

Zivot

KULTURNÉ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • DUBEN • APRÍL • KWIECIEŃ 1983 (ČÍSLO 299) CENA 8 ZŁ

Ján Podhradský

SPEVÁK

Takmer každá dedina má svojho vychýreného speváka. Aj naše Al'akovce majú Ondreja Štuku. Speváka a muzikanta, ktorý spieva, kade chodí, a keď nemá iných poslucháčov, ochotne zaspieva aj hluchému. Sotva otvorí krémšku, poobzera sa po ľudoch, odhadne situáciu a už aj ladí svoju starú heligonku, rozľahuje jej mechy a prehovorí vždy tou istou výzvou:

— Nože, susedia, zaspievajme si voľáku nábožnú.

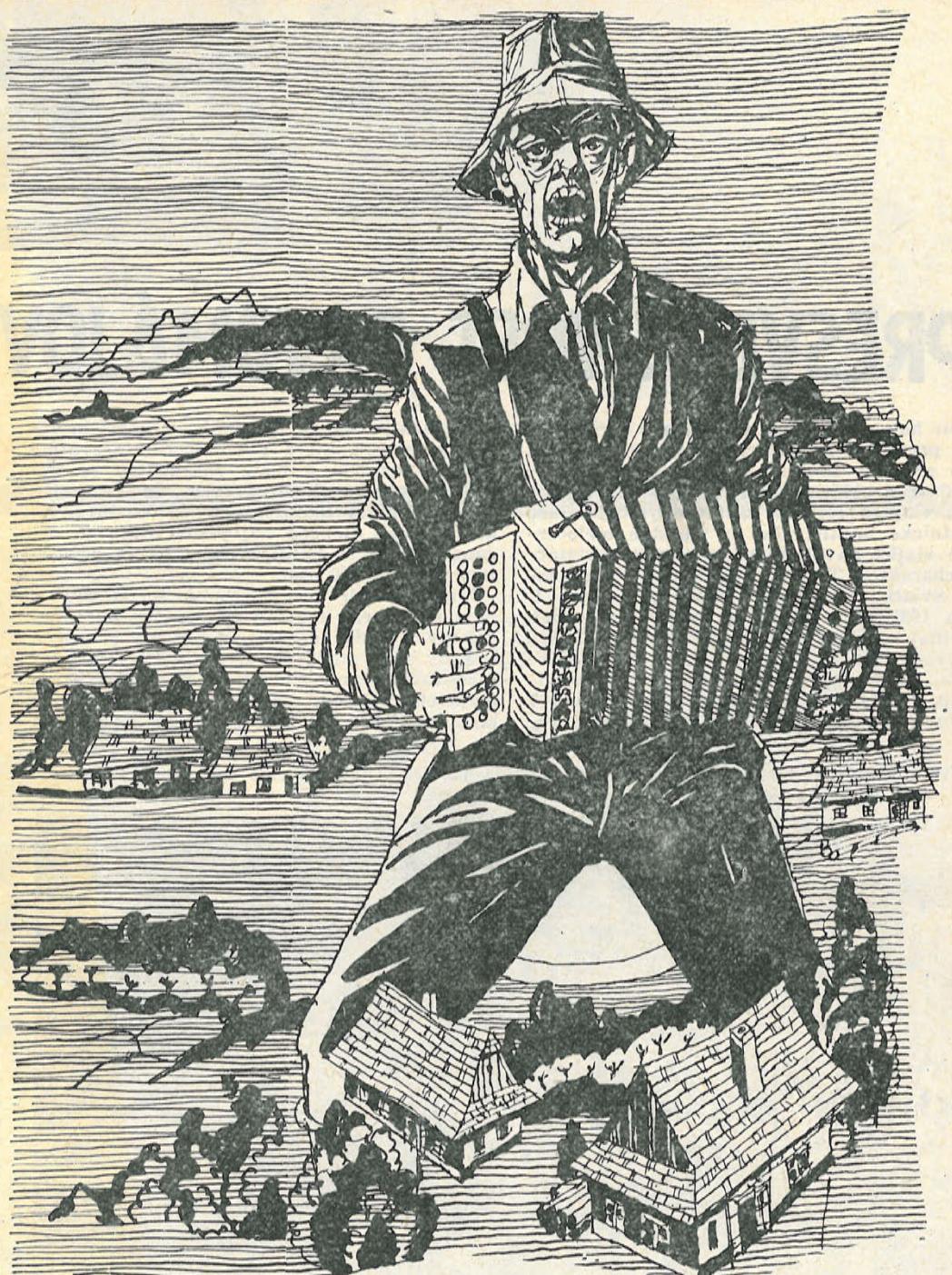
A heligonka vzápäti zvrieskne peknú Ľudovú Chodíme, chodíme hore po dedine... Euďom, pravdaže, nie je hned do spevu a preto si najskôr zanôti Ondrej sám. Spieva náruživo, odovzdá sa piesni zaujato a z plného hrdla. Srdeč sa mu v hrudi radostne trepocie. A potom, v prestávkach, čo sa pohárika týka, vždy je pri chuti. Zalieva svoju veselú dušičku, aby nezvádla. Samozrejme, z ponúknutého, lebo sám nijakým kapitálom nedisponuje.

Náš spevák je invalidným dôchodcom. Sám o sebe hovori, že na plúca, ale nik z dediny presne nevie, čo ho bantuje. Sychravá jeseň a vlnká jar ho obyčajne položia do teplých perín a vtedy vyhŕavia v posteli len na ľahkej mandolinke. Pre svoju starkú Marínu, čo tak usilovne obhospodaruje jeho finančné príjmy, teda dôchodok. Hrud' sa mu v týchto mesiacoch nepohody nadúva biedne, ale Ondrej z nej aj tak každý deň vylúdi aspoň páričkov, z tej bolestnej piesne Mladosť moja, mladosť, vyšlas mi na márnosť...

— Áno, vyšla, — zamieša sa starká. — Na márnosť... Roznosil si svoju mladosť na svojich túlavých päťach po dedine. Po celý život zberáš len figy na bodliakoch. — Ale, Marinka, nehundri, — zareaguje Ondrik po krajne. — Zahrám ti teda veselšiu...

A mandolinka ticho, nevtieravo zanôti Keby ste to, mamka moja, vedeli...

Tak nášho Ondreja neopúšťa spevácke remeslo, ktoré si pre svoj osud módro zvolil, po celý rok. Svoje „zamestnanie“ naozaj miluje. A dobrí ľudia dediny zase milujú jeho. Ochotne mu vždy nadelia z krstín, či zo svadby. Užije si aj tetka Marína. Ondrej je so svojou robotou „pre blaha a poľodu národa“, ako sám hovorí, spokojný. Páči sa mu. Je bez výdavkov a bez rizíka, že ho stihne krach, alebo prerobi. Vzduchu do harmoniky naberie hocikeď. A nôtu z hrdla vytlačí. S obľubou sa prítom prízerá, ako ľudia na záhradách prekopávajú zem, sejú, zberajú úrodu.

Kresba: Karol Zemanovič

V srdci si vraví, že tito dobrí ľudia sa narobia vlastne aj naňho. To vtedy, keď pečú koláče a ani sami o tom nevedia, že pečú aj pre Ondreja. Ondrej si to však uvedomuje. Keď ho ľudia obdarúvajú ešte mu aj lichota. Robia tak z vďaky za to, že Ondrej Štuka sa nezdrží a len čo mu to aprílové slnko dovolí, nájde si svojich poslucháčov aj za humnami, prikrčených nad hriadkami zeme. A tam, priamo pod nebeskou klenbou, zakvíli heligonka, ale tak, aby neplašila húsatú na zelenej pažiti.

Tak si žije Ondrej krásnym životom, aký kedysi viedli len mudrci staroveku. Ako Epi-kuros. Keď nespieva, reční. Lebo Ondrej hovorí dobre aj po tme. A za groš nahovorí

toho aj do plného suda. Napriek všetkým predpokladom nežije si však celkom bezstarostne. Jeho starká Marinka skrýva totiž kľúče od všetkých slastí domácnosti na motúzku pod zásterou. Šetri všetko a na všetkom. Na staré kolená sa vraj zide. Stále čosi odkladá, ukladá, zamýká a Ondrej sa nesmie k ničemu ani priblížiť. Už vopred vykrikuje, že by všetko v kríme precedil cez zuby. A tak nevidí ani klobásku, jabĺčko, koláč či vajíčko. Občas sa preto Ondrej z lútosti naozaj do vôle nacengá a urobí doma vizitáciu, ako svojmu vystrájaniu hovorí, ale nič tým neziská. Peniaze sú pred ním starostivo ukryté.

POKRAČOVANIE NA STR. 18

Clenovia najvyšších orgánov s prvým tajomníkom ÚV PZRS Wojciechom Jaruzelským a predsedom Štátnej rady prof. Henrykom Jabłońskym vo varšavskom sprievode.

PRESVEDČIVOSŤ PRVOMÁJOVÉHO SVIATKU

Ešte bola vojna, keď vo Varšave zorganizovali prvomájový sprievod. Bolo to 1. mája 1945 roku. A hoci manifestujúcich zo všetkých strán obklopovali ruiny vypálených domov, vlajúce červené zástavy symbolizujúce robotnícke hnutie, ako aj národné bieločervené vlajky dávali hlavnému mestu svätoň charakter. Tradične boli neodlučnou časťou Sviatku práce, ktorý sme oslavovali 1. mája 1983 roku. Slávnosti boli v tento deň početnejšie ako v minulých rokoch. V 885 sprievodoch a na 484 verejných zhromaždeniach, ktoré sa konali v mestách a na vidieku v celej krajine, sa zúčastnilo skoro 7 miliónov pracujúcich — veteráni boja a práce, re-

prezentanti rôznych povolania a pracovísk, vojaci a mládež, ktorá v budúcnosti prevezme štafetu pokolení a bude pokračovať vo výstavbe socialistického Poľska. Čo do počtu bola najväčšia manifestácia vo Varšave, na ktorej popri členoch najvyšších štátnych orgánov, PZRS a politických strán sa zúčastnilo vyše 200 000 osôb.

Manifestovali pod heslami socializmu a boja za mier, upevňovania frontu národnej dohody a spoločnej, čestnej práce v prospech krajiny a normalizácie života v Poľsku. Zdôrazňovali internacionalistický charakter prvomájového sviatku, rozvíjanie bratských zväzkov, spojenectvo a spoluprácu so Sovietskym

zväzom a celým socialistickým spoločenstvom. Oslavy sprevádzala starostlivosť o pokojný dnešok a bezpečný zajtrajšok, o stály pokrok v stabilizácii krajiny ako podmienky socialistickej obnovy vytýcenej uzneseniami IX. mimoriadneho zjazdu PZRS.

Zverejnené výsledky prvých mesiacov tohto roku svedčia o istom pokroku v národnom hospodárstve. V mnohých závodoch stúpla výroba, o.i. baníctvo a energetika prekračujú plánované úlohy, kladné efekty začína prinášať zavádzaná hospodárska reforma. Svedčí to, že sme vošli do rytmu východiska z krízy, v akej sa nachádzame, že sme na správnej ceste. Ale stále máme ďaleko k stavu, ktorý možno nazvať uspokojivým, ešte máme veľa práce, aby sme dosiahli žiaduce zlepšenie našej existencie a veľa práce na ceste národnej dohody. Prvý tajomník ÚV PZRS, arm. gen. Wojciech Jaruzelski v prvomájovom prejave o týchto problémoch povedal o.i.:

Trvá celospoločenské úsilie ozdravovania a modernizácie národného hospodárstva. Je to nelahký, ale reálny cieľ. Vyžaduje si to nový, hospodársky pohľad na problémy krajiny ako celku a na otázky každého závodu zvlášť. Sú mnohé symptómy pochopenia pre nové úlohy, zväčšenej aktivity a iniciatívy. Prejavuje sa tvorivý kritizmus a skutočná starostlivosť o plné využitie príležitostí, aké poskytuje reforma. Mimoriadnym dôkazom tohto bola nedávna Celostátna porada robotníckeho aktív, jej zovšeobecňujúce sa výsledky.

Nadálej je ľačko. Ešte mnoho zložitých problémov je pred nami, mnoho nesplnených očakávaní, nevraživosť a rozporov. Avšak nemôžu nám zakrývať širšiu perspektívnu. Východiskový bod a veľké výsledky nášho naroda a nakoniec aj predstavu poľskej bu-

dúenosť. Stretávame sa teda dnes v inej situácii. Začal sa proces vychádzania z krízy.

— Wojciech Jaruzelski povedal tiež vo svojom prejave, že ak na ceste k normalizácii života v Poľsku nedôjde v budúcich mesiacoch k nejakému narušeniu, ak sa upevní pokoj, vznikne vtedy možnosť zrušiť vojnový stav.

Práve preto, že máme tak veľa práce a tak veľa môžeme získať, nevyhnutnosť jednoty pôsobnosti celej spoločnosti a spoločnej konštruktívnej práce sa javí silnejšie ako kedykoľvek. Malo by sa zovšeobecňovať vedomie, že lepší život nastáva spolu s lepšou, súhlasnou, efektívnu prácou, s dôsledným zavádzaním do života reforiem, s pokojom a spoločenským poriadkom.

V ČÍSLE

- Zážitky za volantom — 7
- Pred 7. zjazdom KSČaS — 8
- Na učiteľskom chlebe — 10—11
- Život navrhuje školám na recitačnú súťaž — 1983 — 16—17
- Rok v slávnostiach a sviatkoch — 20—21

HOLD HRDINŮM VARŠAVSKÉHO GHETTA

Před 40. léty, 19. dubna 1943, vybuchlo povstání ve varšavském ghettě, které bylo největší bojovou akcí Židů v Polsku. Židovské obyvatelstvo, odsouzené k záhubě, se chočilo zbraní v nerovném boji s fašistickými katany. Na oslavy tohoto výročí přijeli do Varšavy představitelé židovských organizací a organizaci odbojářů II. světové války z celého světa. Oslavy zahájilo mezinárodní vědecké zasedání „Fašistická masová exterminace v Polsku a Evropě 1939—1945“. V předečer výbuchu povstání, 18. dubna, představitel světových židovských organizací přijal předsedu rady ministrů armádní generál Wojciech Jaruzelski. Téhož dne byla židovské náboženské obci slavnostně předána obnovená synagoga Nozyka.

19. dubna byly na místech utrpení a bojů polských Židů slavnostně složeny květiny. Ústřední oslavy proběhly ve Varšavě, kde byly složeny věnce u pomníku Hrdinů ghetto. Večer se ve varšavském Velkém divadle konala slavnostní akademie pod heslem „Čest hrdinům varšavského ghetto“.

Kromě dokumentárních snímků z bojujícího ghetto na této stránce pišeme o bojích židovských povstalců rovněž v naší stálé rubrice „Lidé, léta, události“.

Slavnostní shromázdění u pomníku Hrdinů ghetto 19. dubna 1983.

Tragédii prožívaly i děti...

Fašistický voják hledá ženy a děti ve varšavském ghettě.

Brána do varšavského ghetto.

Foto: Archiv

Židovské obyvatelstvo kope zákopy během povstání v ghettě.

JURIJ ANDROPOV vyzývá k zábraně jaderné válce.

Během rozhovorů sovětských představitelů se stranickou a vládní delegací NDR v Sovětském svazu generální tajemník ÚV KSSS Jurij Andropov v projevu z 3. května t.r. znova navázal na otázku rozmístění amerických raket středního doletu v západní Evropě a prohlásil, že SSSR je ochoten dohodnout se o vytvoření rovnováhy jaderných potenciálů v našem světadle. Jurij Andropov konstatoval, že budoucí navzdory rozvaze rozmístěny, vyvolá to řetězovou reakci. SSSR, NDR a další členské státy Varšavské smlouvy budou nuceny provést příslušná opatření.

Sovětský svaz prohlásil, že je ochoten nemít v Evropě ani o jednu raketu, ani o jedno letadlo více, než jich nyní mají státy NATO. Tvrdí se, že v takovém případě by SSSR měl více jaderných hlavic v raketách. Jsme však ochotni dohodnout se v otázce rovnováhy jaderných potenciálů v Evropě, a to jak nosních prostředků, tak i bojových hlavic, samozřejmě s přihlédnutím k příslušným zbraním Velké Británie a Francie.

Jinak řečeno — řekl Jurij Andropov — jsme pro to, aby Sovětský svaz neměl ani více raket, ani bojových hlavic, než jich bude mít strana NATO na každé vzájemně dohodnuté etapě.

Nová iniciativa SSSR v otázce odzbrojení vytvárá v celém světě obrovský zájem. Všeobecně je považována za výraz vážného úsilí Sovětského svazu o uzavření dohody se Spojenými státy v Ženevě, aby bylo možné zadřít závody v jaderném zbrojení, rušící rovnováhu, a zabránit nebezpečí jaderné války v Evropě a na světě.

Připomeňme, že tento projev generálního tajemníka ÚV KSSS z května t.r. následoval po třech důležitých politických událostech v poslední době: rozhovorech, které na téma nebezpečné vojenské politiky USA poskytl Jurij Andropov deníku „Pravda“ a západoněmeckému týdeníku „Der Spiegel“, a rozhlasové a televizní tiskové konferenci šéfa sovětské diplomacie Andreje Gromyka, vysílané pro Sovětský svaz i zahraničí.

VARŠAVA. Sejm schválil usnesení o národním společensko hospodářském plánu na leta 1983—85. Návrh tohoto plánu byl již dosud dánou předmětem konzultací a diskusí, ale teprve po mnoha hodinách často kritické debaty se zrodila jeho definitivní verze, lišící se dost značně od původního vládního návrhu. Za hlavní cíle společensko hospodářské politiky byly uznány výživa lidu, byty, zlepšení zásobování průmyslovým zbožím a ochrana materiálně nejslabších skupin obyvatelstva.

VÍDEŇ, Lisabon. Bruno Kreisky odešel, ačkoliv jeho strana, Socialistická strana Rakouska, získala největší počet hlasů ve všeobecných volbách a udržela se u moci. Kreisky však očekával více, chtěl absolutní většinu. Mario Soares se vrátil po čtyřech letech do funkce předsedy portugalské vlády, protože jeho strana, rovněž socialistická, vyhrála volby. Mezi oběma událostmi je souvislost pouze taková, že v obou zemích socialistická vláda čelí rostoucím politickým a hospodářským těžkostem a naprostě není jisté, zda z této zkoušky vydou se štitem. Uvědomoval si to Kreisky, který byl šéfem vlády nejdéle v Evropě.

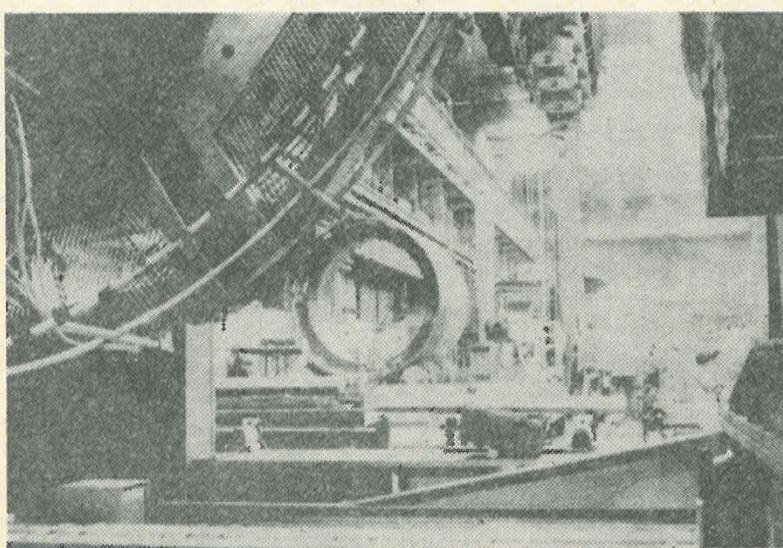

NEOČAKÁVANÁ TLAČOVÁ KONFERENCIA prezidenta Reagana, počas ktorej hovoril o hlavných udalostiach, akými žije politický Washington. Prezident hovoril o otrase, aký prežila Amerika po správe o bombovom atentáte na americké výkonnostivo v Bejrúte, novej misii štátneho tajomníka na Blízkom východe, o sovietsko-amerických vzťahoch, ako aj o posledných porážkach aké utfázil v Kongrese.

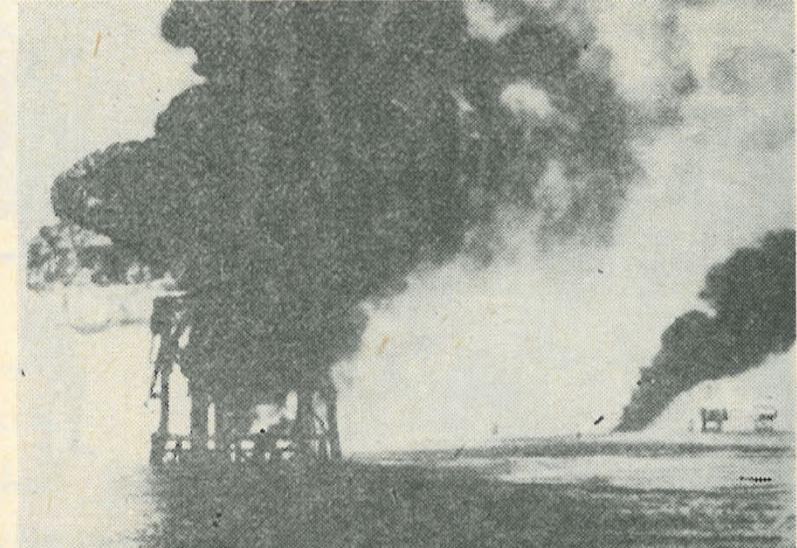
ČERNOCH STAROSTOM MESTA CHICAGO. Kandidát Demokratickej strany, Harold Washington bol zvolený za starosta mesta Chicago. Je to prvý černoch, zvolený do tejto funkcie v tomto druhom podľa veľkosti meste Spojených štátov.

VYRVANÉ PÍSKU. Čtyři pětiny rozlohy Turkmenška tvoří poušť Kara-Kum. V její hloubce bylo už dávno objeveno mnoho užitečných nerostů — ropa, plyn, minerální suroviny a neželezné kovy. Lidé krotí poušť, vyrývají ji terény na stavbu měst a vesnic, na pěstování bavlny. Uprostřed moře písku lidské ruce tvoří jezera, pouště se vinou modré stuhy kanálů. Na snímku: Pracovníci Nebit-Daské geologické výpravy zkoumají velikost podzemních ložisek jodobromo-vých vod na poušti Kara-Kum. (Snímek TASS)

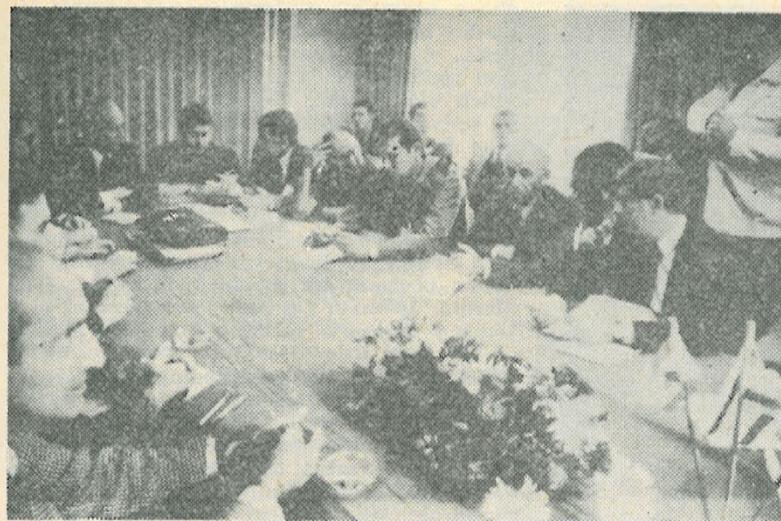

CHLOUBOU CESKOSLOVENSKÉHO KOVOPRUMYSLU je oddělení konstrukce reaktorů v Leninových závodech Škoda v Plzni. Vyrábí se tu reaktorové zařízení, především reaktory v rámci dělby práce v RVHP.

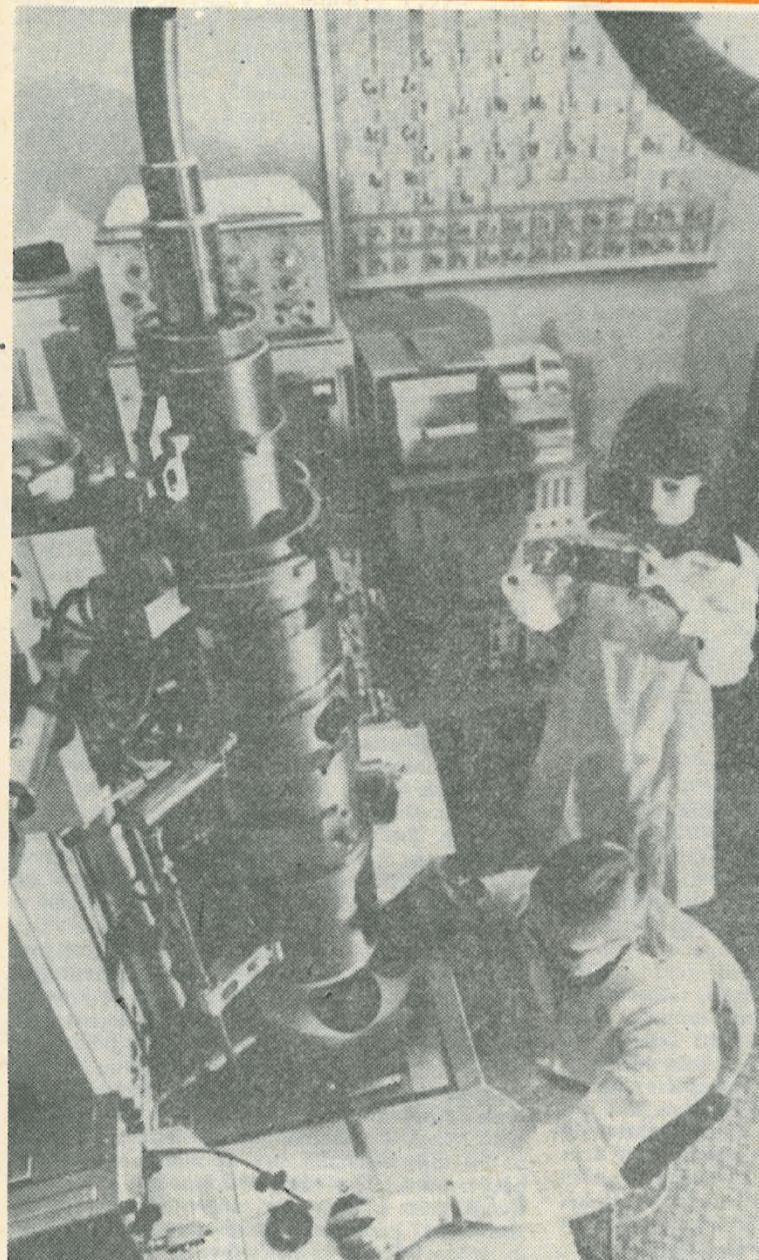
HORIA IRÁNSKE VRTNÉ VEŽE zničené počas irácko-iránských vojnových operací.

Foto: CAF-AP

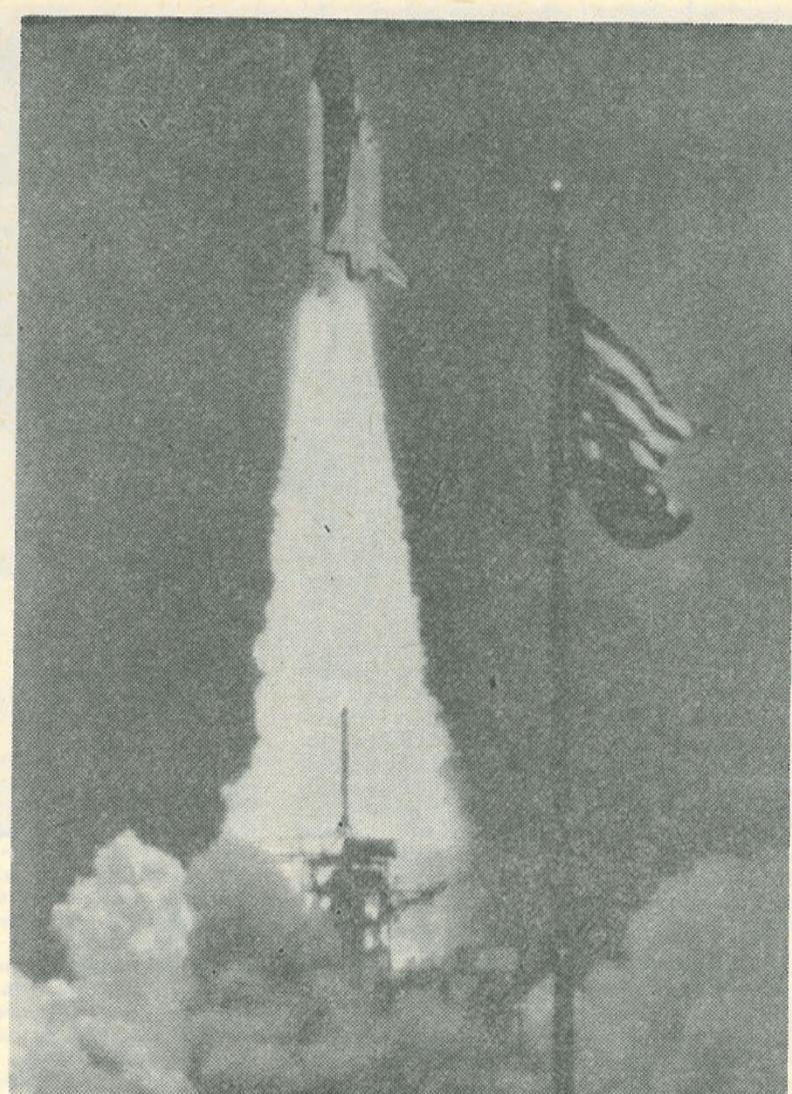
19. APRILA t.r. v izraelskom mestečku Natanya sa konali libanonsko-izraelské mierové rozhovory. Rozhovorov sa zúčastnili predstavitelia USA. Rokovania však dlhší čas k ničomu nevedeli a situácia v Libanone sa stále zhoršovala. Nakoniec po rokovaniach, ktoré trvali vyše mesiac, podpisali libanonsko-izraelskú dohodu. V arabských krajinách táto dohoda vzbudila vlnu protestov a nespokojnosti.

Foto: CAF-AP

ZSRR. V intenzívnom hľadaní nových pokladov prírodných bohatstiev na severu Tumenského obvodu na pomoc geológom prichádzajú vedci z Ústredného laboratória fyziky. V priebehu roka sa tu uskutočňuje nespočetné množstvo výskumov, ktorých výsledky umožňujú obmedziť terén geologických výskumov a presne určiť miesta vrátok.

Foto: CAF-TASS

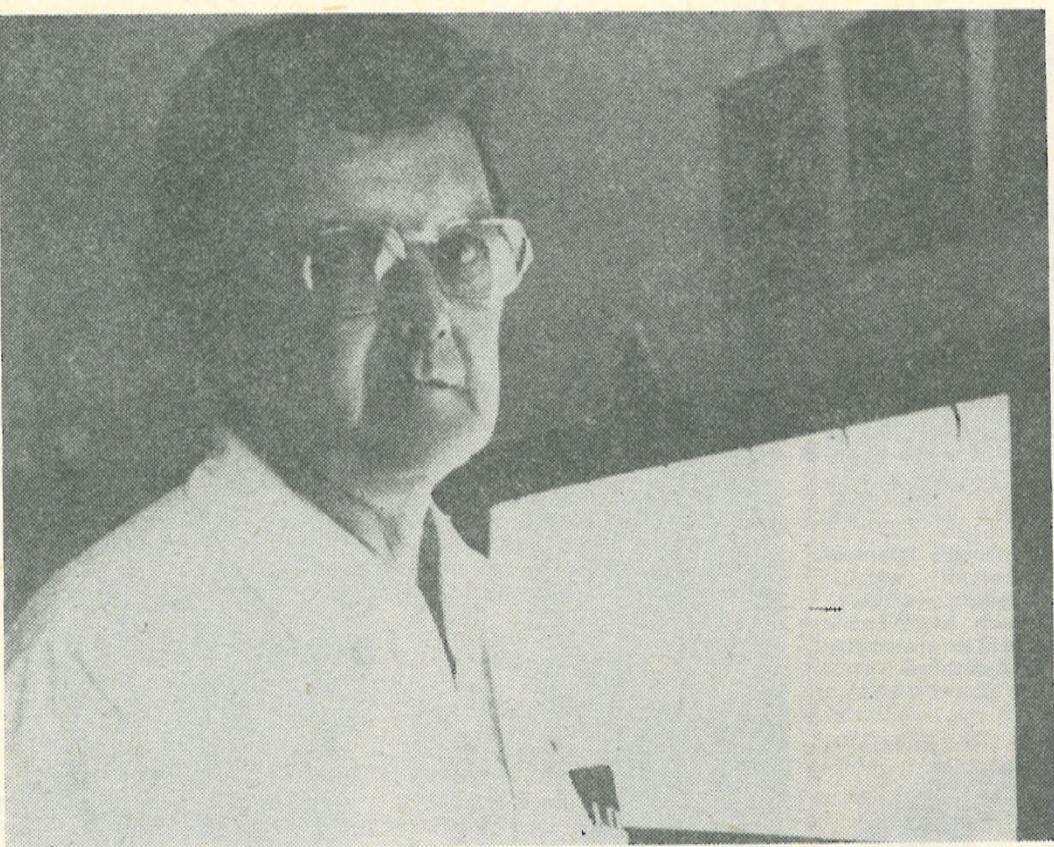
START AMERICKÉHO KOZMICKÉHO RAKETOPLÁNU z mysu Canaveral na Floride. Na palube bola 4-členná posádka a 18 ton nálože. 9. apríla 1983 večer Challenger pristál v leteckej základni Edwards v Kalifornii po vykonaní päť dní trvajúceho programu.

Foto: CAF-UPI

DŇA 11. APRILA T.R. V HOLLYWOODE slávnostne odovzdali tohoročné Oscary. Obdržali ich za najlepší film roku Ghandi — režisér Richard Attenborough, za najlepšiu úlohu vo filme Sophie's choice herečka Meryl Streep a za úlohu vo filme Ghandi — herc Ben Kingsley (zľava doprava).

Medzi laureátmi tohoročných Oscarov je aj poľský kreslený film Tango v réžii Zbigniewa Rybczyńskiego. Je to prvý Oscar, ktorý dosiahol poľský film. Tango vyrobil „Se-Ma-For“ v Lodži a tento film od mladého poľského režiséra má už niekoľko odmen a vyznamenaní o.i. v Oberhausen, Grand Prix v Annecy, laur v Huesca, ako aj odmenu Fipresci v Krakove.

Neústupnost doktora Václava Michala

Mezi těmi, kterým v minulém roce udělil prezident ČSSR Státní cenu Klementa Gottwalda, byl i vědecký pracovník Institutu klinické a experimentální medicíny v Praze MUDr. Václav Michal, DrSc. Chirurgická výzkumná základna Institutu se zabývá náročnými operačními výkony na nemocných cévách i na srdeci. I neodborník ví, že nemoci srdece a cév v současné době postihují hlavně muže středního a vyššího věku, ale ve stále větší míře i ženy a dokonce i mládež, že jsou nejčastější příčinou invalidity a smrti. Většinou se mluví o infarktu, mozkové mrtvici a gangrénu... Málokdo však ví o dalším, neméně závažném důsledku tepenného onemocnění. Je jím zúžení a uzávěr tepen v pánevní oblasti, které způsobují nejen bolesti dolních končetin, ale mají také vliv na poruchy erekitivity a impotenci mužů.

Neznalosti v tomto směru se nelze divit. Vždyť teprve nedávno se pozornost lékařů na světě soustředila na poznání pánevního tepenného řečiště a jeho poruch. Doktor Michal se cévní chirurgii, tedy napravou zúžení, uzávěrů, výdutí a jiných defektů lidských tepen a žil zabývá už více než dvě desítky let. Oblast pánevního řečiště byla jednou z prvních, v níž se začaly chirurgické zádkroky uplatňovat, většinou se však soustředovala jen na zlepšení prokrvení dolních končetin. To, že důsledkem tepenných uzávěrů a zúžení mohly být poruchy potence, nikoho ani nepadlo. Lékaři předpokládali, že impotencie je ve většině případů záležitostí psychickou, vždyť pouze u deseti procent mužů trpících poruchou potence zjistili endokrinní nebo neurologické onemocnění, úraz, cukrovku nebo vývojovou odchylku...

Uprostřed padesátých let prohlásil senior českých fyziologů, akademik Vilém Laufber-

ger, že „není daleko doba, kdy se nemocný položí na složité vyšetřovací lůžko, kde ho obejmí řada snímačů, které své proudy povodou nejen na vizuální stínítka, ale i do elektronických počítačů“. Dnes se jeho slova již stávají skutečnosti. Je to otázka krátké doby, kdy důmyslné stroje podle uvedených symptomů určí i na dálku spolehlivé diagnózu a možná i spolu s návodem, jak treba v lečbě postupovat.

V tomto okamžiku vystupuje do popředí otázka — a co člověk? Odpověď je jednoduchá. Lidský činitel nikdy nemahradí ani ten nejdokonalejší stroj nebo počítač. Na prvním místě vždycky zůstane lékař s vysokým stupnem vzdělání a sebevládání, citlivým přístupem k nemocnému, trpělivý a spolehlivý člověk, ke kterému má pacient důvěru.

Zádná z těchto vlastností, bez kterých se neobejdete dobrý lékař, nechybí doktoru Michalovi. Kdyby tomu tak nebylo, těžko by se na něho obrátil pacient s problémem, o kterém se i mezi muži těžko hovoří. Těsně před operací se mu svěřil s obavami, zda jeho potíže s uzávěry tepen nesouvisí s impotencí, která ho vlastně trápí stejně dlouho jako bolesti nohou... Tehdy se u doktora Michala projevila další vlastnost — neústupnost. Pro-sadil speciální rentgenové vyšetření a to skutečně ukázalo zúžení tepen zásobujících nejen pánevní dno, ale i pohlavní orgán. Na jeho základě se rozholil místo běžného operačního postupu zrekonstruovat i tepny dodávající krev do této oblasti. A výsledek? Docela mladému muži zmizely nejen bolesti dolních končetin, ale i sexuální problémy.

První operace a její výsledky, to byl začátek dlouhé a nelehké cesty, na jejímž konci se podařilo „usvědčit“ cévní onemocnění jako vinika většiny poruch erekitivity. Vě-

decký pracovník Chirurgické výzkumné základny IKEM v Praze MUDr. Václav Michal, DrSc., si k namáhavému bádání přizval celý tým spolupracovníků. Kolik asi mužů prošlo jejich vyšetřením... Nakonec však prokázali, že uzávěry nebo zúžení na tepnách pánevního řečiště se nacházejí u většiny těch, kteří trpí poruchami erekitivity. Dále zjistili, že při erekci hraje hlavní roli objem a tlak krve dodávaný do pohlavního orgánu. Jestliže není možné dosáhnout alespoň minimálních kritických hodnot těchto dvou faktorů, potom překonávání psychických zábran je k ničemu. Jediným řešením je rozpoznaní překážek v tepenném řečišti a jejich chirurgické odstranění.

Doktor Michal a jeho spolupracovníci nezůstali jenom při řešení teoretických otázek. Zároveň vypracovali a zdokonalili diagnostické a léčebné postupy. Jejich specifická rentgenová vyšetřovací technika umožňuje na rozdíl od jiných postupů mnohem zřetelnější a podrobnější zobrazení pánevního řečiště a přesné určení místa i rozsahu jeho poškození. Zavedli také nové operační postupy umožňující tato poškození chirurgicky nebo mikrochirurgicky odstranit, obnovit průtok krve a zbavit nemocného jeho potíží.

Před deseti lety doktor Michal provedl první operaci s naději, že se muži na operačním stole mimo jiné vrátí potence. Nyní již má za sebou se svými spolupracovníky na dvě stovky výkonů na různých místech pánevního řečiště. A všechny s dobrými výsledky. Díky jeho neústupnosti a také odvaze, s níž se pustil do zápasu s potížemi, které se týkají nejen nejintimnější, ale i nejcitlivější podstaty mužů, byly právě v Československu pootevřeny dveře pro cestu nové cévní chirurgie.

Možná že si v této chvíli některí čtenáři řeknou, proč tak velké ocenění a proč takový rozruch kolem impotence. Vždyť přece existují choroby, které představují přímou hrozbu pro lidstvo... Samozřejmě, poruchy potence samy o sobě nikoho viditelně nepoznamenají, ani muže nevyřazují z práce, natož aby je zabily. Ale stačí se zamyslet, jaké mají důsledky například sociální. V mladším a středním věku znamenají pro postiženého nepřekonatelnou překážku pro založení rodiny. U těch, kteří onemocněli později, významně narušují harmonii rodinného života a velice často jsou zjevnou nebo skrytou příčinou manželského rozvratu a nakonec i rozvodu. A jen lékaři vědějí, jak dokáže impotence narušit psychický stav nemocného. Postižení muži obvykle propadají těžkým depresím vedoucím až k sebevražedným myšlenkám. A to všechno se netýká pouze trpícího a nezástupného jedince, ale celé společnosti...

A pak je tu ještě další aspekt. Jsou-li poruchy potence důsledkem onemocnění tepen, bývají obvykle předzvěstí nebo průvodním vývojem poškození i jiné části cévního systému. Mají společného jmenovatele s onemocněním věnčitých cév a infarktem, jakož i s mozkovými cévními poruchami včetně mozkové mrtvice. Ze je tomu skutečně tak, ukazují výzkumné práce sexuologického ústavu. Potvrzují, že poruchy sexuálního života se projevily ve více než paděstí procentech u mužů před infarktem myokardu.

Co říci na závěr? Snad jen tolik, že Státní cena Klementa Gottwalda není jediným uznaním, kterého se doktoru Michalovi dostalo za jeho průkopnickou práci v poznání pánevního řečiště a možnosti léčby jeho poruch. Nedávno byl například zvolen prezidentem nové Mezinárodní společnosti pro výzkum impotence. Nyní by si už mohl říci, že přišel čas žít z dosažených výsledků. Jenomže to by tady nesmělo být ta neústupnost vůči problémům, ale i vůči sobě samému. Jak sám uvedl, stále před sebou vidi ty, kteří věří, že jim lékaři pomohou získat to nejcennější, tedy zdraví a ztracené sebevědomí. Proto si předsevzal přijít na kloub mechanismu, který brání odtoku krve v pánevní oblasti. Spolu se svými spolupracovníky se snaží zpřesnit a zjednodušit diagnostické metody, zdokonalovat operační postupy a uplatňovat všechny poznatky v praxi.

BOHUMILA MICHALOVÁ

Denne ich stretávame na cestách a diaľnicach. Prechádzajú cez Európu krížom-krážom. Zavšé zajdú i na Stredný východ. Neveľká kabína kamiónov (nákladných automobilov) je ich domovom. Hučí to v nej, poskakuje a niektorému žalúdku nerobí dobre. Sú ponorení do rytmu pedálov, rýchlosnej páky, oči uprené striedavo pred seba, na prístrojovú dosku a do zrkadiel. Keď to len trochu ide, rozprávajú si historky, ktoré prežili. Mnohí vedú o nich starostlivo svoje denníky. Sú ich tajomstvom, niekedy však i pýchou, čo videli, počuli a zažili na vlastnej koži. Spomína jeden z československých vodičov...

ZÁŽITKY ZA VOLANTOM

Môžeme sa sice vyspať v hoteli, ale srdeču to nedá, aby som tú svoju kabínu opustil. Kamión, to je milión korún — a čo keď sa niekomu zapáči? Na Sicílii hned vedľa mňa ukradli kamión aj s osádkou, ktorá práve spala. Musím si dávať na všetko veľký pozor. Kradne sa všeličo: zo zaplombovaných kamiónov, pri colných úradovnach, na odpočívadle budť na parkovisku. Zaplatiš sice parkovné, ale to nie je záruka, že sa ti nič nestriati. Skrátka: dozeranie „bez záruk“. Je to nanič! Na čo majú chut' v československom kamióne? Aj na také plzenské, sklo, topánky, šaty, textil. Pozor na banditov! Sú to špecialisti: jedni na potraviny, druhí idú za elektrospotrebičmi, iní si dokonca trúfajú na nábytok.

Vodič kamiónu mal by teda okrem svojej mašiny poznáť aj techniku krádeží. Na vlastné oči som to videl: červené svetlo semaforov na križovatke — teda stát! Kto si v tomto momente klope pohotovo po okno a hovorí: Stratili ste balíček. Vodič vystúpi a hľadá, zatial čo dobrodinec sa obratne posadí za volant kamiónu a odíde. Kto to neviel — neuverí! A vraj že sme za volantmi kamiónov pánmi svojho osudu, kapitánmi buď „lodivodmi“...

*

Kto si o nás myslí, že pneumatiky kamiónu sú túlavé a že je maličkostou zísť z maršrut, trebárs za srdečovou záležitosťou, veľmi sa mylí. Kontroluje nás tachograf — také malíčké koliesko a na ňom všeljaké kľuky-háky. Je to proste také moje svedomie, nezaujatý a nepodplatiteľný koruný svedok. Usvedčí v diľnej pauzy alebo keď sa prestávka nedodrží, keď idem trochu rýchlejšie, ako mám. V Rakúsku sa hociikto z nás zlostí na tachograf, ako málo si môže vodič dovoliť: najviac 60 km za hodinu s privesom na „bundesbahne“. V Nemeckej spolkovej republike ide človeku zasa úplne mráz po tele, keď zastaví kontrola. Kontroluje podľa tachografa dodržovanie pracovnej doby za volantom dĺžku povinného odpočinku — a všetko musí súhlasiť s cestovným denníkom. „Výfasovať“ sto mariek pokuty je úplná maličkost. Keď sa chce, vždycky sa niečo nájdzie! Zato v Turecku poriadne zneuctili tachograf. Bez tejto meracej techniky vás polícia obviní z prekročenia stanovenej rýchlosťi a žiadnen tachograf ich nezaujíma. A basta!

Takže človek by najradšej prešiel na plný plyn od jedných hraníc k druhým a rýchle domov. Lenže počíta sa nafta, aby spotreba vyšla. A tak radšej nohu z plynu...!

*

To je pekná romantika, brázditi po celý rok cesty a diaľnice Európy alebo Ázie, keď má človek každú chvíľu spotený zadok, cítiť

bolesti v križoch a meravosť v prstoch! Za takéto ozajstné utrpenie, ktoré človek začas prežije, aspoň vidí prastaré chrámy, slnečné pobrežia a ženy v bikinách, mestá v dolinách a na kopcoch — stihle ako dievčatá, zase iné bachraté ako bábicky. Ved' čože, je to príroda ako v rozprávke, ale zase, aby si sa, vodič, vykúpil ozajstnou šoférskou drinou. Raz točíš volant úplne na jednu stranu, hned zase na druhú, nebezpečne sa to s tebou nakloní, oči aby si mal „na stopkách“, keď ideš v peknej hustej kolóne a pritom jedna zákruta za druhou. Na túto romantiku skál, útesov, ostrovov nahodených morom do neuveriteľných tvarov nezvyšuje ani chvíľa pohľadu.

Napriek všetkej tejto kráske tiahne ma to predsa len domov, aj keď sa všade nájdú dobrí ľudia a Československo má stále hodne obdivovateľov. Vždy som si želal poznáť čo najviac ľudí a dostať sa i do rodiny, ako inde žijú. U toho sympatickejšieho Holandčana v Amsterdame to bolo veľmi zaujímavé. Poznám ho už dosť dávno, vlastne odvtedy, čo tam jazdim s našim sladom z Prostějova. V jeho rodine žijú skromne, podobne ako väčšina Holandčanov. Žiadne veľké pohostenie. Radi sa však pochvália. Poznášali na stôl čerstvé potraviny, ktoré striedali bez toho, aby sa skonzumovali. Ale veľmi sa mi páčilo užnanie, ktoré sa dostalo našej krajine: „Máte také sociálne vymoženosť, aké by sme si raz sami tak veľmi želali...“

V Nemeckej spolkovej republike, v Mnichove, na prekladišti jeden z robotníkov prečínil cez zuby: „Kiež by tak vaše zriaďenie bolo u nás. Tí naši šéfovia už naozaj nevedia, čo by mali s nami robiť, aby sme ešte viac pocitili ich fažkú, vykoristovateľskú ruku...“

*

Kabinka ako krabička od sardiniek. Ale vďaka za ňu. Je to pre mňa vlastne viac ako pol života. Tých, čo nás obsluhujú, si môžeš obzriet celkom zblízka a zhora, od hlavy až po päty. Môžeš si myslieť, čo chceš, ale radšej nevyslovuj svoj úsudok. V cudzine by to možlo veľmi skomplikovať život. K úradným činiteľom a na hraniciach maj povinnú úctu. Takého colníka neráč rušíť alebo dokonca obťažovať. Má svoj režim, na ktorý sú všetci vodiči kamiónov jednoducho krátki.

Irácko-turecké hranice. Colníci sa tam náruživo venujú chovu holubov. Stačí, aby sa vrátili do svojich holubníkov. Začína sa ich kŕmenie. A to má prednosť pred odbavovaním kamiónov. Nuž čože, colník je pán, colník je veľký pán.

Alebo turecko-pakistanské hranice. Vodič z Pakistanu chceť potrestať tureckého pastiera oviec za hádzanie kameňov na prechádzajúci

kamión. Zobrajal mu za to ovcu. Lenže čo s ňou na hraniciach? Venoval ju colníkom. Za to ho veľmi rýchlo odbavili na hraniciach, ale riadne to pokazil ostatným vodičom kamiónov. Colníci si prestali všimnať dlhý zástop kamiónov na colnici, začali značať drevo, aby pred colnicou zapálili vatru, ovcu zabili, stiahli kožu a začali piečiť. Asi za štyri hodiny boli so všetkým hotovi. Až potom sa začali zaujímať o budúce cesty nahromadených kamiónov.

Nemám vo vrecku na baktiš. A to je zle. Čakám dlhé hodiny na nalodenie svojho kamiónu na cestu do Anglicka. Som päťdesiaty druhý v poradí. Nahneval ma ten francúzsky kamión, čo stál za nami. Naraz ma začal prechádzat. Uríte má pri sebe potrebnú „pozornosť“. Nič nestriati. Taká samozrejmosť je v rézii dopravcu. Vyplati sa mu to. Nečaká a prejde hodne kilometrov...

Ach, cudzina, aká si lákavá pozlátká, ale kolko fažkých chvíľ dokáže pripraviť nám, vodičom!

Stalo sa to v gréckom Soluni. Po zaparkovaní kamiónu odchádzam s kolegom do hotela. Keď sme sa vyspali, na druhý deň sme sa dočkali veľmi nemilého prekvapenia. Tesne za našim kamiónom stálo staršie, značne opotrebené a na prednej strane dos deformované osobné auto. Na chodníku postávali domorodci a nedaleko sa prechádzali miestni policajti. Pustili sa do nás. Ze vraj sme nabúrali toto osobné auto a preto musíme škodu zaplatiť. Márne sme poukazovali, že na našom kamióne nie je žiadna známa poškodenia a ani to nezodpovedá výške náraznika. Rozhodnutie policajtov bolo však nekompromisné: „Buďto sa s poškodeným ihneď vyrovnáte, alebo vám odoberieme doklady a hľadáme výrovnáctu z Atén, čo bude trvať deň a samo vyšetrovanie 2—3 dni.“ Lenže v celi sme museli byť presne, lebo ovocie a zelenina by oneskorenie nezniešies. Radšej sme zaplatili, hoci nevinní, z vreckového a rýchle preč. Na takéto mŕavy si v cudzine človek fažko zvyká...

Alebo tie zradné turecké hory! Nemalo by sa cez ne prechádzať večer pre časté a oškívne nehody. Nocovali sme v juhoreckej Adane pri benzínovom čerpadle, ale len do druhej rannej hodiny. Dozorca nás budí a hovorí, že musíme odísť, pretože vraj bandita vyzrezal pred nami v inom kamióne diebru do nákladnej plochy a hodne toho ukradol. Boli sme rozčarovaní, ale nič sa nedalo robiť a museli sme odísť. Na druhý deň sme sa snažili prejsť horské masívy za svetla. V horách sa však utvorila až desaťkilometrová kolóna vozidiel. A tá nikdy neveští nič dobrého. Päť hodín sme čakali, kým sme sa dostali k miestu veľkej dopravnej nehody. Francúzsky kamión ležal prekotený nad priespäťou a odnesli si to i ďalšie kamióny za ním. Potrebovali sme oddych ako soľ. Zastavili sme sa na strážnom parkovisku a bez obáv sme išli spať. Bola to však len zdánlivá istota. Ráno zistíme na našom kamióne urezané pozíne svetlá a na vlečke ulámané odrazky. Dozorca na to nič nepovedal. Škoda myslieť na vrátenie peňazi za parkovanie! To sa v týchto končinách nestáva...

*

Ako často prežívam kus sebazaprenia. Ale takí sme asi všetci vodiči kamiónov. Často sputujeme svedomie: kolko sme za tie roky cestovania zostali dĺžni detom, manželke. Ponadávame si, ale nikto s tým neskončí a nepovie: „Dajte mi už s tým večným vamdrovaním pokoj! Dajte si za mňa do kamiónu už niekoho iného.“ A tak okrem spomínamej romantiky bud' nejednej detektívky, ktorá prežijeme, čaká nás ozajstná šoférská drina, odriekanie v stravovaní, uskromnenie v nocovaní, zanedbávanie rodiny. A súčasne s príbúdajúcimi rokmi sú to aj hrbaté plecia, odreťe zadky, vytrepané ruky, niekedy aj pokazené nervy. Ziadalo by si to včas odísť, ako športovci. Lenže s nami je to podobne ako so silnými fajčiarmi. Kto raz poďahne tomuto amoku, d'alekým cestám s tonami za sebou, fažko sa lieči a už sa asi nikdy nevylieči.

VÁCLAV BÁNOVSKÝ

OBVODNÉ SCHÔDZE

12. marca v Novej Belej na Spiši a 13. marca t.r. v Jablonci na Orave sa konali schôdze obvodných výborov KSČaS. Zúčastnili sa ich zástupcovia OV, predsedovia miestnych skupín, odbojári a inštruktor ÚV kr. Eugen Mišinec a na Orave aj tajomník ÚV KSČaS kr. Augustín Andrašák a obvodný inštruktor Karol Paniak.

Predmetom rokovania obvodných výborov boli predovšetkým tri dôležité otázky, tj. volebná kampaň v miestnych skupinách pred zjazdom Spoločnosti, činnosť obvodných výborov za r. 1982, plán práce na rok 1983 a odbojárske otázky.

na Spiši

Zasadanie spišského obvodného výboru viedol jeho predseda kr. František Kurnát, ktorý predniesol správu OV KSČaS za uplynulé obdobie.

Ako vyplývalo zo správy, činnosť spišského obvodu v min. r. bola poznačená dvoma udalosťami, ktoré sa odrazili v jeho práci. Nepriaznivo v práci miestnych skupín sa odrazilo zavedenie vojnovej stavu a pozastavenie činnosti našej organizácie na vyše dvojmesačné obdobie a to v čase, keď sa v MS pracuje najintenzívnejšie.

Významnou udalosťou pre celú krajanskú obec bolo v minulom roku jubileum 35. výročia Spoločnosti. Na Spiši sa konali dve podujatia – ústredná slávnosť v Krempachoch a veľmi vydarené podujatie MS v Novej Belej, na ktorých vystúpili súbory miestnych skupín z Nedece, Krempach, Novej Belej a Jurgova a súbor z Kacvina, ktorý prvýkrát sa ukázal širšej verejnosti. Jubilejné oslavy, zdôrazňovalo sa v správe, sa pričinili kultúrnej aktivizácii miestnych skupín.

Veľký podiel má spišský obvod na znovuzavedení vyučovania slovenského jazyka po niekoľkoročných prestávkach v troch základných školach tj. v Čiernej Hore č.1, Lapšanke a Tribši. Avšak, ako sa hovorilo v správe OV, tento stav nie je ešte zdialka uspokojivý. Nutné je, aby krajania vo všetkých MS venovali tejto otázke zvláštnu pozornosť najmä v období zápisov na nasledujúci školský rok.

S rozhodnutiami posledného zasadania predsedníctva ústredného výboru KSČaS, ktoré bolo venované hlavne organizačnej činnosti a najdôležitejším podujatiom Spoločnosti v nadchádzajúcom období, (šíre o tom sme písali v Živote č. 3 na str. 24) oboznámil účastníkov schôdze kr. Eugen Mišinec.

Po vypočítaní správy o činnosti a uznesenia predsedníctva, krajania diskutovali o problémoch, s ktorými sa bude musieť boroti spišský obvod v najbližšej budúcnosti.

Najdôležitejšou organizačnou otázkou v tomto roku je volebná kampaň v miestnych skupinách. Za účelom jej správneho priebehu obvodný výbor vypracoval podrobnyj plán, v ktorom niened určili termíny volieb v jednotlivých MS, ale určili aj zástupcov z ústredného výboru a obvodu, ktorí sa na nich zúčastnia. Krajania zdôrazňovali, že je nutná starostlivá príprava každej schôdze a voliť treba premyslene a rozvážne tých krajanov, ktorí svoju prácou zaručia úspešnú činnosť

miestnych skupín. (Pripomíname, že volebný poriadok sme uverejnili v Živote č. 6/82 na str. 11–12.)

Do pracovného plánu si krajania zo Spiša stanovili úlohy, ktorých realizácia akiste prispeje k zintenzívneniu krajanskej činnosti.

V kultúrnej oblasti hodlajú obnoviť divadelné krúžky v Krempachoch a Novej Belej a vytvoriť folklórny súbor vo Vyšných Lapšoch, ale zároveň stále zvyšovať umeleckú úroveň už existujúcich súborov. V letných mesiacoch sa bude konať vo Vyšných Lapšoch prehliadka dychových kapiel Spoločnosti a obecných dychoviek. Zase jeden zo súborov zo Spiša by mal vystúpiť v Tribši pri príležitosti otvorenia hasičskej remízy.

V rámci spolupráce s Maticou slovenskou by chceli poslat na Slovensko detský súbor z Krempach.

Na úseku školstva obvodný výbor sa bude snažiť, aby sa v každej obci na Spiši vyučoval slovenský jazyk a súčasne stúpol počet žiakov navštievujúcich hodiny tohto predmetu. A hoci tu hlavná úloha spočíva predovšetkým na aktive MS, svoju pomoc prisľubil OV.

Pre žiakov navštievujúcich hodiny slovenčiny bude zorganizovaná recitačná súťaž, obvodné kolo sa bude konať 23. mája v Krempachoch. Zasa v miestnych skupinách by sa mali zorganizovať tradične vianočné stromčeky alebo iné podobné podujatia.

Obvodný výbor rozhodol, aby v tomto roku sa v každej miestnej skupine opäť konali na počesť 39. výročia SNP tradične krajanské vatry.

Obvodný výbor bude aktívne pôsobiť na zlepšenie práce klubovní MS, dopĺňovať v rámci možnosti ich vybavenie, ako aj vybavenie súborov. Vyvinie tak tiež úsilie o ďalšie rozširovanie členskej základnej a pravidelné zbieranie členských príspevkov.

Obvodný výbor na Spiši by chcel v tomto roku už konečne nadviazať kultúrnu spoluprácu s okresom Poprad na Slovensku. Počas diskusie, ktorá sa rozprádila o tejto otázke, krajania nevedeli pochopiť, aké sú príčiny, že doteraz sa nepodarilo nadviazať spoluprácu s týmto okresom. Je už najvyšší čas, aby táto otázka bola konečne vyriešená.

Krajania odbojári pritomni na schôdzi obdržali deklarácie, ktoré musia pripraviť na vyplnenie a potom poslať na ústredný výbor do Krakova. Pokiaľ však krajania odbojári nedošliú tieto materiály na ÚV, nemožno nič podniknúť v tejto otázke. Podobne o tejto záležitosti sa hovorilo aj na obvodnej schôdzi na Orave.

Účastníci schôdze prediskutovali aj niekoľko ďalších otázok a predovšetkým otázku do-

končenia výstavby poschodia v klubovni vo Vyšných Lapšoch a zavedenia kúrenia. Avšak konečné uzavretie všetkých prác v klubovni závisí od aktivity výboru MS, lebo táto otázka sa už tiahne príliš dlho.

na Orave

Účastníci zasadania obvodného výboru KSČaS na Orave na úvod učili minútou tícha pamäť veľmi zaslúžilého pre našu Spoločnosť nebohého krajanu Jána Kovalíka z Delnej Zubrice.

Rokovanie obvodu viedol predseda kr. Alojz Šperlák, ktorý predniesol správu o činnosti za minulý rok a zároveň aj načrtol program práce v tomto roku. Nebudem sa zviažiť zaoberať touto otázkou, lebo správu a pracovný plán OV na Orave sme uverejnili v č. 3 na str. 24.

Veľa pozornosti sa venovalo najmä príprave programu volebnej kampane v miestnych skupinách. Zdôrazňovala sa predovšetkým potreba starostlivej prípravy každej schôdze a voľby do výborov takých kandidátov, ktorí sa tešia autorite a ich práca sa pričiní k rozvoju našej Spoločnosti. Rozvážna voľba je zvlášť dôležitá na Orave v tých miestnych skupinách, ktoré v posledných rokoch zaostávali v kultúrnej a organizačnej práci. Ale na druhej strane treba aj oceniť prácu tých krajanov, ktorí sa pričinili k rozvoju miestnej skupiny. Pripomíname, že stanovy Spoločnosti umožňujú aj udelenie ocenenia — čestný predseda MS. Aby schôdze jednotlivých miestnych skupín mali správny priebeh, mali by sa predtým konať schôdze výborov.

Podobne ako na Spiši, účastníci zasadania oravského OV vypracovali podrobnyj program volebnej kampane v miestnych skupinách a určili zástupcov z ústredného a obvodného výboru, ktorí sa zúčastnia valných zhromaždení.

Počas diskusie hovorili krajania o najpálčivejších otázkach oravského obvodu.

Veľmi dôležitou otázkou pre dobrú činnosť miestnych skupín je správna práca klubovní, ktoré často, pre nevhodnú miestnosť a nedostatky vo vybavení, neplnia svoju základnú úlohu — byť centrom krajanského života. V takých prípadoch, zdôrazňovali krajania, klubovní treba preslávať tam, kde bude naozaj slúžiť krajanom a ich činnosť.

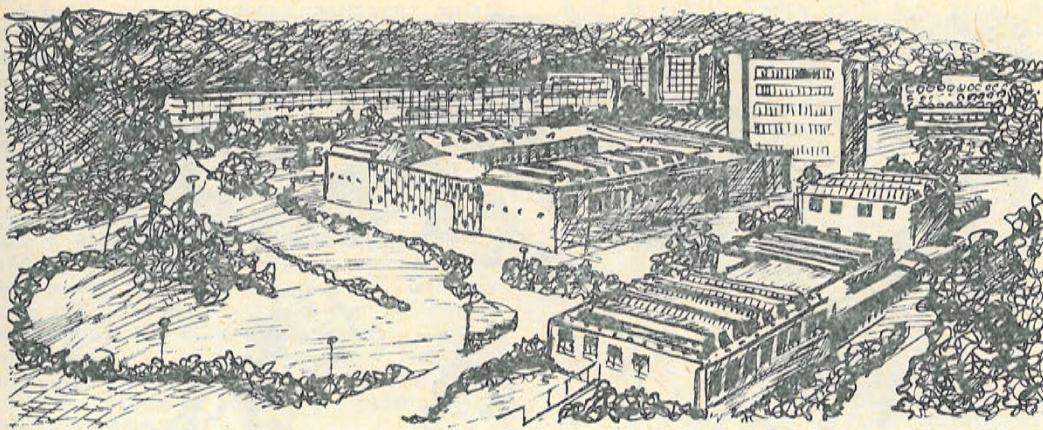
Na Orave zatiaľ pôsobí jeden folklórny súbor MS v Malej Lipnici, ktorý viedie kr. Viktória Smrečáková. Tento súbor však nemá svoju kapelu. Aby sa však tento súbor rozvíjal a zvyšoval umeleckú úroveň, je treba zaistiť preň odborné školenie, k čomu sa zaviazalo Oddelenie kultúry Vojvodského úradu v Novom Sáči.

Už po schôdzi sa rozhodlo, že v Malej Lipnici sa zorganizuje kurz mladých huslistov, ktorý povedie kr. J. Kobroň. Z tejto mládeže sa v budúcnosti vytvorí kapela, ktorá bude spoločne vystupovať s tamojším súborom MS KSČaS.

Veľký úspech zaznamenal oravský obvod na úseku školstva. V min. r. sa totiž začala vyučovať slovenčina v 4 nových školách. Ako však vysvitalo z diskusie, tento stav nemôže viest k sebauspokojeniu, treba nadalej vynakladať úsilie, aby sa vo všetkých obciach vyučoval slovenský jazyk a súčasne aj rásť počet žiakov na hodinách tohto predmetu. Zvláštnu pozornosť tejto otázke by mali krajania a najmä aktív MS venovať v období zápisov na vyučovanie slovenčiny.

Ako hľasili účastníci obvodnej schôdze, stále ešte nie sú vo všetkých obciach na Orave vyvesené dvojjazyčné tabule na obchodoch a gastronomických objektoch. Aktuálny stav realizácie tejto požiadavky Spoločnosti zistí vo všetkých obciach na Orave obvodný inštruktor Karol Paniak a bude o tom informovať obvodný a ústredný výbor KSČaS.

DOMINIK SURMA

Kresby: Areta Fedaková

TRIDAŤROČNÁ AKADÉMIA

Slovenská veda sa utvárala a formovala ako neoddeliteľná súčasť hospodárstva i cieľ spoločnosti so všetkými jej možnosťami a perspektívami. Preto ľahko o nej hovorí v obdobi prvej Československej republiky, keď politika vládnúcich kruhov podporovala nacionalistické snahy vybudovať zo Slovenska poľnohospodársku základňu buržoázneho štátu. Hlavným centrom slovenskej vedy bola Bratislava, kde pôsobila vtedy jediná vysoká škola — Univerzita J.A. Komenského. Ale pretože mala iba právnickú, lekársku a filozofickú fakultu a na vlastný výskum dostávala ročne ku koncu prvej republiky sotva 10 miliónov korún, mohli sa tu rozvíjať iba niektoré humanitné vedné disciplíny, na ktoré sa sústredilo takmer 80% z počtu 500 pracovníkov, ktorí v tom čase tvorili celú vedeckovýskumnú základňu Slovenska.

Korene modernej slovenskej vedy teda nesiahajú hlboko. Začala sa rozvíjať až po roku 1948, keď už novému spoločenskému poriadku v Československu nestáli v ceste väčšejé politické prekážky. Komunistická strana rozvinula projekt prvej päťročnice, ktorá znamenala predovšetkým pre Slovensko podstatný priemyselný rast. Bola to teda industrializácia krajiny, ktorá priniesla prvé výsledky najmä v oblasti budovania strojárstva, hutníctva a vo výrobe stavebných materiálov; rozbiehala sa kolektivizácia poľnohospodárstva. To všetko si vynutilo zrod vrcholnej vedeckej inšti-

túcie — Slovenskej akadémie vied, ktorá by prehľbovala a rozširovala vedecko-technický rozvoj.

Slovenská akadémia vied predovšetkým organizovala a riadila základný i aplikovaný výskum a vývoj vo všetkých vedeckých disciplínach a smeroch. Od začiatku sa v nej kladol dôraz na matematico-fyzikálne a technické vedy. V astronomickom, geografickom ústavе a ústavе stavebnictva i v matematickom, fyzikálnom, elektrotechnickom ústavе, ktoré boli založené o niečo neskôr, sa počet vedeckých pracovníkov zvýšil od roku 1953 — viac ako dvadsaťnasobne. Pritom elektrotechnika, kybernetika a ďalšie dnes prioritné odbery nemali na Slovensku v minulosti nikakú tradíciu.

Dialb sa tak z veľkej časti aj pod tlakom nedostatku domácich surovín. Potenciálne najsilnejšie sa stali ústavy pre chemický, biologický, lekársky a poľnohospodársky výskum; roku 1981 v nich pracovala asi polovica vedečov a bádateľov z celkového počtu takmer 5000 pracovníkov Slovenskej akadémie vied.

Akadémia so svojimi 47 ústavmi sa stala základným kameňom, na ktorom sa vybudovala celá vedeckovýskumná základňa Slovenska. Koncom sedemdesiatych rokov zahŕňala okolo 44 tisíc špecialistov. Z nich takmer 60% sa zaoberovalo priemyselným výskumom a vývojom, orientovaným na potreby

jednotlivých odvetví národného hospodárstva i priamo na výrobu v závodoch. Značná časť priemyslu a takmer polovica vedecko-technickej inteligencie sa sústredili v hlavnom meste Slovenskej socialistickej republiky, v Bratislave, kde mali najvhodnejšie podmienky pre svoj rast. Spriemyselňovanie Slovenska už od začiatku smerovalo do jeho zaostalejších oblastí. Preto postupne dochádzalo aj k dislokácii vedecko-výskumných pracovníkov, takže v roku 1980 sa napríklad ich počet vo Východoslovenskom kraji zvýšil takmer na jednu desatinu. Dôraz na zaostale východné časti štátu si vynutila potreba ekonomickej využívania obidvo národné hospodárske celky Československa.

Stúpajúce nároky na modernizáciu a efektívnosť výroby podmienili nielen integráciu československej vedy, ale aj jej medzinárodnú spoluprácu, najmä v rámci socialistických krajín. Z týchto príčin stúpali prirodene aj ročné náklady na vedecko-technický výskum. Účasť na špičkovom vedeckom výskume sa ukázala veľmi reálnej v rámci medzinárodných výskumných programov. Ústav fyziologie hospodárskych zvierat, geofyzikálny, astronomický a ďalšie ústavy akadémie sa zúčastňujú na spoločnom programe výskumu vesmíru Interkozmos. Viaceré slovenské pracoviská dosiahli vysokú úroveň. Nečudo, že sa stali koordináčnymi strediskami spojených medzinárodných výskumov. K nim patrí ústav živočíšnej výroby v Nitre pre výskum rakoviny, Ústav experimentálnej biológie a ekológie pre problémy ochrany prírody, Výskumný ústav zváračský pre vývoj nových zváracích postupov a techniky a Výskumný ústav živočíšnej výroby v Nitre pre výskum výživy hovädzieho dobytku. Slovenská veda prekročila svoje zemepisné hranice a nadviazala kontakty s vrcholnými inštitúciami svetového výskumu. V rámci Organizácie Spojených národov pracovalo v Bratislave Výskumné výpočtové stredisko a Stredisko pre výskum a rozvoj ochrany životného prostredia. Slovenskej vede sa dostalo viaceré uznania. Zaslúžili sa o ne matematik, akademik Štefan Schwarz, virológ, akademik Dionýz Blaškovič, špecialista pre zváračstvo, akademik Jozef Čabelka, onkológ, akademik Viliam Thurzo a mnohí ďalší členovia a korešpondenti akadémie.

Za tridsať rokov si slovenská veda získala významné miesto v spoločnosti. V socialistickom Československu sa stala záležitosťou nie len vedečov, ale aj tisícov kvalifikovaných robotníkov, ktorí sa zapájajú do zlepšovateľského a vynálezcovského hnutia, čo má bezprostredný vplyv na celkový rozvoj národného hospodárstva, životnej a kultúrnej úrovne ľudu.

SLOVNÍK ŽIVOTA (98)

Mäkké i a tvrdé y pišeme vo všetkých častiach slova, a to: 1. v predpone: pridať (pri+dať), vyrátať (vy+rátať) a pod.; 2. v korení: zívať (zív+at), rýchlik (rýchli+ik) a pod.; 3. v odvodzovacej pripone: vozík (voz+ik), kuchyňa (kuch+yňa) a pod.; 4. v ohýbacej koncovke: a/ podst. mien: novátori (novátor+i) a pod.; b/ príd. mien: dobrý (dobr+y) a pod.; c/ záimien: ktorých (ktor+yč) a pod.; d/ čísloviek: piatimi (piat+imi) a pod.; e/ slovies: kosíme (kos+íme) a pod.

Mäkké i a tvrdé y v predponách domácich slov. Predpony s i:

medzi-: medzinárodný, medzimestský a pod.

mimo-: mimochodom, mimoidúcim, mimoriadne a pod.

ni-: nijaký, nikade, nikam, nikde, nikto, nič, nikdy a pod.

pri/prí: priblížiť sa, prijať, pridať, prichuť a pod.

proti-: protihráč, protirečiť, protinávrh a pod.

POISKY

košlawy

kot

kotka

kotara

kotek

koteria

kotwica

kotlownia

kotlárz

kotlet

kotlowa-

nina

kotly

SLOVENSKY

čapťavý, krivý

kocúr

mačka

záclona

kocúrik

klika

kotva

kotláren

kotlár

kotleta

zmätok,

nepriádok

kotly, tympany

ČESKY

šmatlavý, křivý

kocour

kočka

záclena

kocourek

klika

kotva

kotlárná

kotlář

kotleta

zmatek,

nepořádek

kotle, tympaný

kotna

kotwica

kowadlo

kowal

kowal-

czyk

kowalowa,

kowalicha

kowalski

miech

kowalik

koza

kozak

kozica

kozik

koziol

koziolék

koziol-

kovač

kovač-

učen

kováčova

žena

kováčsky

mech

brhlík (vták)

koza

kozák

kamzík

žabykláb

cap

kozlik

robít

kotmelce

Kozoroh

pastier kôz

kozák (huba)

kozlatko

kožuch

kól

koliesko

posmievat sa

brezívá,

žrebňá

kotva

kovadlina

kováč

kováčsky

učen

kováčova

žena

kováčsky

mech

brhlík

koza

kozák

kamzík

kudla

kozel

kozlik

dělat

kozelce

Kozoroh

pasák koz

křemenáč

kůzlátko

kožich

kůl

kolečko

posmievat se

březi

kotvička

kovadlina

kovář

kovářský

učeb

žena

kováře

kovářský

mech

brhlík

koza

kozák

kamzík

kudla

kozel

kozlik

dělat

kozelce

Kozoroh

pasák koz

křemenáč

kůzlátko

kožich

kůl

kolečko

posmievat se

Ľudovít Fulla

významný maliar, ilustrátor a grafik sa narodil r. 1902 v

Ružomberku, študoval na Umelco-priemyselnej škole v Prahe. Potom vyučoval kreslenie v Senci a v Malackách, neskôr v Bratislave. V roku

1937 na parížskej svetovej výstave dostal zlatú medailu za obraz Pieša a práca. V roku 1948 obdržal národnú cenu za obraz Rysavá jalovica, v roku 1958 vyznamenanie Za vynikajúcu prácu a r. 1962 Rad práce. Roku 1963 ho vymenovali za národného umelca a v 1966 dostáva štátu cenu za tvorbu. V roku 1972 udelili L. Fullovi Rad republiky.

Naposledy bratislavský týždenník Život uverejňuje na pokračovanie Okamihu a vyznania, úryvky zo spomienok L. Fullu, z ktorých sme vybrali text z obdobia, keď L. Fulla vyučoval kreslenie a debutoval ako maliar.

NA UČITEĽSKOM CHLEBE

V posledných rokoch na pražskej UMPRUM-ke, keď som už bol na špeciálke u profesora Kyselu, moju prácu niekto sledoval. Všimal si ju na výročných výstavach, ktoré škola na konci školského roka usporadúvala. Bol to profesor Josef Vydra, inspektor kreslenia na stredných školách. O jeho záujme o moju prácu dozvedel som sa, pravda, len neskôr, keď som školu nátrvalo opustil.

Práve od toho pána profesora doručila mi pošta list a ja som sa z neho dozvedel, že sa niečo organizuje okolo Obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave, pričom iniciátori ráťajú aj s mojou spoluprácou. Aby som bol pri nich bližšie, ponúkol mi pán inspektor Vydra miesto profesora kreslenia na komárňanskem maďarskom gymnáziu. Na miesto bolo treba ihneď nastúpiť, lebo školský rok sa už začal a doterajší profesor kreslenia

maďarskej národnosti mal fažkosti so štátnym občianstvom a nesmel vyučovať. Padlo rozhodnutie. Doma proti nemu nič nemali, ba hámali boli i radi, že konečne budem mať niečo v rukách. Na druhý deň odcestoval som do Komárna predstaviť sa pánu riadiťovi gymnázia.

Keď som ho uvidel, hned' ma prešla dobrá nálada. Pán riaditeľ bol rehoľník a pri pominaní mi objemom a výzorom riaditeľa ružomberského gymnázia z čias, keď som mal česť tam študoval. Jeho prísný pohľad, pochmúrna riaditeľňa i celá budova len stupňovali vo mne prebudenú nevôľu. Keď mi pán riaditeľ po predbežnom prieskume mojej osoby oznámil, že okrem kreslenia budem vyučovať i matematiku, stratil som chut vari až do jedenia.

— Teraz sa ukáže, ako ste sa svojho času naučili matematiku... — boli jeho posledné slová.

LUDIA-ROKY-UDALOSTI

APRÍL DUBEN

1.IV.1578. Vo Folkestone sa narodil William Harvey, anglický anatóm, fyzik, lekár a profesor Kráľovskej školy lekárskej v Londýne, objaviteľ krvného obehu. (um. 3.VI.1657 v Hampsteade)

4.—5.IV.1945. V tento deň, keď Bratislavu oslobođila Sovietska armáda a na väčšine československého územia ešte likvidovali posledné bašty nemeckého odporu, v Košiciach bola vymenovaná prvá vláda Národného frontu Čechov a Slovákov. 5. apríla na svojom prvom zasadnutí nová vláda vyhlásila vládny program, ktorý otváral novú etapu v dejinách Československa. Bol to program dvoch rovnoprávnych národov Čechov a Slovákov, ktorý vytýčil úlohy z oblasti rekonštrukcie a rozvoja vojnou zničeného hospodárstva, ako aj cestu spoločensko-politickej premien v Československu.

5.IV.1573. Vo Varšave odvzdali do pre-vádzky prvý most na Visle, ktorý všeobecne

uznali za veľké inžinierske dielo poľského obrodenia. Iniciátorom výstavby bol kráľ Zigmund August. Výstavba trvala šest rokov a bola ukončená už po kráľovej smrti vďaka snahám Anny Jagellovcovej. Most bol drevený, mal dĺžku 500 m a šírku 6 m, bol postavený na 18 podperach. Staviteľom mostu bol Erazmus zo Zakrocymu, pôvodom Tatlián. Most stál iba tri roky. Nakrátko ho rekonštruoval kráľ Stefan Batory a vydržal do r. 1603. Odvtedy vo Varšave nebolo stáleho mostu až do otvorenia v novembri 1864 mostu Kierbedzia, ktorý Nemci vyhodili do vzduchu v septembri 1944, pred samým vicročením sovietskych vojsk do pravobrežnej časti mesta — Pragi. Na zachovaných pilieroch mostu Kierbedzia vybudovali v roku 1948 Sliezko-Dąbrowský most.

6.IV.1958. V Prahe umrel Vítězslav Nezval, český básnik, ktorého tvorba patrí k najhodnotnejším skvostom českej literatúry medzičasovného obdobia a rokov druhej svetovej vojny. Písal poéziu, prózu, drámu, literárne eseje a reportáže. (nar. 26.V.1900 v Biskoupkach pri Třebiči).

7.IV.1348. Český kráľ Karel IV. založil v Prahe prvú českú univerzitu, nazvanú podľa kráľovho mena Karlovou. 7. apríla 1948 bola obnovená zakladacia listina Karlovej univerzity.

7.IV.1878. Na Zjazde v Prahe-Břevnove v hostinci U Kaštanů bola založená česká sociálnodemokratická strana.

7.IV.1933. Hitler zaviedol v Nemecku diktatúru nacistickej strany.

11.IV.1943. II. zjazd poľských socialistov (organizácia poľských socialistov — konspiračná skupina socialistickej ľavice založená 11.IX.1941 r. na zlúčovacom zjazde z opozičných skupín k PPS-WRN), zmenil názov na Robotnícku stranu poľských socialistov (RPPS). Ozbrojenou organizáciou RSPS bola Ludová milícia RSPS, ktorá sa v tom istom mesiaci stala súčasťou Poľskej ľudovej armády (PLA).

12.IV.1823. V Moskve sa narodil Alexander N. Ostrovskij, ruský realistický dramatik, tvorca ruského národného divadla dru-

Schytíl som pri nohách postavený kufrik a ani neviem, ako som sa našiel na ulici. Raz-dva som bol na stanici a raz-dva i v najbližšom vlaku smerom na Nové Zámky a Žilinu. Večer som už bol doma v bezpečí môjho malého ateliéru. Ráno som sa v poslednom pohľade pohľadom, vyzíval a pomysiel som si, že mi je i tak dobre. (...)

Pred začiatkom školského roku vyzval mňa pán inšpektor Vydra, aby som nastúpil ako profesor kreslenia na františkánske gymnázium do Maláciek. Ponuku som bez rozprávok prijal, ale odmietol som verhoryosť pátronov františkánov, ktorí mi chceli prideliť na ubytovanie celý pálfyovský kaštieľ. Strach ma pojal, keď som si uvedomil, že mám bývať v tej hroznom tichom obkllopenej samotne s opusteným parkom a tichým, zákeronym rybníkom.

Aby som sa nespakoval a nevrátil domov, pridelil mi pána riaditeľ gymnázia pre istotu rehoľníku izbu v kláštore. Najprv len takú pochmúrnu stredovekú, ale to iba na pár dní, kým nad južnou časťou kláštora dokončili nadstavbu s modernými presvetlenými izbami.

Keď som sa potom presťahoval do jednej čierstvým vápnom nasiaknutej izby, bola už zariadená novým nábytkom s veľkým písacím stolom. Širokým oblokom vnikalo poludňajšie slnko a prijemným teplom vysúšalo protifahlé kúty. Pod oblokom dozrievala na hriadiakach všetka potrebná zelenina do kuchyne. Pri stene pod strechou vyhrievali sa morky s dudravým moriakom a v jamkách sa mrvili kury, podhrabávajúc pod seba teply prach.

Keďže som býval v kláštore a tam i stravu dostával, správal som sa tak, aby som nenarušil poriadok rehole. Vraj ako? Solidne a ticho. Zaopatril mi všetko, i materiál na maľovanie. Ani vo voľnom čase by ma zo začiatku neboli z izby nik vytiahol. Vedľa som ľas ani nemárnil po nočných potulkách alebo záletoch. Dopoludnia som vyučoval, od poludnia maľoval a v noci som spal spánkom spravidlivým.

Pán inšpektor Vydra mi nechcel spútať fantáziu predpismi, preto mi dovolil vyučovať podľa mojich vlastných osnov. Bol zvedavý, či už budem konečne s týmto miestom spokojný, preto prišiel čoskoro na inšpekcii. Mal som vtedy už namaľovaných zopár obrazov, ale nepamätam sa, či tam boli i niektoré z Ružomberka.

Tápal som vtedy ešte v neistote, zápasil s názorovými, ale i technickými problémami. Viac temperament a mladá krv mi viedla ruku ako dôsledne uvážený zámer. Všeličo ešte škrípal, všeličo nebolo na svojom mieste. Nedostatky vznikali aj netrpezlivosťou tvorivého zápalu. Bolo to ešte mocovanie sa s odhadom, kedy je obraz hotový, kedy treba prestaviť ešte pokračovať.

hej polovice 19. stor. (um. 14.VI.1886 v Štekyove pri Kostrome).

15.IV.1818. V Prahe otvorili Národné múzeum (pôvodne Vlastenecké, potom České múzeum a napokon Múzeum kráľovstva českého). Pri tejto príležitosti prvýkrát predviedli Smetanovu operu Libuše.

15.IV.1958. Vo Varšave začala svoju činnosť redakcia Života, orgánu KSCaS vydávaného RSW „Prasa-Książka-Ruch“. Prvé číslo časopisu Život vyšlo v júni 1958, teda pred 25 rokmi.

16.IV.1828. V Bordeaux umrel Francisco Goya y Lucientes, veľký španielsky maliar a grafik, jeden z najväčších umelcov 18. a 19. storočia. (nar. 30.II.1746 vo Fuendetodos pri Zaragoze).

19.IV.1943. Vo varšavskom gete vypuklo ozbrojené povstanie proti hitlerovským jednotkám, ktoré v súhlase s rozkazom H. Himlera mali deportovať Židov z geta. Povstanie začala Židovská bojová organizácia a Židovský vojenský zväz na výzvu Židovského ná-

Ked' inšpektor Vydra videl môj zápas na plátnach, pochválil ma a povzbudil do ďalej práce. Potom, akoby si bol na niečo spomenul, povedal:

— Pane Fullo, ted' někdy bude členská výstava Umělecké besedy v Praze, honem něco zabalte a pošlete jim.

Pravda, vybral som iba tie obrazy, ktoré sa mi videli najlepšie. Nebolo ich dosť. Debňa nebola celkom plná a aby sa obrazy v nej pri transporte nepohli, stlačil som ich podlhovastým obrazom, ktorý som si neveľmi väzil (Dievča z osady). Bol som presvedčený, že obraz v Prahe nevystavia, keď počadajú na ňom tie nedostatky, ktoré som ja videl.

Bol to môj debut. A úspešný. Ba predal som i prvý svoj obraz — finančníkovi prvej republiky dr. Preissovi. Ako sa neskoršie ukázalo, získal som si vtedy celú umenieľovnú Prahu.

ZROD ŠUR-ky

Práce okolo založenia umeleckej školy pri Obchodnej a priemyselnej komore sa blížili ku koncu, zvolili už aj kuratórium. Aj keď po uplynutí toľkých rokov neviem si spo-

menúť na všetkých členov, predsa sa len pamätám na jednu schôdzku, na ktorej sa zúčastnili a o škole rokovali: inšpektor Vydra, Ing. Liška, dr. Hořejš, riaditeľ Jaromír, Ing. arch. Belluš a ruku k dielu prikladal aj dr. Kolišek, ktorý bol vtedy ministrom.

V škole sa začalo vyučovať na spôsob verejných kurzov, podobne ako na pražskej UMPRUM-ke.

Len vtedy sa ukázalo, že zámer pána inšpektora Vydra so mnou bol celkom namiestne; na strednej škole som si ako pedagóg overil svoj umelecký názor a potom ho neskoršie správne aplikoval na Škole umeleckých remesiel.

Na kurzy do Bratislavu som dochádzal raz alebo dva razy týždenne. Vyučoval som v priestoroch Obchodnej a priemyselnej komory.

Profesor Vydra bol iniciátorom školy a stal sa i jej prvým riaditeľom. Mňa mal už vtedy dôkladne prevereného a vedel, v tom a do akej miery sa môže na mňa spoľahnúť.

Tak sa roku 1928 zrodila v Bratislave Škola umeleckých remesiel a mne sa dostalo tej cti, že som stál ako učiteľ a umelec pri jej koliske. (Bola to prvá umelecká škola na Slovensku. — red.)

Ilustrácia z knižky Fulla deťom.

rodného výboru za široké podporu obyvateľov geta. Židovské jednotky, ktoré zásobili zbraňami a výbušinami polské konšpiračné organizácie, zviedli nerovný boj so silami SS a polície pod velením gen. J. von Stroopa. Povstanie nemohlo zvíťaziť. V neústupnom tvrdom boji padali povstalecké opevnenia. Kládli hrdinský odpor až do 8. mája. Najdlhšie sa bránil štábny bunker Židovskej bojovej organizácie. Hitlerovci potlačili povstanie s celou bezohľadnosťou a výnimočnou surovostou. J. von Stroop vo svojom poslednom hlásení z 24. mája 1943 písal, že židovská štvrť vo Varšave prestala existovať a že vyvraždili 20 000 obyvateľov geta. Ostatní zahynuli v plynových komorach.

21.IV.1918. Milan Rastislav Štefánik — slovenský vedec a politik, činiteľ v prospech utvorenia česko-slovenského štátu — podpísal zmluvu s talianskou vládou o zriadení čes. armádneho zboru v Taliansku.

21.IV.1945. V Moskve bola podpísaná zmluva o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojujnej spolupráci medzi Poľskom a

ZSSR, predĺžená 8.IV.1965 na ďalších dvadsať rokov.

22.IV.1870. V Simbirsku nad Volgou (dnes Uljanovsk) sa narodil VLADIMÍR ILJIC LENIN v l. menom Uljanov, vodec ruského a medzinárodného robotníckeho hnutia a víťaznej Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, tvorca KSSZ, zakladateľ Sovietskeho zväzu, tvorca leninizmu a zásad mierovej koexistencie medzi štátmi s rôznym spoločenským zriaďením. Umrel 21.IV.1924 v Gorkách pri Moskve.

30.IV.1945. Na budove Rišskeho snemu v Berline vztyčili víťaznú zástavu Sovietskej armády. Hitler spáchal samovraždu. 2. mája nemecké vojská v obklúčenom Berline bezpodmienečne kapitulovali. V Berlínskej operácii, ktorá bola najväčšou vojenskou operáciou v poslednej fáze druhej svetovej vojny, bojovala po boku Sovietskej armády I. a II. armáda Poľského vojska. I. armáda PV sa prebojovala do stredu Berlína a zakončila svoju vojnovú cestu na Labe. Druhá armáda PV viedla boje z oblasti Budišina a Drážďan, potom na československom území.

Nad odkazem Haškova díla

Letošní 30. duben patří mezi světová kulturní data UNESCO a nejvýznamnější dny literárního života Československa: před sto lety se narodil spisovatel Jaroslav Hašek, autor proslulých „Osudů dobrého vojáka Švejka za světové války“ (1921—1923). Jubilejně oslavuj proběhnou především v umělcově vlasti. Památník národního písemnictví otevří v Praze soubornou výstavu, v Dobříši se schází Mezinárodní symposium, nakladatelství chystají knihy Jiřího Hájka a Radka Pytlíka, v Lipnici nad Sázavou bude k výročí zaměřen Festival humoru a satiry.

Všechny akce usilují o hlubší výklad díla, které bývá mylně ztotožňováno s autorovým bouřlivým životem. O nejasnosti se přičinil do značné míry Hašek sám. První příběhy „Trampoty pana Tenkráta“ (1912), povídky „Průvodci cizinců a jiné satiry z cest i z domova“ (1913) nebo črty „Můj obchod se psy a jiné humoresky“ (1915) psal lehkým perem, narychlo a jakoby pod dojmem vlastních zážitků. Poprvadě bral si z anarchistického mládí, z toulek s pražskou bohemou po hospodách, z parodického založení Strany mírného po-

kroku v mezích zákona r. 1911 pouze náměty. Za výsměchem rakouským úřadům, politickému životu, militarismu a církvi ukrývá silnou touhu po volnosti a postupný přerod nezávazné legrace v radikální kritiku poměrů. Zásadní změnu přináší až zkušenosti z 1. světové války, ruské revoluce a buržoazní republiky. Původní knihu „Dobrý voják Švejk a jiné podivné historky“ z roku 1912, v níž se spokojil s typem prosláčka projevujícím horlivou poslušnost vůči císaři, zastupuje románem o Josefu Švejkovi, jehož prostřednictvím ukazuje společenskou podstatu monarchie a hodnotí události z historického hlediska. Avšak Hašek napadán reakční kritikou stahuje se do ústraní v Lipnici, kde uprostřed práce nad 4. dílem Osudu v lednu 1923 umírá.

Vrcholné dílo české satiry muselo dlouho čkat na uznání. Připomínají to dnešním čtenářům ukázky z knihy „Švejk dobývá svět“, kterou napsal Radko Pytlík a vydává východočeské nakladatelství „Kruh“ v Hradci Králové.

PETR POSLEDNÍ

Jaroslav Hašek, střelec 11. setniny 91. budějovického pluku, cestou na ruskou frontu.

Je na čase, abychom uvážili, že nestáčí na obhajobu tohoto kultu hrdiny-ulejváka, prohlásíme-li, že to byl ulejvák za Rakouska. Desátý rok uplynul od zániku rakouského státu a patologii českého vojáka bylo by nutno přece jen léčit, má-li mít armáda smysl a účel. Švejk byl zásadním ulejvákem, ulejvajícím se stejně státu jako národu.

(Viktor Dyk, 1928)

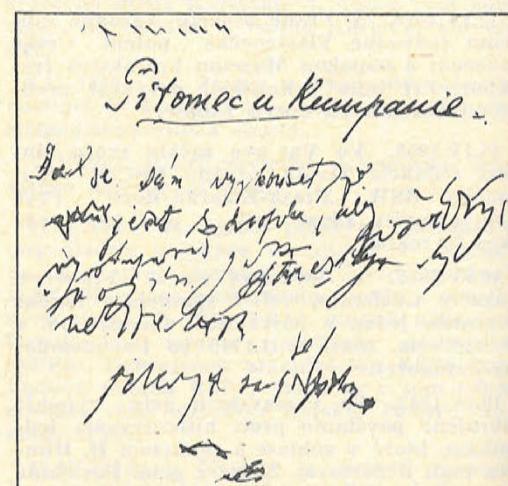
Není ještě největším hřichem proti českému jménu Haškův román o Švejkovi. Jest ještě něco horšího, a to jest morálka „nezpůsobilých“, kterou je náš lid přeplněn.

(Jaroslav Durych, 1937)

...A DNES

Jsou ovšem lidé, kteří jsou pro Švejka a jen pro Švejka, protože neumějí myslit jinak než vulgárně a berou ze Švejka jen to, na co jejich hloupost stačí. „Švejkujou“, ulejvají se ze všeho, co jim nehoví. Švejk přece není hrdina negace. Švejk je kladný člověk, Švejk ví, co chce. Ví, kde je rozum a kde je hloupost. Nechce být hrdinou: kdo chce?

Haškův záznam prvního nápadu k povídám o dobrém vojáku Švejkovi.

RADKO PYTLÍK

ŠVEJK DOBÝVÁ SVĚT

V MINULOSTI...

Švejk je ve světové literatuře zcela novým typem. Lidské flegma, zachycené z nové stránky. Český Honza, poprvé objevený v umělé literatuře a postavený do rušného novodobého života. Chytrý idiot, snad přímo geniální idiot, který to svým pitomým, ale přitom mazaným dobráctvím všude musí vyhrát, poněvadž není možno, aby to nevyhrál. To jest Švejk... Snad bylo potřebí opravdu světové války, abychom si ujasnili tuto převahu skutečného i předstíraného idiotství nad surovou autoritou lidi a poměrů.

(Ivan Olbracht, 1921)

Podivný zorný úhel měl Hašek-Švejk na svět: všemu porozumět, všechno si dovést vysvětlit a porovnat s něčím, co se mu již

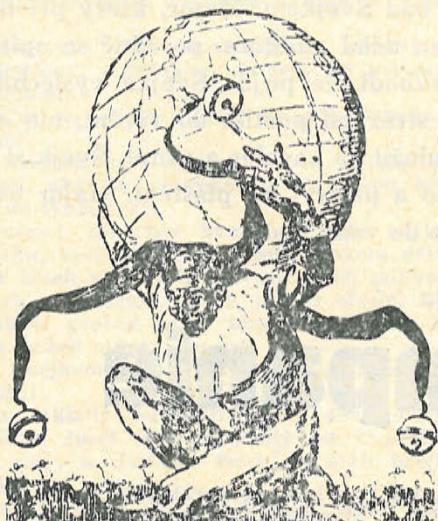
dávno stalo; všechno pochopit a všechno odpoutstět, Švejk v něm je vyvrcholením lidské moudrosti. A Hašek-Švejk nevidí ve válce největší tragédii lidstva, kterou naše pokolení prožívalo; je mu k smíchu proto, že do ní šli lidé malíři a všechnu malost svého obzoru a svých zájmů nesli do ní s sebou. „Hrát pořádně mariáš je důležitější než celá světová válka“, prohlašuje Švejk, jedna na frontu; a to je krédo devíti desetin těch, kdož tam byli.

(Karel Vaněk, 1924)

Pán může být také směšný, ale jeho sluha má humor. Enšpigl je muž z lidu, Švejk je kmán. Je to, jakoby velký, ofrásající smích dějin stále zaznával zdola... Humor je produkt sociální: individualismus je schopen nejvýš ironie. Humor těžko přeskakuje sociální stupeň; jeho svět je svět rovnosti. V tom je jeho podstatná lidovost a demokratičnost.

(Karel Čapek, 1928)

NOVÁ KNIHOVNA HUMORU A SATIRY

JAROSLAV HAŠEK: DOBRÝ VOJÁK ŠVEJK A JINÉ PODIVNÉ HISTORKY.

Obálka k povídám o dobrém vojáku Švejkovi z roku 1912.

Hrdinství je součet okolnosti a okamžiku. Statečnost je vlastnost. Švejk tu vlastnost má.

(Jan Werich, 1963)

Myslím na Haška, který je živoucím dokladem posunu směrem dolů a tím i k jisté vznešenosti, podívuj se jeho Švejkovi, figuré, která prochází celým textem neporušná, bez fréky, bez manželky, bez dětí, bez milenky, skoro i bez přítele, ale svým hovorem jako kouzelník odhaluje a poráží degenerovaný svět.

(Bohumil Hrabal, 1965)

Se svým měkkým úsměvem, s dobrodružstvím svých modrých očí, používá složitého

slovníku c. a k. armády, prochází Švejk svými osudy přes válku k míru. Se suverenitou šibala, o kterém nikdy nebudeme vědět, že jím je, vnáší svou paradoxní existenci do světa zběsilosti.

(Heinrich Böll, 1967)

Švejk stojí ve vědomí čtenářů v jedné řadě s Don Quijotem, Tylem Eulenšpigellem, Gargantuou, Bregnonem, ale stal se figurou jmenovitou.

Populárna Jaroslava Haška je světová. V Sovětském svazu je zvlášť velká, neboť život spisovatele je těsně spjat s hrdinskými roky naši sovětské historie. Slavný český satirik byl aktivním bojovníkem za sovětskou vlast a spolu s částmi Rudé armády prošel s puškou a perem cestu od Volhy po Ankaru, a prošel ji jako aktivní politický pracovník slavné 5. armády.

(Boris Polevoj, 1973)

Reklamní plakát poválečného vydání Osudů dobrého vojáka Švejka (1921).

Ani nejautentičtější překlad — pokud by vůbec byl možný — nemůže vyjádřit všechny odstiny oné zvláštní jazykové a stylistické směsi, kterou Hašek nenapodobitelně vytvořil z živé řeči pražského lidu a z mluvy obyčejných lidí, již karikoval rakouský vojenko-byrokratický žargon.

(László Dobossy, 1973)

Věčné neviňátko. Neúprosné neviňátko. Nevinny, jenž podvádí autority a sofisty práva a bezmyšlenkovité byrokracie svou průhlednou jednoduchostí a upřímností. V nekonečném proudu imperií, ideologií a válek je to on, který přežívá. Takový byl Voltairův Candide, Cervantesův Sancho Panza, Yosarian Hellera — a dobrý voják Švejk Jaroslava Haška.

(A.T. Baker, 1974)

Program řeckého představení Švejka (1957).

Αζήζεις Φραντίσκος Ιωσήφ ΙΙΙ.

DOBRY VOJAK ŠVEJK,

JAROSLAV HAŠEK

ΟΣΥΔΟ ΔΟΒΡΕΩΝ ΒΟΥΛΑΚΑ ΣΒΕΪΚΑ ΖΕ ΣΒΕΪΟΥ ΚΑΙ ΟΒΓ. ΒΑΛΚΥ ΖΕ Ι ΡΟΣΤΟΥ.

Πρώτη έκδοση, προτεινόμενη στην επιτροπή για την απόδοση στην Ελλάδα.
Επίσημη έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.
Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Επίτελον έκδοση στην Ελλάδα.

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Opět u své marškumpanie

K deváté hodině, když sháňka po majorovi nabyla vrcholu, Švejk vylezl z kavalcce a uznal za vhodné probudit pana majora. Zařásl s ním několikrát velice důkladně, odstranil z něho ruský plášt, až konečně major se na kavalci posadil, a dívaje se tupě na Švejka, hledal u něho rozluštění záhadu, co se to s ním vlastně stalo.

„Poslušně hlásím, pane majore,“ řekl Švejk, „že zde byli již několikrát z vachcimry se přesvědčit, jste-li ještě naživu. Proto jsem si dovolil vás nyní probudit, poněvadž já nevím, jak dlouho obyčejně spíte, abyste snad nepřespali. V pivováře v Uhřiněvsi byl jeden bednář. Ten spal vždycky do šesti hodin ráno, když ale přespali, třebas jen čtvrt hodiny do čtvrt na sedm, tak už potom spal až do samého poledne, a to dělal tak dlouho, až ho vyhodili z práce, a von jim potom ze zlosti dopustil se urážky církve a jednoho člena našeho panujícího rodu.“

„Ty bejt blbej, vid?“ řekl major ne bez přídechu jakéhosi zoufalství, poněvadž měl hlavu po včerejšku jako křáp a nijak nenačázel ještě odpovědi na to, proč zde vlastně sedí, proč sem chodili ze strážnice a proč ten chlap, který stojí před ním, žvaní takové hlouposti, které nemají ani hlavy, ani paty. Připadalo mu to všechno tak strašně podivné. Nejasně si vzpomínal, že zde již jednou v noci byl, ale proč?

„Já zde už v noci bejt?“ otázał se s poloviční jistotou.

„Dle rozkazu, pane majore,“ odpověděl Švejk, „jak jsem vyrozuměl, poslušně hlásím, že řeči pana majora, pan major mě přišel vyslechnout.“

A tu se majorovi rozbrěsklo v hlavě a podíval se na sebe, pak za sebe, jako kdyby cosi hledal.

„Neraťte se o nic starat, pane majore,“ řekl Švejk. „Probudil jste se zrovna tak, jak jste sem přišel. Přišel jste sem bez pláště, bez šavle a s čepicí. Čepice je támhle, já jsem vám ji musel vzít z ruky, poněvadž jste si ji chtěl dát pod hlavu. Porádní oficiální čepice, to je jako cylindr. Vyspat se na cylindru, to doved jenom nějaký pan Kaderaz v Loděnicích. Ten se natáhl v hospodě na lavici, dal si cylindr pod hlavu, on totiž zpíval na pohřebach a na každej pohřeb chodil v cylindru, dal si cylindr pěkně pod hlavu a vsugeroval si, že ho nesmí promáčknout, a celou noc se jaksi nad ním nepatrnou tíhou těla vznášel, takže to cylindru vůbec nic neuškodilo, ještě spíš prospělo, poněvadž von, jak se vobracel ze strany na stranu, tak ho svýma vlasama pomalu kartáčoval, až ho vyžehlil.“

Major, který si již tedy uvědomil co a jak, nepřestával se dívat tupě na Švejka a jenom opakoval: „Ty blbnout, vid? Já tedy být zde, já jít odtud.“ Vstal, šel ke dveřím a zabouchal.

U generála Finka se večer sešlo velké shromázdění, v němž vynikající úlohu hrálo víno a likéry. Byli tam i všichni členové raného náhlého soudu nad Švejkem. Major, který při líčení se Švejkem dělal auditora, pořádně se opil a v noci se rozhodl, že půjde Švejka vyslechnout. Vězeňská stráž ho pustila do vězení, ale opilý major se uložil na kavalec a usnul, Švejk si lehl vedle něho a přikryl ho pláštěm. Major usnul, jako by ho do vody hodil.

„Ach,“ vykřikl generál Fink, „ty se vračíš?“ V přízvuku bylo tolik jízlivosti, že major neodpověděl a zůstal nerozhodně stát.

Generál mu řekl, aby šel s ním do pokoje, a když se posadil za stůl, hodil mu omláčeň telegram o burše na stůl a řekl mu tragickým hlasem: „Cti, to je tvoje dílo.“

Zatímco major četl telegram, vstal generál ze židle, běhal po pokoji, porážel židle a taburetky, křičel: „A přeci ho pověsim!“

Telegram byl tohoto znění:

„Pěšák Josef Švejk, ordonanc 11. pochodové roty, ztratil se 16.t.m. na přechodu Chyrów — Felštýn na služební cestě jako záopatřovač bytů. Neprodleně dopravit pěšáka Švejka na brigádní velitelství do Wojalyce.“

Major otevřel si stůl, vytáhl mapu a zamyslel se nad tím, že Felštýn je 40 kilometrů jihovýchodně od Přemyšlu, takže jela se zde hrozná záhada, jak přišel pěšák Švejk k ruské uniformě v místech vzdálených přes sto padesát kilometrů od fronty, když pozice táhnou se v linii Sokal — Turze — Kozlów.

Když to major sdělil generálovi a ukázal mu na mapě místo, kde se Švejk ztratil před několika dny dle telegramu, generál řval jako býk, poněvadž vycitoval, že se všechny jeho naděje o náhlém soudu rozplynuly vnitře. Šel k telefonu, spojil se se strážnicí a dal rozkaz, aby okamžitě k němu, do majorova bytu, přivedli arrestanta Švejka.

Než byl rozkaz vyplněn, generál nesčíslněkrát za hrozného proklínání projevoval svou nelibost nad tím, že ho měl dát hned na své riziko pověsit beze všeho vyšetřování.

Major oponoval a mluvil něco o tom, že právo a spravedlnost si podávají ruce, a řeknil vůbec ve skvělých periodách o spravedlivém soudu, o justičních vraždách a vůbec o všem možném, co mu slina přinesla na jazyk, neboť po včerejšku měl nehoráznou kočku, která potřebovala se vymluvit. Když konečně předvedli Švejka, major žádal na něm vysvětlení, jak to bylo tam u Felštýna a co vlastně je s tou ruskou uniformou.

Švejk to náležitě vysvětlil, podepřel to několika příklady ze svých dějin lidských trampat. Když se ho potom major zeptal, proč to již neřekl při výslechu před soudem, Švejk odpověděl, že se ho vlastně na to nikdo neptal, jak se dostal do ruské uniformy, ale že všechny otázky byly: „Přiznáváte se, že jste se dobrotelně a beze všeho nátlaku oblékl do uniformy nepřitele?“ Poněvadž to byla pravda, že nemohl nic jiného říct: „Ovšem — ano — zajisté — tak jest — bezesporu.“ Proto také odmítl s rozhořčením nařčení, které padlo u soudu, že zradil císaře pána.

„Tento muž je naprostý idiot,“ řekl generál k majorovi. „Převlékat se na hrázi rybáře do nějaké ruské uniformy, kterou tam

Nežli dojel k svému bytu, rozhodl se pro druhé.

V bytě ho čekalo malé překvapení. Přišel právě věš...

Na chodbě jeho bytu stál generál Fink, držel za límc jeho burše, děsne si s ním počímal a řval na něho: „Kde máš svého majora, dobytku? Mluv, ty zvíře!“

Zvíře však nemluvilo, poněvadž modralo v obličeji, jak ho generál škrtil.

Major ještě při vstupu k této scéně postřehl, že nešťastný burš pevně svírá pod paží jeho plášt a šavli, které patrně přinesl z předsině od generála.

Tato scéna počala majora velice bavit, proto zůstal stát v pootvřených dveřích a díval se dál na utrpení svého věrného sluhy, který měl tu vzácnou vlastnost, že majorovi ležel už dávno v žaludku pro různé zlodějiny.

Generál na okamžik pustil zmodralého burše, jedině kvůli tomu, aby vytáhl z kapsy telegram, kterým potom počal mlátit majorova sluha přes hubu a přes pysky, přičemž křičel: „Kde máš svého majora, dobytku, kde máš svého majora auditora, dobytku, aby s mu mohl odevzdat telegram v úřední záležitosti?“

„Zde jsem,“ zvolal major Derwota ve dveřích, kterému kombinace slov „major auditor“ a „telegram“ připomněla poznovu jeho jisté povinnosti,

búhvíkdo zanechal, dát se vřadit do partie ruských zajatců, to může udělat jenom blbec."

"Poslušně hlásím," ozval se Švejk, „že opravdu sám na sobě pozoruju někdy, že sem slabomyšlnej, zejména takhle k večeru..."

"Kuš, vole," řekl mu major a obrátil se k generálovi s otázkou, co tedy se má stát se Švejkem.

"Ať si ho oběsi u jeho brigády," rozhodl generál.

Za hodinu nato vedla eskorta Švejka na nádraží, aby ho doprovodila do štábku brigády do Wojalyče.

V arestě zanechal Švejk po sobě malou památku, vyškrabav na stěně kouskem dřívka ve třech sloupcích seznam všech polívek, omáček a příkrmů, které jedl v civilu. Byl to jakýsi protest proti tomu, že během 24 hodin nedali mu ani do úst.

Se Švejkem šel současně tento papír na brigádu:

"Na základě telegramu číslo 469 dodává se pěšák Josef Švejk, zběhlý od 11. pochodové roty, k dalšímu řízení v štáb brigády." (...)

Mezitím se u štábku brigády zběhly jisté velice podstatné změny.

Řízením štábku brigády byl pověřen plukovník Gerbich. To byl pán velkých vojenských schopností, které se mu vrátily do nohou ve formě podagry. (...)

U plukovníka Gerbicha seděl právě poručík Dub a vypravoval si s ním o různých nemocích.

Když spatřil Švejka, zvolal hlasem velikým, neboť mu bylo známo o záhadném zmizení Švejka před Felštýnem: „Tak už tě zase máme! Mnozi jako potvory putují a ještě horší šelmy se vracejí. Ty jsi taky jeden z nich."

Kvůli doplnění sluší ještě poznamenati, že poručík Dub při svém dobrodružství s koňem utrpěl slabý otřes mozku, proto se nesmíme divit, že přistupuje těsněji k Švejkovi, křičel ve verších, vyzývaje boha k zápasu se Švejkem: „Otče, hle, vzývám tě, dýmem hal mne dunivá děla, děsivě míhá se svíšťivá střela, řediteli bitev, vzývám tě, Otče, ty doprovod mne na tohodle lumpa... Kdes byl tak dlouho, pacholku? Jakou to máš uniformu na sobě?"

Jestě se sluší dodati, že plukovník stížený dnou měl ve své kanceláři všechno velice demokraticky zařízeno, když právě neměl záchvatu. Střídaly se u něho všechny možné šarže, aby vyslechy jeho názory na oteklý palec s přichutí zakyslé hovězí polévky.

V dobách, kdy plukovník Gerbich netrpěl záchvaty, bývalo v jeho kanceláři vždy plno nejrůznějších šarží, neboť on v takových mimořádných případech byl velice veselý a hovorný a rád měl kolem sebe posluchače, kterým by vypravoval svíňácké anekdoty, což mu dělalo velice dobré a ostatním působilo tu radost, že se nučeně smáli nad starými anekdotami, které snad už byly v oběhu za generála Laudona.

Služba u generála Gerbicha byla v takových dobách velice lehká, všichni si dělali, co chtěli, a kdekoliv se v nějakém štábku objevil plukovník Gerbich, tam bylo jisté, že se krade a dělají skopičiny všechno druhu.

Také nyní nahrnulo se s předeným Švejkem do kanceláře plukovníka šarži nejrůznějšího druhu a čekalo, co se bude dít, mezičme plukovník studoval přípis ke štábku brigády, sestavený majorem z Přemyšlu.

Poručík Dub však pokračoval v rozmluvě se Švejkem svým obvyklým, roztomilým způsobem: „Ty mne ještě neznáš, ale až mne poznáš, tak strachy zcepniš."

Plukovník z listiny majorovy byl jelen, poněvadž major v Přemyšlu diktoval ten spis ještě pod vlivem slaboulinké otravy alkoholem.

Plukovník Gerbich byl však přesto v dobré náladě, poněvadž včera i dnes pominuly mu nepříjemné bolesti a jeho palec se choval tiše jako beržnek.

„Tak co jste vlastně provedli," otázal se Švejk tak laskavým tónem, a poručíka Du-

ba pichlo u srdece a přinutilo ho, aby místo Švejka odpověděl:

„Muž ten, pane plukovníku," představoval Švejka, „dělá ze sebe blba, aby kryl svým idiotstvím svá darebáctví. Nejsem sice obeznámen s obsahem dodaného s ním spisu, nicméně domnívám se, že ten chlap zase něco provedl, ale ve větším měřítku. Kdybyste dovolil, pane plukovníku, abych se mohl seznámit s obsahem spisu, mohl bych vám rozhodně dát eventuelně určité direktivy, jak s ním naložit."

Obraťej se na Švejka, řekl k němu český: „Ty mně piješ krev, vid?"

„Piju," odpověděl důstojně Švejk.

„Tak si ho představte, pane plukovníku," pokračoval německy poručík Dub. „Nemůžete se ho na nic optat, nemůžete s ním vůbec promluvit. Jednou musí padnout kosa na kámen a bude třeba ho příkladně potrestat. Dovolte, pane plukovníku..."

Poručík Dub zahlobal se do spisu sestaveného majorem z Přemyšlu, a když dočetl, zvolal slavnostně k Švejkovi: „Teď je s tebou amen, kám jsi dal erární uniformu?"

„Nechal jsem ji na hrázi rybníka, když jsem zkoušel tyhle hadry, jak se v nich ruskem vojákům chodí," odpověděl Švejk, „vono to vlastně není nic jiného než vomyly."

Švejk počal vyprávět poručíku Dubovi, co všechno zkoušel kvůli tomu omylu, a když skončil, zařval na něho poručík Dub:

„Teď mne teprve poznáš. Viš, co to je, ty lotře, přijít ve válce o uniformu?"

„Poslušně hlásim, pane lajtnant," odpověděl Švejk, „že když voják ztratí uniformu, že musí vyfasovat novou."

„Ježíšmarjá," vykřikl poručík Dub, „ty vole, ty zvíře jedno, ty si budeš tak dlouho zahrávat se mnou, že budeš sto let po válce dosluhovat."

Plukovník Gerbich, který doposud seděl klidně a rozšafně za stolem, sešklebil se na jednu strašlivě, neboť jeho doposud klidný palec u nohy z mýrného a klidného beránka proměnil se záchravem na řvoucího tygra, na elektrický proud o 600 voltech, na úd-

drcený pomalu kladivem na štěrk. Plukovník Gerbich mávl jenom rukou a zařval hrozným hlasem člověka pomalu pečeného na rožni: „Všechno ven! Podejte mi revolver!"

Tohle už všichni znali, a proto vyrazili na chodbu i se Švejkem, kterého odtáhla stráž ven. Jediné poručík Dub zůstal a chtěl ještě v této chvíli, která se mu zdála tak příhodnou, nasadit na Švejka a řekl šklebicimu se plukovníkovi: „Dovoluj si upozornit, pane plukovníku, že tento muž..."

Plukovník zamhoukal a hodil po poručíkovi kalamárem, načež zděšený poručík Dub zasalutoval a řekl: „Ovšem, pane plukovníku," a zmizel ve dverích.

Potom dlouho ozýval se z plukovníkovy kanceláře řev a vytí, až nakonec bolestné úpění umlklo. Palec plukovníkův se proměnil najednou opět v klidného beránka, záchvat dny pominul, plukovník si zazvonil a poručil, aby přivedli k němu opět Švejka.

„Tak co je vlastně s tebou," otázal se plukovník Švejka, jako by z něho všechno nepríjemné spadlo a kterému bylo tak volně a blaze, jako by se povaloval v písku na břehu mořském.

Švejk, usmívaje se přátelsky na plukovníka, vyprávěl mu celou svou odyseu, jak je ordonanci 11.marškumpanie 91.regimentu a jak neví, co si tam bez něho počítou.

Plukovník se také usmíval a potom vydal tyto rozkazy: „Vyhotovit Švejkovi vojenský lístek přes Lvov na stanici Zoltance, kam má zítra dorazit jeho pochodová setnina, a vydat mu ze skladu nový erární mundur a 6 kroun 82 haléře v zámlenu mináže na cestu."

Když potom Švejk opouštěl v novém rukoušku munduru štáb brigády, aby se vydal na nádraží, civěl u štábku poručík Dub a byl nemálo překvapen, když Švejk ohlásil se přísně vojensky u něho, ukázal mu dokumenty a optal se ho starostlivě, má-li něco výřídit od něho panu nadporučíkovi Lukášovi.

Poručík Dub se k nijakému jinému vyjádření nedostal než k slívku Abreten! A když se díval za vzdalujícím se Švejkem, tak si jenom mumlal pro sebe: „Ty mne ještě poznáš, ježíšmarjá, ty mne poznáš..."

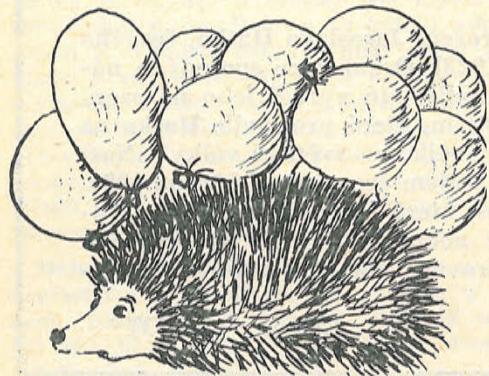
Dne 24. dubna t.r. uplyvá 100 let od narození Jaroslava Haška, českého spisovatele a novináře (zemřel 13. ledna 1923). Organizace spojených národů pro výchovu a kulturu UNESCO záradila sté výročí jeho narození mezi významná světová kulturní výročí. Dílem, které proslavilo Haška na celém světě, byly „Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války". Naši čtenáři mohli sledovat Švejkovy příběhy v našem časopise od března 1981. Dnes se se Švejkem loučíme, ale těm z vás, které jeho osudy zaujaly, rádime, aby si přečetli celou knížku. Jistě nebudou litovat. Kromě toho najdete v našem dnešním čísle bohatě ilustrovaný článek o autorovi „Dobrého vojáka Švejka" (na str. 12—13).

Redakce „ŽIVOT"

TEOFIL UŠÁK

Ježkovo dobrodružstvo

Chodí ježko po jarmoku,
radosť žiari v jeho oku.
Vábia sladké medovníky,
farbou hrajú balóniky.
Ježko je duch obchodnícky:
peniaze sa zídu vždycky,
žene treba halienku.
Dostal dobrú myšlienku:
nakúpi tých balónikov.
V hore nieto obchodníkov,
na pni bude sedávať
balóniky predávať.
Na guráž si najprv upil,
balóniky všetky kúpil.
Nesie ježko cez mesto
balónikov vyše sto.
Vyjde ježko do poľa,
vetrik naňho zavolá:
Akú to máš krásnu nošku!
Pomôžem ti, počkaj trošku!"
Ako vetrik zafúkol,
zrazu výstrel zahúkol.
Jež sa zlakol a už beží,
iste v tráve zbojník leží.
A v tom celá salva zhučí,
ježko v prúdkom behu fučí,
len sa za ním kúri prach,
poháňa ho hrozný strach.
Veď tu bude lúpežníkov,
koľko v meste medovníkov!
Výstrel húka za výstrelom.
Možno naňho mieria delom.
Iste banda lúpežníkov
chce sa zmocniť balónikov!
Zakrútil sa ježkov svet,
vedť to páli guľomet!
Ježko sa len tomu diví,
že sa dostal domov živý.
Už je doma pri záhradke,
chvejú sa mu nohy vratké.
Najprv zahol poza plot,
utiera si z tváre pot.
Balóniky z chrbta sníma,
zrazu mu je strašná zima.
Do srdca mu hrôza vniká:
jedného niet balónika.
Našiel iba biedne zdrapky
Div sa na smrť neutrápi.
Smeje sa mu liška z diery,
smejú sa mu lesné zveri:
„Zabudol si ježko náš,
že pichlavý chrbát máš!"

ANDREJ PLÁVKA

Matka

Tichučká sedí tam pod starou hruškou,
len taká drobná kôpka spomienok,
cverničkou hľadá ihly úzke uško,
čo sa jej v zraku úži rok čo rok.

Do diaľky zato ešte oko jasné,
i do tej, čo je najviac ďaleko,
navidomoči iba blízkosť hasne,
zahmlieva sa jej leto za letom.

Ale keď prídu podjesenné dažde
a dlhé noci s víchrom dofičia,
hoc bolesť vyschla dávno ako raždie,
vždy znova ostro d'obne do srdca.

Tu sa sebe šeptom privráva sa
a neodtrhá oči od dverí.
Len tri dni si mal, Ďurko, do sobáša,
a pery se jej slabo zachveli.

A druhý, Miško, práve na Michala
dovŕšíl by práve päťdesiat —
a keď i muža neskôr pochovala.
už nemal kto viac, oraf ani siaf.

A roky šli jak opustené kone
po nedohľadnom, pustom úhore —
len ona bdie pri každom nebasklone
so starou hruškou sama na dvore.

Po každom dni jak po obrázku siahne
a zo spomienok tká si starobu,
len na mrkaní, keď si večer zažne,
zas vyšíva si cestu do hrobu.

LACO NOVOMESKÝ

Balada o šťastí

Slepý mak v líčach kryla
nevádzu v očiach mala.

A kým svet nepoznala,
nad dvere zavesila
železnú podkovu šťastia.

Mráz letné kvety skosi.

Železné šťastie spadlo z kopýt koní,
lež nad ten kosáčok sa nenakloní,
lebo už pod očami nosí
zelenú podkovu šťastia.

MILAN RÚFUS

Nepýtaj sa

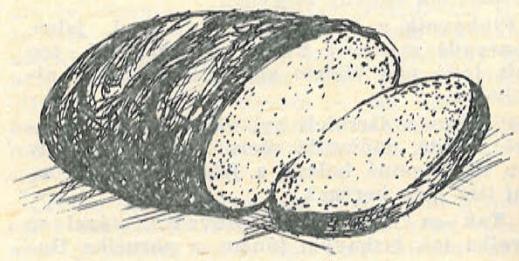
Nepýtaj sa, moja dcéra,
kto má klúče od jazera.
Kam chodí zem na studničku?
Kto vystrihol lastovičku?
Kto tam hore na Martina
divým husiam hlávky stína
a z ich trupov potom derie
studené a tiché perie?
Nepýtaj sa svojho tatku,
kto to spieva v kolovrátku,
kto zbudí ráno včielky.
Nepýtaj sa. Už je veľký.
Iba by mu bolo lúto.
Nepýtaj sa, povedz mu to.

BERNARDINA MALÍKOVA

Vzácna vec

Koľko práce bolo treba,
kým narástol krajec chleba!
Narástol? To tak sa vraví.
Chlebík nepečie sa z trávy,
ktorá rastie niekde v lúkach.
Chlebík rastie v ľudských rukách!
Ruky najprv chlebík siali,
s kombajnom ho potom žali,
vymlátili za stoh celý,
v mlynoch kopce múky mleli.
Potom chlebík piekla pec.
Za to je to vzácna vec,
že je práca v chlebíčku,
v každom jednom krajíčku!.

GREGOR PAPUČEK

JÚLIUS SZABÓ

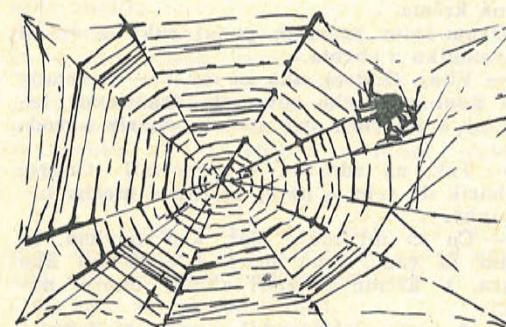
Pavúk

Pradie pavúk pavučinu,
najprv túto, potom inú.
Pavúk,
pavúk,
pavúk nás!

Tenulinké nôžky máš!

Pradie nitku pavúk zlojedz
a spúšta sa dolu po nej.
Pavúk,
pavúk,

pavúk nás!
Stále väčšie bruško máš!
Loví mušky napuchnuté,
dobre mu je v našom kúte!
Pavúk,
pavúk,
pavúk tkáč!
Pred nám šťastia nadostač!

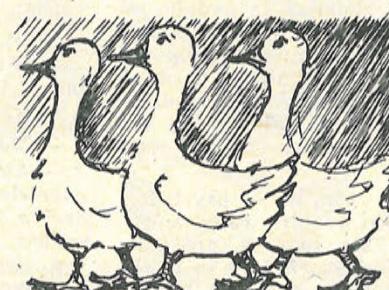

ALEXANDER KORMOS

Húsatká

Slniečko zvysoka
nazerá,
čo je na brehu jazera.
Žltučké húsatká
maličké
pasú sa v zelenej
trávičke.

Slniečko za hory
zapadá,
vychádza hviezdička
strapatá.
Vlásky jej mesiačik
pohladká,
pasterik zaháňa
húsatká.

VILIAM TURČÁNY

Poslanie potulného pevca

Prichádza pevec potulný
pozdraviť rodné kraje,
Kiež by mu domov útulný,
dal to, čo on im praje.

Pokoj a med, spev nad úľmi,
čo sa až do srdc vsaje,
ved' pustý kraj, kraj pochmúrny
sa inak neodkľaže.

Vietor, čo z piesní zadul mi,
nech rozševelí háje,
rozeselí sad s vincúrmi
i všetky obličeje —

a jabľčko ... sa skotúňi,
nech sa i pútnik naje!
Prichádza pevec potulný
a pekné dni vám praje.

ALEXANDER
KORMOS

Fialôčka, fiala

Pod korunou
topoľa
vedie cesta
do poľa.
Vedľa cesty pri jarku
Ferko trhá fialku.
Má už kytku
maličkú,
poteší ňou mamičku.
„Fialôčka,
fiala,
prečože si
lilavá ?“
Preto som ja
lilavá,
lebo som ja fiala !“
„Rozkvitla si
na Deň žien,
mamičke ta
zanesiem.“

Pradie pavúk pavučinu,
najprv túto, potom inú.
Pavúk,
pavúk,

pavúk nás!

Pradie nitku pavúk zlojedz
a spúšta sa dolu po nej.
Pavúk,
pavúk,

pavúk nás!
Stále väčšie bruško máš!
Loví mušky napuchnuté,
dobre mu je v našom kúte!
Pavúk,
pavúk,
pavúk tkáč!

Pradie pavučinu,
najprv túto, potom inú.
Pavúk,
pavúk,
pavúk tkáč!
Pradie nitku pavúk zlojedz
a spúšta sa dolu po nej.
Pavúk,
pavúk,
pavúk tkáč!

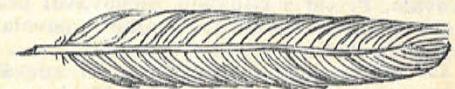
Slniečko od východu
prichádza dnes včas,
v žiali zimy žiari
čarokrásne zas.

Snehuliak vyzlieka sa
zo snehových šiat,
do záhrady mieni
horké slzy liať

Skrehnutý zajo beží
v šírom poli, hľadí!
zastaví sa, aby
utíšil svoj hlad.

Snežienka na úbočí
núka milý kvet,
prebúdza sa zo sna
uzinený svet.

Slniečko pod obzorom
zobúdza sa včas,
roztomilá vesna
prichádza k nám zas.

ADAM MICKIEWICZ

Óda na mladosť

Bez ducha, bez srdca — to len kostry ľudí!
Ó, mladosť, daj nám krídla!
Nech vzletím ponad mŕtvym svetom,
nech rajský svet ma slúdi,
kde zápal divy budí,
novosti striasa kvetom
a šatí nádeje v zlatej maľovidlá!
Nech, kto už vek má krytý mrakom,
zbrázdené čelo chýliač k zemi,
kol zrie len také sveta lemy,
jak zakresluje tupým zrakom.

Ó, mladosť, ty však nad obzory
vzlietaj a slnka okom žhavým
svetami až nad priestory
prenikni krídlom švojotavým!

Pozri: tam: okruh, vo večných hmlách tiem
hnusoty zaplavnený vodou,
to je zem!

Hľa, v mŕtvom tom kale, špine
plaz kýsi pláva v škarupine:
sám si je plavcom, veslom, loďou!
A po živôtkoch slediac hmýrivého plazu,
raz dvíha sa, raz v hľbky norí,
hned bez vlny, hned vospolnosť s ňou tvorí...
vtom, bublina, by rozpučil sa zrazu!
Nik neznal jeho žitie, pošiel ako hlísta:
to egoista!

Ó, mladosť, nektár tvojho života
dovtedy sladký, kým sa svorne delí:
nebeská radosť v srdciach kolotá.

Ján Podhradský

SPEVÁK

POKRAČOVANIE ZO STR. 1

Nezostáva mu teda iná cesta, ako si na svoje suché hrdlo privyrábať spevom a muzikou. A tak je vždy pripravený urobiť čosi pre zábavu, pre potešenie. Od počiatku nasaď do spevu všetky oktavy. Pritlačí na gombíky heligonky a už je veselý ako jarný škôvránok.

2 Tohto roku bola Veľká noc až v polovici apríla. A to už sínko pekne, prijemne prihrievalo. Ondrej po dlhej zime znova pookrial. Hned zavesil mandolinu, na ktorej brmal svojej Marinke v studených a vlnkých mesiacoch, a chystal sa zberať vavrínky po celej dedine. Lebo nás spevák, ak nemusel, nechcel chýbať na nijakej svadbe, krstnách, narozeninách, ba ani na takých významných mestinách, ako sú oslavky Anny, Žofie, Kataríny, Jozefa či Jána. Bol všade, kde sa niečo oslavovalo. Priam s rituálom zachovával pravidlá a nepísané príkazy svojho „povolania“, speváka dediny.

— Už ľa zase myká — neušli spevákové prípravy na vandrovku jeho Maríne.

— Myká! A čo má byť?! — odpovedal Ondrej, ktorého sa už doma chytala smrteľná nuda.

Je piatok popoludní a zajtra je voľná sobota.

— Nedávať na seba pozor, — dokazovala mu starká ale už ľiači nie s veľkým hnevom. Skôr z akejsi vnútornnej nehy.

Lebo tetka Marina, čo aj Ondreja karhá, veru naňho aj žiarli. Po celý spoločný život. Deti nemajú a preto je Ondrej pre Marínu všetkým.

A navyše Ondrej okrem plúcnej choroby trpí aj na ďalšiu. Je z neho večný zaľubeneč. Ak sa mu niektorá zazdá, nevie to ani veľmi utají. Je voči nej pozorný, hrá len pre ňu, priniesol by jej kvety, hoci by ich hľadal aj pod snehom. Nuž aj to je príčina nepokojujúcich chvíľ tetky Maríny.

— Doma stále sedí ako na súdnej stolici. — odbíjal Ondrej manželkino starostlivosť.

— Ešte si celý nejaký bledý — hľadá žena slabé miesto v jeho srdeci.

— Ale vlasys mám zdravé, dobrej farby, — vracia jej Ondrej uštipačne.

— Neposmej sa! — povedala žena ostrejšie. — Tahá ľa to za, za...

— Ale keby si ma raz oklamal, neprežila by som to.

— Budeš žiť, Marinka, — zasmial sa Ondrej, vidiac, že žena sa primnoho kvári. Pre mňa už zostala len švárná heligonka.

Ale potom ho už načisto opantál zajačí úmysel. Iba úchytkom, medzi dverami pochlakal ženu po ľavej lopatke a už sa aj ponáhľal na „poradu“ s Dankom i Jankom. Nemal rád škriecky, ani domáce kriky.

— Ja zahyniem z lásky k životu, Marinka, — zakriačil ešte od vrát. — Ja mám rád len život... A teba, samozrejme...

— Táraš... Frajerka, čo ľa raz nechá... Zahubí, uvidíš Ondrej.

— Načo o tom spekulovať už teraz, Marinka. Čo nás do toho, — odpovedal Ondrej naposled a zmizol za plotom. Nenechá si

život kaziť babinou múdrošou. Ani jej nárekmi.

A o chvíli už veselo naladený, zabfdoval do mládenca, stojaceho pred krímom.

— Zapamäť si, Paťo, si ešte mladý... Pre ženatého človeka je podstatný menom vždy manželka! A vieš, čo je pre neho menom prídavný? — spýtal sa. — Predsa... pekná frajherka! — odpovedal a vhupal do svojej milovanej krímičky, ktorá je zároveň aj akousi spoločensko-zábavnou miestnosťou dediny.

— Ondrej?! — kolektívne zhikla prekvapená krémka.

Dvom-trom známym podal ruky a strhol harmoniku z chrbta.

— Vitaj, Ondrej, ako sa máš? — znezradila pri ňom stál jeho rovesník, družstevný tabačiar a do ruky mu strkal pohárik s vodkou.

— Tak, na zdravie, — prevrátil Ondrej pohárik do seba a už aj rozťahol mechy heligonky.

— Čo sa mi môže stať, ked poviem, že mám ľa rád... jeho príchod zapôsobil ako iskra. V kríme zahoreli ohňíky dobrej náladu.

— A teraz si už sadni a vypí si kvapku v pokoji — vyzval Ondreja Tabačiar po dlhej sérii pesničiek. Ale sotva si oddychol, znova zvýskala heligonka, ktorú ani na chvíli už ruky nevypustil. A začal jednu z takých pesničiek — častušiek, čo si na ľudi vždy pozime nachystá. Sú to jeho vlastné básnické výmysly i svojské hudobné skladby. Niet im páru. Ludia stíchnu, aby dobre rozumeli každému slovu. Vždy sa v tom tají dajaké befarstvo. Ondrej je prosto výmyselník. Hodí hlavou a už mu ústa klopkajú ako vodný mlyn:

— Viem jednu pieseň, má zvláštny raz, o tom, ako voda po celý čas je stále rozhnevaná s vinom, a nehovorí o ničom inom...

A už sa chlapí chichocú, šípia dajaké lapajstvo a len čakajú, čo sa s tou vodou a vínom ďalej porobi.

— A povedala voda, že má zvláštny dar, „aj v ťaši i v pohári je ako milodar chutím aj trpko aj sladko, a piye ma miadý i dedko!“

— rýmuje Ondrej a vzápäť dáva slovo aj vode:

— A povedala voda, že má zvláštny dar, „starám sa krémárom o ich večnú jar, polievam zem, varím im aj periem, deň čo deň slúžim a nič nejem“.

Chlapí sa zarehúmali a už aj natŕčali uši ďalej:

— Víno sa durdí, voda sa hnevá.

Vtom ich však krémár dokopy zleje.

A predstiera, že nič zlého sa tu nedeje, — zakončil Ondrej svoju ódu a krémár, ktorý až dosiaľ s napäťom počúval, vychrstoňa pohár vody. Ondrej sa uhol a zasmial sa chlapom aj so ženami, ktoré sem zvedavé medzitým prešli z obchodu, oddeleného od krému iba priečkou, oči žiaria a ústa sa usmievajú.

Ondrej ako dobrý spevák — psychológ vie, že ľudi treba udržať vo vare. Preto spusťi známu svadobnú. Ešte som sa neoženil, už ma žena bije... a desiatka hlasov sa družne pridáva. Pieseň sa zleje, spojí vo veľkono-

lepý spevokol a zdá sa, akoby celú miestnosť dvíhala do vzduchu a hojdala v pravdelnom rytme. A aj sila jeho ďalších, bujných svadobných pesničiek. Kdežo je to tá ulica, čo v ňi býva tá vdovica... Jedna stará baba, jedna stará baba, vyšla na ulicu, kto jej dcérku vezme, dá mu jalovicu... bola rovnako neodolateľná. V bujarom súzvuku hrdiel sa zmenila miestnosť na mohutný organ.

Ondrejova moc nad ľuďmi i jemu samotnému vňahala do srdca čosi vzrušujúce. Akoby na ľudi volal: „Tak sa mi za vami ceneš.“ Ondriš je totiž dobrá Holubičia povaha. Neroznevá ani kura. Ako sa u nás doma hovorí, človek ani dobrá hodina. Nenamýšľa si, že pojedol všetky rozumy. Niekomu sadne mucha na nos a už je nadutý ako mechúr. Ale Ondrej Sturko sa nikdy nerobí väčším, než narástol.

— To je ona, Ondrej, ked' spievať, tak spievať. Nech to duní tak, aby sa aj zem triasla, — prehovoril zreteľne a nahlas starý sváko Konečný. — Nože spusti ešte jednu, mám tu ženu... moju starú.

A Ondrej neváhal. Spustil hned clivý záhorácky valčík. Vydať mamička najstaršiu dcérenku, vydala ju cez pole...

— Starká, smeň prosíš? — uklonil sa sváko pred svojom.

Vyšli na voľný priestor. Harmonika kvíli a dušu. Sváko tancovať nevie. Len drobčí, trhá valčík na kusy a len poskakuje, vôbec nie do taktu s melódiou. Spolu s ním však tancujú už aj ďalší a Ondrej pridáva veselú polku Nedaleko od Trenčína, býva švárná Katarína...

Ludia tancujú, spievajú, krútie sa ako vrtielka. Každý sa zabáva po svojom, ale všetci akoby skladali skúšky zo svižnosti, šikovnosti a neúnavnosti.

— Oddýchnime si, prestávka, — zvolal Ondrej po chvíli, lebo veru je už ukončený. Po dlhej zimnej prestávke je toho odrazu akosi priveľa. Zmorený ako kosec po celodennej drine, odložil harmoniku na stôl. Keby nemusel, vari by ani nedýchal.

Vďačne publikum sa mu, pravdaže, odmenilo jedlom a pitím. No iba trochu do toho zobne, hoci ináč sa napcháva rád ako farárova kuchárka. Neodhadol mieru, nechal sa uniesť všeobecnou náladou.

Ruky má ako polámané.

Po harmonike už nesiahne, ale nechce dať na seba spozať, že je vykoľajený. Rozpráva, ako sa mu suseda vychvalovala svojim synom. Má vraj výbornú povesť. Chodí z väzenia do väzenia a všade si ho veľmi pochvalujú ako slušného človeka.

Chlapí, ženy sa chytli na udičku Ondrejovo humoru. Čakajú nový žart. Či je pravdivý, a či vymyslený, to je jedno. Len nech je potvorský, ako u nás vrvia. A Ondrej vie, s čím vystúpi. Hrdí sa, že vo svojej záhrade vlni nasaď nový, ušľachtil odrodu zemiakov a len tak, akoby náhodou, hodi do pľacu otázku: — A viete čo mi vystúp?

— To je mi ale problém — nezbadal sváko Konečný Ondrejov úsok. — Zo zemiakov mohli vystúpiť len zemiaky.

— Kdežo, kdežo, sváko. Vyšli mi prasce z chlieva. A zemiaky zožrali.

Ludia sa ešte smeju, no Ondrej sa už zdvihá na odchod. Nohy má ako olovené. Tabačiar to pobadal a rýchlo mu berie harmoniku.

— Celú zimu fa nebolo, Ondrei, máš toho no dnešku dosť. Ešte si slabý. Odprevadím fa.

A tak šli priatelia po hradskej. Ondrejovi holo na duši, akobv mu myši chlieb ziedli. Tabačiar na neho hľadel tiež ani na posledný groš v vrecku.

— Ešte stále pokašliavaš, Ondrej, — kamariš ho vystrihal.

— Neboj sa, slniečko ma prihreje, ožijem...

— Možno by si nemal až tak zhurta.

— Ak máš umrieť, aj tak umrieš... To len povetrie je ešte ostré, — vyhováral sa Ondrej a šúchal si prsia rukami. — Preto ma zadúšia... Ale ked' spievam, nič necítim.

Rozišli sa bez slova, iba kývnutím ruky na pozdrav.

3

Za noc sa Ondrejovi viditeľne učavilo. V sobotu, hoci od rána mrholilo, sa však vybral k lekárovi. Rozhodol sa, že nenechá na svojej chorobe cti ani za halier. Zoberie ju do parády a s pomocou doktora šliapne je na pažúrky.

Aha, Ondrej, — zbadal lekár svojho pacienta ešte pred ambulanciou. — A čo skryvaš dáždnik za chrbtom? Bojiš sa, že ti ho ukraďnú?

— Nie, odvetil Ondrej, — bojím sa, že si ho niekoľko spozná.

— Neber, kde si nepoložil, Ondrej, — povedal lekár veselo, — a nebudeš sa báť.

— Však ma poznáte, doktorko, — zapáčila sa Ondrejovi roztopašná hra. — Aj čerta by som vzal, keby sa mi netrepal... Ja som už z takého rodu, čo mi slniečko ukáže, to mi mesiacík prinesie.

— A čo ľa ku mne prinieslo, Ondrej? Hned' zrána. A ešte vo voľnú sobotu.

— Zlé sny, doktorko, — nechcel Ondrej hned prejsť na väznu nôtu. — Každú noc sa mi zdá, že za mnou až do izby chodia mladé krásavice.

— A to si ti už nepáči?

— Páči sa mi, doktorko, páči... Len keby tak nebúchali dverami keď odchádzajú.

No vtom sa už Ondrej oprel traslavou rukou o čerešňu a zakaštal.

— Oddýchni si, Ondrej, — povedal lekár s porozumením a zaviedol pacienta do ambulancie.

— Dýcha sa mi biednejšie ako vlani o tomto čase, — priznal Ondrej pravdu.

— Nuž ved, Ondrej, roky idú... Nesmieš sa toľko pechoriť.

— Ale keď mne je dobre, len keď je aj ūdrom veselo.

— Ach ty... — povedal lekár s pochopením. — Bud' rozumný a bude ti lepšie. Všetko s mierou. Ondrej, zapamätaj si. Medzi pesničkami dlhšie prestávky. Užívaj lieky a to je všetko, čo ti treba, — povedal lekár a vyprevadil speváka až na chodník.

Doma pred svojou Marínkou Ondrej ani nemukol. Hral sa s mačkou, hladkal psa, stále hľadal von za plot a pozdravoval kamarátov. Vie, že v nedele popoludní majú mládežníci v kultúrnom dome prvé tohtoročné predstavenie divadelnej hry a jeho heligonka tam nesmie chýbať. Preto sa v sobotu držal, zachovával mieru, ako mu prikázal lekár, kryl si chrbát, aby na druhý deň mohol zahnúť za roh. Dal mladým slovo, chlapsky ho dorŕí. Ale v nedele sotva sa naobedoval, už bol ako na ihľach. Potom vystihol vhodnú chvíľu a zmizol tam, kde tešár nechal dieru. Pri vchode do uličky, jedinej cesty ku kultúrnemu domu, zaskočilo

však Ondreja veľké psisko družstevného kováča, natiahnuté upostred cesty. Bolo to psisko veľké ako telo. Vyhnutú sa mu nedalo. Psisko zlovestne vrčalo. A čas bežal. No vtom Ondrej nabral do mechov heligonky vzdachu a harmonika pišala, zavýjala, plakala, ujúkala v najvyšších tóninách, až to pes nevydržal. Zavríbal, vyskočil, zdvihol chvost, preskočil plot a otopený zmizol až za humnom. Odtiaľ sa ozval jedovatý šteketom.

Ked' sa po treťom zvonení zdvihla opona, mohli už diváci vidieť na javisku les a za krovím prikrčeného speváka Ondreja Šurku. Hľadisko je plné. A hra beži. Pekná Monika odmieta stať sa ženou zamilovaného šuhaja. Ten ju prehovára, slubuje jej horúcu lásku, kľakne si pred ňou, ale všetko je zbytočné.

V hľadisku je ticho.

Potom opona spadne a ozve sa slabý potlesk.

Po ďalšom trojnásobnom zvonení je už však mladá dvojica na peknej lesnej čistinke, ozdobenej stuhami. V hájčiku sa chystá majáles. Pekná Monika znezradí odstrčí dotievavého kurizanta a priskočí k mládencovi ešte krajsiu. Všetci hned pochopia, že Monika miluje iba tohto. Jemu prisahala vernosť.

A tu vstupuje do hry s družinou mladých ľudí náš Ondrej. Majáles sa začína. Ondrej ho otvára piesňou Veselá je dedina, kde sa milá zrodila...

Javisko spieva a hľadisko sa pridáva. Len čo spadne opona, zaznieva búrlivý potlesk. Taký vytrvalý, že pred oponou sa musí objniť zamilovaná Monika a jej šuhaj, a pravdaže, Ondrej. Vďačne sa kľačajú, zmizili za oponou, ale obecenstvo mohutne skanduje:

— Ondrej, Ondrej, Ondrej...

— Bol jeden muzikant a mal rád život plný radovánok, — spustil Ondrej pred oponou zase jednu zo svojich častušiek.

On túžil spievať, túžil hrať,
keď držal v ruke džbánok!

Lebo, Ľudia, Ľudia dobrí, pekne sa spieva pri víne.

A ja chcem, aby táto pesnička, hoci malá všetkým sa šikovala...

Tóny veselé i clivé zapĺňali sálu. Ondrej nôtil tu tichým, tu hlasnejším, ale podmanujúcim tenorom. V tichej hľadiske zvučal jeho hlas ako strieborná struna.

Podvečer sa rozkrútila v kultúrnom dome naozajstná veselica. Ondrej už nevyhral v sám, ale v speve mu sólo ostalo. Ba v prestávkach si s mladými ešte aj zavtipkoval. A nálada v sále z hodiny na hodinu stúpala. Sotva muzikanti dohrali, chasa sa hlasno dožaduje:

Kresba: Karol Zemanovič

4

— Čo je ďalšia? Hrajte ďalej! A zase zašeboce klarinet, zajasá kridlovka, zazvonila činely. Ondrej už heligonku odložil. Po každom kole si skromne prisadne k stolu susedov a hostinský mu zakaždým podá pohárik. Od vďačných tanecníkov.

— Jednako si len v speve majster bez debaty, — pochvalujú ho starci. — To musí každý uznáť.

— Zaspievať môže každý, kto má hlas...

— Ale tak precítene vieš len ty, — opovali starci. — Nejde len o hlas... Aj dušu treba.

— Nuž, ak sa z pesničky stane zábava, poťešenie, tak to ide... — odpovedal Ondrej.

Kým sa ostatní hudobníci hostili, znova sa chopil heligonky. Rozláhalo mechy a so sklonenou hlavou, pohľadom upretým do povale, clivo nôtil na vyplnenie prestávky.

— Zaleť, sokol, biely vták, ku môjmu milému... — a o chvíľu ešte smutnejšiu a zase o sokolovi. — Sedi sokol na javori, prebíra si svoje perí, nestriľaj ma, jágarečku, mám ja doma frajerečku...

— Nu... no, bračekovci, — povedal starký Konečný spolusiediacim, — naozaj vie spievať... Až ma horúčava obliaľa.

A Ľudia na svojho speváka hľadia s obdivom. Neprekážajú im ani užialené slová pesničiek. Zvučia čoraz mocnejšie, krajsie, dojimavejšie. Jedna za druhou:

— Rodný môj kraj, zo všetkých najkrajší, týs' môjmu srdcu najdrahší, len teba mám... Dedinka v údoli, biele domčeky, nevidel som vás už celé roky... Zofali brezu už ju vezú, už ju vezú, už na ňu chlapci nepolezú...

Tú poslednú zabedákal, zanariekal, zažalostil Ondrej tak precítene, že Ľudia chuderku zošľatú brezu videli priam pred sebou.

4

— Nevládzem tu ďalej už ani sedieť, — zašepkal Ondrej Tabačiarovi, keď zišiel z javiska. — Nechce sa mi ísť domov... Ale muším... Ide ma zadusiť. Pod' so mnou. Tabačiar bez slova súhlasiel.

— Vráť sa, — navrhol mu však Ondrej na ulici. — Zabávaj sa... Však ja už zájdem aj sám.

Tabačiar, pravdaže, odmietol, ale Ondrejovi sa tvrdohlavo žiadalo zostať samému.

A potom sa pomaly blížil k vysvetlenému miestu uprostred dediny. Z jeho kroku bolo cítiť neobyčajnú únavu. Zachytíl sa stôpou pouličnej lampy oboma rukami.

— Ved' tá lampa bzučí, — povedal nahlas do tmavej noci.

Na tvári mu sedel akýsi výraz prekvapenia až strachu.

— No a čo Ondrej? Lampa ako lampa. Nech si bzučí — odpovedal mu neznámy chodec z tmy a poberal sa ďalej.

— A to odídeš len tak, akoby nič, — zavolal Ondrej za neznámy. — Nech prestane bzučať.

— Nepozdravuj stôpy, Ondrej, a chod' domov, — dostał odpoved.

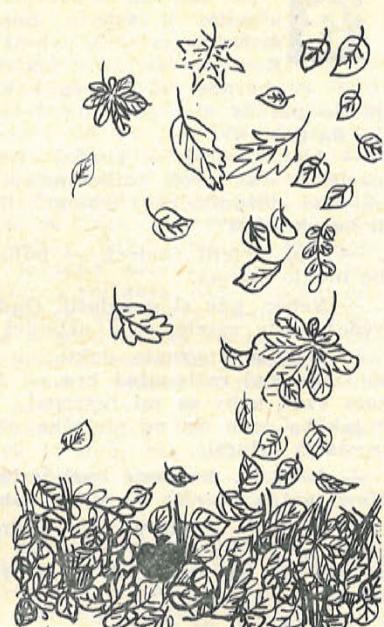
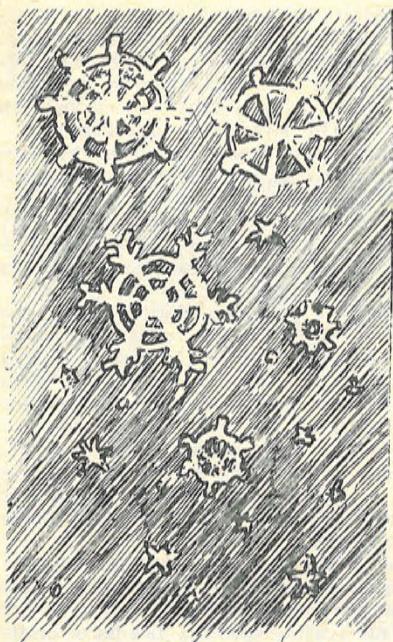
— Nemôžem... — Chcel ešte podrobne vysvetliť, prečo nemôže, ale kroky už zanikli v diaľke.

— Aspoň dakoho zavolať, — prehovoril Ondrej ešte tichúčko, tiečko, akoby len sám pre seba. — A možno, keby som vstal a šiel... pomaličky.

Dedina zaliata mesačným svetlom bola ako smutný sen. Bez prejavu života.

Ked' nadránom odchádzali zo zábavy poslední návštěvníci a chystali sa dobre vyhrieť chlapíka, čo oddychuje pod lampou, spoznali v ňom Ondreja. S harmonikou na prsiach, akoby si tu len podriemkával. Sedel nehybne. Už, už sa im zdalo, že sa preberie a začne veselo: Ďatelinka drobná, ďatelinka drobná nekosená... že jeho slová pretínajú nočné tiečko. No Ondrej sa už neozval. Nikdy. Došli mu mechy. Veselá chlapina našej dediny, náš spevák Ondrej Šurko sa však stihol v ten deň rozlúčiť so svojimi rodinami naozaj dôstojne.

A dedina, čo aj po rokoch, na jeho hlas, piesne i častušky stále vďačne a živo spomína.

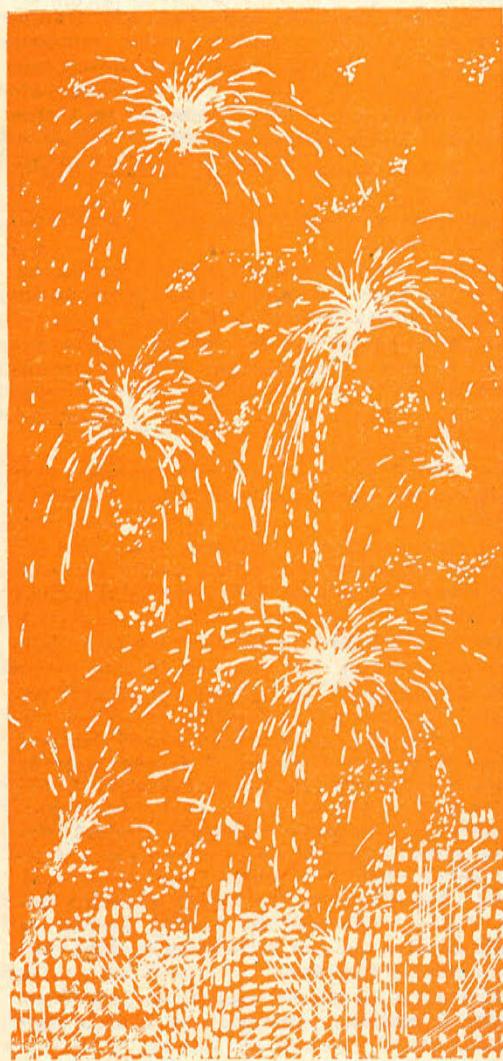
Sviatok je pre ľudí vytrhnutím zo všedných dní a bežných medziľudských vzťahov. Totiž, sviatočný deň prebieha úplne inakšie. Hudba má naraz iný rytmus, farby sú pestrejšie, nápoje ostrejšie a ľudí ovláda veselá nálada. Záleží skôr na ich povahе a miestnych zvykoch ako na majetnosti. Napríklad chudobní v Rio de Janeiro sa vraj vedia zo slávnosti tešiť plnšie, pretože sú bez starostí, že môžu niečo stratiť alebo o niečo prísť.

Festivaly, počas ktorých sa chudobní cítia slobodnejší, majú svoje tradície už v rímskych saturnáliach a renesančnom

„sviatku bláznov“, keď pre nikoho nebolo nič sväté a terčom posmechu boli aj tí najmocnejší preláti, ba aj samotný kráľ. Dokonca bol na nich volený kráľ bláznov.

Okrem toho existujú sviatky celého sveta. Medzi ne patrí, trebárs, príchod nového roku, alebo oslavy konca zimy, či Medzinárodný deň žien.

Prejdeme sa teraz po zemeguli a pozrieme sa na sviatky v niektorých círdzích krajinách.

ZAČIATOK ROKU

Štyri dni a noči tanca, hudby, spevu, streľby, dýka a smrti. Taký je januárový karneval v Rio de Janeiro so sprievodom plným tanecníkov a hlučných orchestrov, v ktorých slovky hudobníkov tlčú na bubny, pišťia trúbky, vrešťia saxofóny a ľudia spievajú. Nad sprievodom sa vznáša vôňa spotených tiel a cigaretového dymu. Reflektory oslepujú unavené oči farbami karnevalových kostýmov, od najskromnejších po tie najbohatšie, na ktoré si ľudia pociťou prácou za rok nezarobi.

Nikde nepočujeme za niekoľko dní a nočí toľko starých piesní a ešte viacej starých šlágov. Ktosi spočítal, že ich oficiálne zaznieva viacej ako 3000. Kolko ďalších miliónov piesni zaspievajú hrdlá nespútane sa baviačich jednotlivcov, dvojic, partií či spoločností- devätmiliónového veľkomesta?

Milióny utrácajú, aby sa tisícom hoteliérav, reštaurátorov, kapelníkov, vinárikov, ale aj žobrákov a nezamestnaných ľudí bez pristrešia plnili vrecká. Ti prví z nich získajú za týždeň milióny, druhí tisíce a margo, ľudia na okraji spoločnosti, sa radujú, že sa aspoň raz do roka do sýtosti najedli a napili a zabudli na svoj mizerný život.

Viac ako 150 mŕtvych, to je bilancia karnevalu v Rio de Janeiro. Príčiny: autonehody pod kolesami podnapitých vodičov, bitky, žiarlivosť, pomsta, infarkt, samovraždy a vraždy. Napriek tomu sa však karneval bude o rok konať znova.

Slávnosti v juhoamerických krajinách patria hlavne prostým ľuďom. Ti počas nich zabúdajú na každodenné starosti, ktorých majú dosť a dosť. Na karnevalový úbor šetria po celý rok, a aj keď sú po skončení karnevalových slávností ešte chudobnejší ako boli predtým, tešia sa na nasledujúci, keď sa bude bezstarostná veselosť aspoň niekoľko dní opakovat.

JAR

Snáď všetci obyvatelia japonského mesta Nikkó sa zúčastňujú v dňoch 17.—18. apríla na slávnostnej procesii, ktorej neodmysliteľnou súčasťou je tisícdvesto ozbrojencov. Ide o reminiscenciu založenia Tokugawovho šogunátu v 17. storočí.

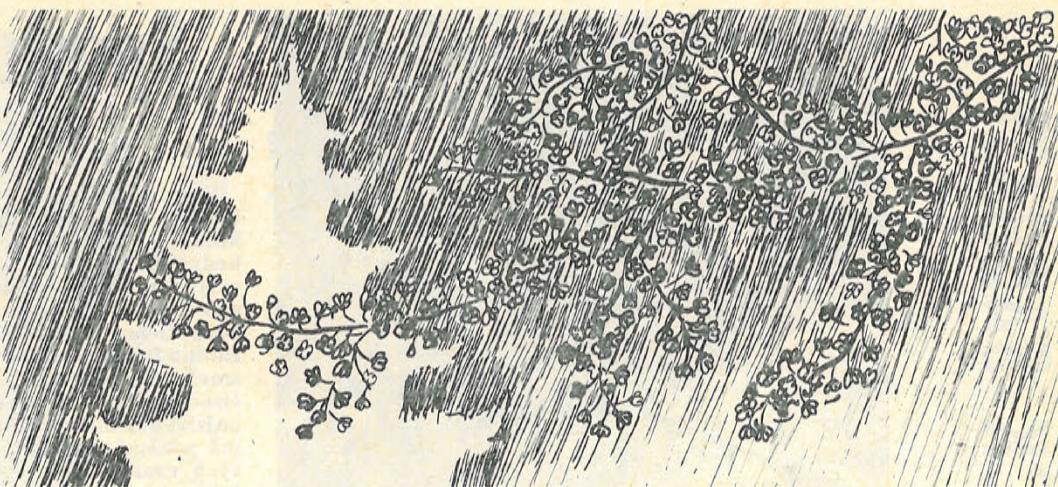
17. apríla o štvrtej hodine popoludní vynášajú knazi prenosnú svätyňu z chrámu Tošogu.

Svätyňa patrí medzi tri najväčšie v Japonsku. Avšak nie je tak stará ako minamotovská z 12. storočia, ktorú vlastnil prvý japonský feudál, vladár z Kamakury, a svätyňa Toyotomi Hidejoškiho, ktorý zjednotil rotrrieštenie Japonska pod Tokugawou.

Iba pozajtra o jedenástej hodine predpopludní začína procesia. Kompletné vybavení muži v najrôlenejšom brnení z rokov 1603 až 1868 tiahnu akoby do boja. Zreteľne rozoznávame, kto je pešiak, útočník či jazdec. Sprievod hýri farbami a dobre reprezentuje Tokugawovu slávu na vrchole jeho moci. Zasvätení samurajovia, obklopujúci prenášanú svätyňu, imitujú jej ochrancov z roku 1670. Sú medzi nimi aj dnešní potomkovia Tokugawu.

Procesia dôstojne kráča po bielej dlažbe. Podľa slchu rozoznávame vojenské topánky s ostrohami od konských kopýt a zrak blúdi po tančníkoch v maskách levov, detí, opíc a kráv. Môžeme si ľahko predstaviť ako vyzerala pôvodná procesia pred 350 rokmi.

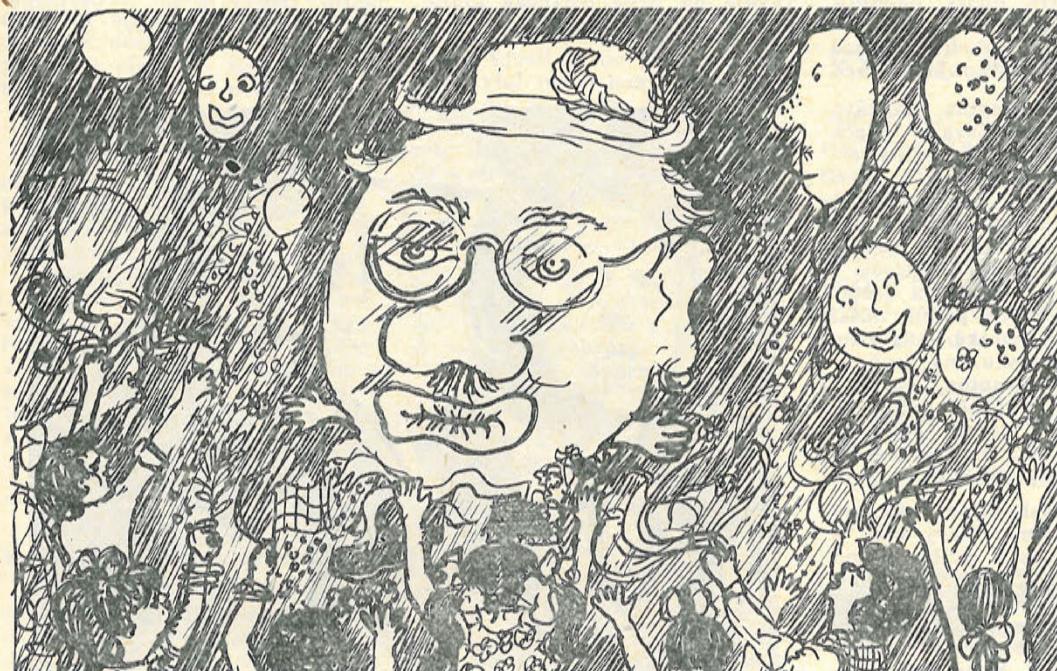
Aj keď sprievod má dĺžku iba kilometer, diaľko trvá dobrú hodinu. Po celej ceste k chrámu Futarasan prinášajú ľudia do prenosnej svätyne obete ako pred dávnymi rokmi, a mladé dievčatá tančujú ako vtedy. O jednej hodine popoludní sa sprievod vracia k svätyni Tašogu a tým sa slávnosť končí. Ešte treba poznamenať, že brnenie, výzbroj, prilby, posteje a kroje, ktoré boli vyrobené za tokugawskej dynastie v rokoch 1603—1868 a schované v dome nedaleko svätyne Tošogu, nie sú žiadne novodobé kópie. Nanajvýš niečo z toho bolo opravené a hlavne vyloštené, aby sa pred státiemi divákov opäť všetko zaskvelo v niekdajšej kráse.

LETO

Druhý deň je kľudnejší. Jediný rozruch vzbudzujú gajdoši Zés-Pereiras. Na rozdiel od Škótov majú červené čiapky so strapcami a biele šaty a bricho prepásané látkou tej istej farby ako mech gájd. Ale hrajú tak

kde prúdia potoky vína a ženy neviazané vyspevajú. Festival vo Viane má vážny ráz. Portugalci z juhu o Viaňanoch tvrdia, že sa ani nevedia radovať zo života.

Každý rok v auguste sa koná v najsevernejšom portugalskom rybárskom mestečku Vina do Castelo trojdenný festival.

Malé mestečko, cez ktoré preteká rieka Lima nazývaná Rimanni Léthe, dostáva vtedy kozmopolitický charakter. Ulice lemuju krámy predavačov a zaplnajú sa pouličné kaviarničky francúzskeho typu. Už veľa večerov pred sviatkom pracujú obyvatelia mesteca na výzdobe domov a ulíc, keďže ich festival musí byť najväčší v celom Portugalsku. Poslednú noc nikto nespí. Potom nastáva najslávostnejší deň.

Slnko hreje z čistého neba a eukalyptusmi porastené pahorky neposkytujú tieň. V parku pri rieke prúdia zástupy slávnostne oblečených žien rybárov. Majú kvetované sukne a červené šatky, žlté slamené klobúky s červenými stuhami, tie staršie dlhé, čierne, ručne vyšívane sukne a vestičky, ale všetky drevené sandále. Sú obklopené poskakujúcimi deťmi v hnedých kabátikoch a s dreváčkami na nohách. Kroje kontrastujú so svetlou vozovkou a s oblekmi divákov-cudzincov. Večer sa koná ohňostroj. Potom ľudia idú spať.

Všetky hotely a penzióny sú mnohonásobne preplatené už niekoľko mesiacov dopredu a nočňahy v súkromí dostanú iba bohatí záujemci a pribuzní. Majitelia domov spia na zemi a na chodbách, aby aspoň raz do roka dobre zarobili. Chudobný roľníkom z okolitých dedín nepozostáva iná možnosť nočňahu ako pláž a mestské ulice.

JESEŇ

Dediny na okoli mexického veľkomesta Guadalajara sa vyznačujú osobitným umením, ktoré nadvázuje na umenie stredovekých klenotníkov a majstrov keramiky. Snáď preto sa Guadalajara stala miestom októbrových folklórnych slávností.

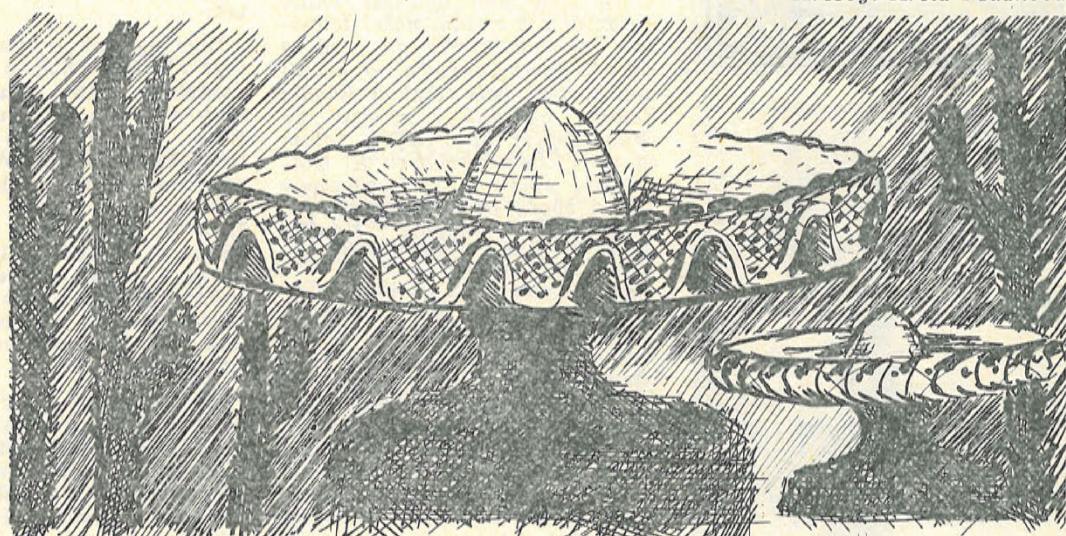
Okrem náboženskej časti sa sprievod skladá z početných skupín papierových masiek bohov a zvierat a každý z mexických štátov predvádzza svoje kroje, tance a výjavy z dejín.

Okolo kostola vyrastajú stovky stánkov, v ktorých predávajú sladkosť, prskavky, raketky a čísla na lotériu. Starý muž s bielou briadkou ponúka zázračné sväté obrázky a klobúky proti slnku. Bosá žena drží v ruke svoje sandále a vyberá niečo, čo by potešilo jej početnú rodinu. Na pleciach sa jej kolísce dieťa zabalené do šálu a manžel hladí pastiľku dieťaťa vykukujúcu z akejsi plienky. Opreteky súťažia v kvantite hľuku húkačky áut s ludovými kapelami a výstrelmi raket. Zvukovú vravu neprehlušia ani predavači, aj keď sú obdarení dobrými hlasmi.

Večer prestáva byť pred katedrálou na Plaza de Los Laureles živo. Len sem-tam prejde auto či autobus po okraji námestia. Ľudia odísli do Alcalde Parku. Sledujú vodný balet pri osvetlených fontánach, plávajú loďkami po jazierku a deťom žiaria oči počas jazdy minivláčikom „el chucu chucu“. Po polnoci ruch aj tu utícha.

LUBOMÍR LINHART

Kresby: Areta Fedaková

BLACK SABBATH**Hviezdy svetovej estrády**

Táto známa britská skupina vznikla v r. 1967 v Birminghame. Zo začiatku vystupovala pod názvom Earth a účinkovali v nej: John Osborne (spev, klávesové nástroje), Tony Iommi (gitara, flauta), Terry Butler (basová gitara) a bubeník Bill Ward. V prvých mesiacoch skupina vystupovala v nočných kluboch a baroch a hrala jednoduchý, ľahký džez-blues, ale bez väčšieho úspechu.

Ked' sa o rok neskôr stal vedúcim skupiny Jim Simpson, majiteľ istej výrobne platiň, začala sa jej veľká kariéra. Už na prvom turné v NSR si získava veľkú popularitu. Potom nákratko odchádza zo skupiny Iommi, ale vracia sa. Skupina zároveň mení štýl, začína hrať čistý rock a súčasne mení názov na Black Sabbath. Tento trochu tajomný názov plus tematika nových skladieb, v ktorých skutočnosť prirovnávali k svetu démonov a čarodejníc, spôsobili, že sa okolo skupiny začalo vytvárať ovzdušie ciernej magie. Skupina k tomu

prispôsobuje scénografiu koncertov, teda čierne úbory, polotmu, dym, k tomu pulzujúcu rytmom, znamenitú, ale pekelne hlučnú hudbu. Takto vystupujú podnes.

V r. 1969 skupina nahráva prvú LP platňu nazvanú Black Sabbath, ktorá nemala príliš veľký ohlas. Až druhá platňa z r. 1970 Paranoid jej priniesla svetovú slávu a titulná skladba bola skoro pol roka na čele zoznamov najpopulárnejších šlágrov v USA a Anglicku. Skupina dostala rad koncertných ponúk: účasť na turné po Beneluxe, Anglicku, USA a Švajčiarsku, na festivalech v Essen, Plunpton, San Rafael, atď. Z ďalších nahrávok treba spomenúť platne Master Of Reality, Vol 4 a vari najlepšiu Sabbath Bloody Sabbath.

Vedúcou osobnosťou skupiny bol John Osborne, ktorý však v r. 1977 odchádza a zaňho začína neskôr účinkovať Ronnie James Dio. O tri roky neskôr dochádza k ďalšej zmene: na miesto Billiho Warda prichádza do skupiny Vinny Appice. Napriek týmto zmenám skupina neprestáva účinkovať a stáva sa ešte populárnejšia. Tu sú názvy jej ďalších najlepších platní: Sabotage, Technical Ecstasy, Never Say Die, Heaven And Hell, Live At Last, Mob Rules a posledná Live evil (1983).

Naša súťaž predstavuje známu československú speváčku, ktorú sme mali možnosť vidieť neraz aj vysielanú našej televízie. Začínala spievať asi pred 14 rokmi. Spolupracovala so skupinou Pastýri, bola členkou divadla Rokoko, obsadila 3. miesto na Bratislavskej lige (1970), potom sa stala členkou súboru K. Gotta, kde spolu s J. Kociánovou spieva zvory pri koncertoch a v nahrávacích štúdiach. Napište nám jej meno a pošlite do redakcie.

* * *

V Živote č. 2/83 sme s E. Taylorovou uverejnili snímku Richarda Burtona. Knihy vyžrebovali: Kristína Kovalčíková z Krempach, Ján Kubisaik z Fridmana, Marta Pivočáriková z Kacvina, Ludvika Tomčová z Novej Belej a Mária Kopaczka z Nedeca.

Spartak TAZ Trnava

Dejiny československého futbalu sú zároveň dejinami jeho klubov. Ba vlastne prvé kluby kedysi preslávili čs. futbal vo svete, stali sa základom jeho organizovanej podoby, prapočiatkom jeho budúcich úspechov. Hodno tuná poznamenať — o čom sme písali v jednom z minulých čísel Života — že k najstarším a najslávnejším klubom patrili najmä pražské Sparta a Slávia, ktorých vznik a prvé kroky na futbalovej aréne začínajú ešte v minulom storočí. Dnes však chceme predstaviť klub oveľa mladší, ktorého najväčšie úspechy pripadajú vlastne na obdobie socialistického Československa — SPARTAK TAZ TRNAVA.

Táto televýchovná jednota nadávajuje na prvé trnavské kluby, najmä Rapíd, ktorý sa v r. 1939

lej J. Štibrányi, J. Adamec, K. Dobiaš, K. Majerník, L. Kuna, D. Keketi, V. Hagara a ďalší. Treba taktiež poznamenať, že napr. Kuna a Dobiaš boli držiteľmi titulu futbalistov roka a J. Adamec bol trikrát kráľom strelov.

V posledných rokoch sa však trnavským futbalistom nevodilo najlepšie. Od posledného majstrovského titulu uplynulo už desať rokov a zatiaľ nič nenasvedčuje, aby mohli podobný úspech zopakovať. Naopak, v posledných ročníkoch prvej ligy končili súťaž spravidla pri konci tabuľky a museli bojať o záchranu. Avšak tento rok, ako tvrdia ich tréneri J. Javorek a A. Malatinský, malo by sa niečo zmeniť na lepšie. Dokazujú to aj výsledky prvých zápasov na jar, v kto-

Tréneri trnavských futbalistov Justin Javorek a Anton Malatinský

zľúčil so Športovým klubom (ŠK) na Trnavský športový spolok a ten spojením so závodnou sokolskou jednotou Kovosmalt vytvoril v r. 1949 klub Dynamo Kovosmalt Trnava. O štyri roky neskôr ho premenovali na Spartak.

Hoci Spartak je mnohočlenným klubom, jednako bol to predovšetkým futbal, ktorý preslávil klub a mesto Trnava na celom svete. K najväčším úspechom trnavských futbalistov patrí o.i. pätnásobný titul majstra ČSSR, vybojaný v rokoch 1968, 69, 71, 72 a 73, trojnásobné víťazstvo v súťaži o Čs. pohár (1967, 71, 72) a raz v súťaži o Stredoeurópsky pohár. Nemožno opomenúť ani účasť Spartaka v semifinále súťaže o Pohár európskych majstrov (1969).

Za všetky tie roky sa v klube vystriedali desiatky, ba stovky skvelých futbalistov, z ktorých mnohí vystupovali aj v reprezentačnom mužstve ČSSR. Boli to o.i. dnešný tréner A. Malatinský, brankár I. Stacho, dā-

rých Trnavčania vyhrali o.i. s SZTS Olomouc 2:0 a s Nitrou 3:1.

V základnej zostave trnavského tímu sú dnes takí hráči ako Kéleti, Fašiang, Mrva, Lackovič, Kopčan, Dian, Filo, Gašparík, Hodúz a ďalší. Väčšinu z nich si klub zaškolil a vychoval sám. Trnavčania sú dobre známi práve starostlivosťou o mladých, nádejnych futbalistov. A tak nie div, že napr. vlastní v súťaži žiačkov získali titul majstra ČSSR. Zase tento rok dorastenecké mužstvo vede tabuľku a nepochybne skončí na jednom z počínaných miest. Možnože práve najmladší dokážu nadviazať na úspechy prvoligovej jedenásťky spred desiatich rokov. Majú na to všetky predpoklady. Budú však musieť na sebe vytrvalo pracovať, aby sa im vyrovnali.

JÁN KACVINSKÝ

NAŠA FOTOHÁDANKA

Múdry drevorubač

Kedysi veľmi dávno žili dvaja králi. Jeden mladý a druhý starý. Hraniec medzi ich krajinami tvorila lesná cesta. Na jednej strane cesty rástol jedľový, na druhej strane bukový les. Raz sa obaja králi stretli práve na hranici a začali sa vychvaľovať:

— V mojom bukovom lese rastie oveľa viac stromov ako v tvojom jedľovom, — povedal prvý.

— Kdeže, v mojom jedľovom je stromov ako maku, — povedal druhý.

Aby spor rozriešili, poslali do lesov úradníkov, ktorí mali stromy porátať. Ale zrátat stromy v hustom lese je veľmi fažká vec. Úradníci sa vrátili večer domov unavení, od hústín doškriabani. A vôbec nevedeli, v ktorom lese je kolko stromov. Boli radi, že nakoniec v lesoch nezaoblídli.

Kráľov to hnevalo.

— Vyhlásujeme, — vyhlásili v oboch kráľovstvach, — že tomu, kto dokáže porátať stromy v našich lesoch, dáme za odmenu tolko dreva, kolko si sám narúbe, — a to bolo čo povedať, pretože — ako ináč, — tí dvaja králi boli veľmi lakoví. Eudia v ich kráľovstvach nemali nikdy dosť dreva na kúrenie ani na varenie i začali premýšľať, ako stromy v lesoch spočítat, no nikomu dlho nč súčeho na myseľ nezislo.

Až raz prišiel za kráľmi jeden drevorubač a povedal:

— Vážení králi, ja zistím, v ktorom lese je viac stromov!

— Ved' ty nevieš ani do sto napočítať, — smiali sa obaja králi, — lebo v našom kráľovstve drevorubači do školy nechodia. A v lesoch je mnohokrát sto stromov!

— To je pravda, — povedal drevorubač, — ale aj tak zistím, v ktorom lese je viac stromov.

— Sme veľmi zvedaví — smiali sa aj kráľovskí úradníci, lebo si mysleli, že oni vždy všetko vedia najlepšie, a povedali drevorubačovi:

— Tak začni rátať!

A milý drevorubač začal. Vošiel na kraj bukového lesa a vy-

tal jeden buk. Potom prešiel cestu do jedľového lesa a vyťal jedľu. Vrátil sa do bukového lesa a vytáľ jeden buk. Prešiel cez cestu do jedľového lesa a zasa vyťal jednu jedľu. A takto rúbal celý deň. V bukovom lese vytáľ do večera práve toľko stromov ako v jedľovom. A všetci, úradníci, aj králi pochopili, že takto sa naozaj ukáže, ktorý les má viac stromov.

Na druhý deň prišli drevorubačovi pomôcť ľudia z dediny, ktorí sa tiež vyzbrojili „počítacím náradím“ — sekerami. Buch-buch-buch, každý z nich rúbal stromy tak ako drevorubač: jeden strom v jedľovom — a jeden v bukovom lese.

Prešli štyri dni — a v bukovom lese neostal odrazu ani jeden buk. Zato v jedľovom lese zostalo stáť ešte sedem statných jedľí. Bolo ich vidieť zdaleka.

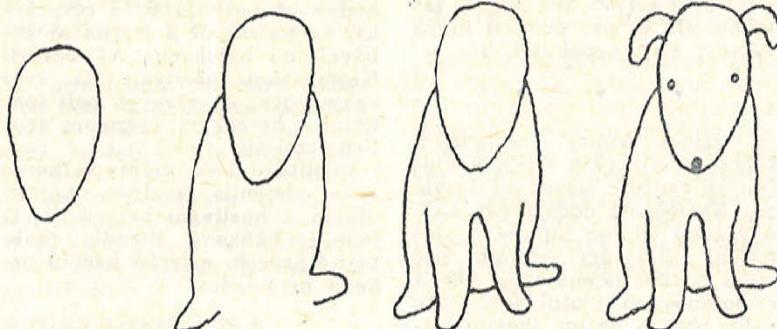
— No prosím, — vykroval šťastne ten druhý kráľ, ktorému patril jedľový les. — Teraz každý na vlastné oči vidí, aký som ja kráľ! Ja mám mohutnejší les!

A kráľovsky sa usmieval.

Ale oveľa viac sa smial drevorubač, pretože on, aj ľudia z dediny lakových kráľov, si nahotovili dreva na mnoho a mnoho rokov. Ešte aj ich deti kúrili po rokoch v piecke pekným jedľovým či bukovým kráľovským polienkom!

PAVOL VALENT

NAUČ SA KRESLIŤ! Desať fahov ceruzkou — a je to pes! Skús to urobiť tak, ako kresliar Hrdý.

IGOR GALLO

KEĎ SA Z JARI ZAJARÍ

Celá ešte ospanlivá
vzduchá, ochká, ale vstáva.
Vystiera sa, k nebu zíva
po stebielku jarná tráva.

V potoku sa svižne mihne
pstruh, čo chytá vlastný tieň.
Zo slnečnej zlatej vyhne
kotúľa sa teplý deň.

Neobíde reku, rieku,
vymodenú ako deva.
Ohýba sa, vlní v drieku,
smutné vrby rozosmieva.

Z mláky v poli, v dobrej vôle
pijú vrabce ako dúhy.
Vyspevujú, až to bolí,
jeden viacej ako druhý.

Dosť už, schytí sova trombón,
noc je uchú, uchú-chú.
Zhltne muchu drozd stá bonbón
a zalezie pod duchnu.

JOSEF VÁCLAV SLÁDEK

PYŠNÝ MACEK

Macek lezl ze vrátek,
roztrhl si kabátek,
máma mu ho vyspravila,
chodil zas jak ve svátek.

Macek, macek ušatý,
kožich má až paty,
pyšně sobě vykračuje
mezi všemi koňaty.

Macku, macku, macíčku,
vzhůru nosí hlavičku —
však ty bys si jinak chodil,
kdybys neměl mamičku.

LISTÁREŇ

VAŽENÁ REDAKCIA,

som žiakom Základnej osemročnej školy so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke. Rád čitam a pišem slohové úlohy. Posielam Vám jednu z nich. Myslím, že môj príspevok povzbudi iných spolužiakov z Oravy a Spiša, ktorí Vám snáď začnú tiež posielat príspevky.

ANDREJ JABLONSKÝ
Jabolka č. 451

kli zemiaky, slaninu alebo bôb a skákali sme pri ohnisku. Inou zábavou počas pasenia bolo kúpanie a zbieranie lesných plodín.

Ked' sa blížil večer, veselo sme sa vrácali domov, po ceste sme si poskakovali a spievali trávnice.

Takto sme pásavali kravy od júna až do prvých jesenných chladnejších dní.

ANDREJ JABLONSKÝ

VESELO SO ŽIVOTOM

— Ockoó, daj mi, prosím ta, desať korún, — prosíka Janko.

— Aj mne, — prosí Jožko.

— Aj ja si prosím aspoň desať — vrávi Ivanka.

— A prečo všetci naraz? Čo sa dnes s vami porobil? — čeduje sa otec.

— Ty si zabudol? Ved' máš dnes narodeniny! — vrávia deti.

* * *

Vladko si sadá k večeri, ale ruky má špinavé.

— Co by si povedal, keby som takými rukami jedol ja? — spýtal sa ho otec.

— Ja? Povedal by som, že nič nevidím...

ZELOV

Velkou událostí v životě zelovských Čechů byla závěrečná slavnost k 180. výročí příchodu Čechů do Zelova, která se konala v naší klubovně 6. února t.r. Toho dne byla klubovna plná. Na naši slavnost přišli pozvaní hosté: kulturní rada československého velvyslanectví V. Svatek, rada velvyslanectví M. Petráň, vedoucí vojvodského střediska ideologického školení VV PSDS W. Papis, vedoucí oddělení kultury a umění Vojvodského úřadu v Piotrkowě Trybunalském B. Nowak, ředitel Vojvodského kulturního domu v Piotrkowě Cz. Poduszyński, tajemník zelovského výboru PSDS J. Świtala, náčelník města a obce Zelova E. Barasiński, náčelník zelovského požárního sboru B. Cieniewski, předseda UV KSČaS red. Adam Chalupec a instruktor UV KSČaS E. Miśinec. Po přivítání hostů krajany Vladislav Pospišil přednesl česky referát o dějinách zelovských Čechů. Po něm se ujal slova Zbigniew Tobjański, který s hlubokou znalostí tématu ho vrořil o osudech zelovských Čechů. Shromáždění hosté věnovali mnoho srdečních slov zelovské krajanské obci a naši skupině KSČaS. Náčelník města a obce Zelova předal do rukou předsedy OV diplom uznání za zásluhy Společnosti. Hosté z československého velvyslanectví poděkovali za pozvání a prohlásili, že se i nadále budou zajímat o práci naší Společnosti v Zelově. Vedoucí oddělení kultury a umění Vojvodského úřadu nám přislibil další finanční pomoc, a hosté z Úřadu města a obce Zelov mořální a organizační podporu. Setkání, které uplynulo v milém, srdečném ovzduší, zpestřily vystupy našeho pěveckého sboru starých krajánů vedeného Karlem Pospišilem a sboru mládeže pod vedením Anny Smetanové. V pásmu hudby a poezie recitovali Aneta Pospíšilová a Slavomír Bindeman. Po zakončení oficiální slavnosti se někteří hosté a krajani ještě dále bavili v naší klubovně.

Klubovna KSČaS v Zelově však nežije jen od slavnosti do slavnosti. Už v loňském roce začala její činnost ožívat.

Každou středu se tam setkávaly zájmové kroužky, v sobotu se pořádaly taneční večírky a besedy a v neděli se promítaly filmy.

Každou první středu v měsíci přijížděla lektorka z Československého kulturního a informačního střediska na kurzy češtiny. Celý rok jsme sbírali knihy pro naši knihovnu a letos chceme zahájit půjčování. Díky zájmu kulturního oddělení Vojvodského úřadu jsme dostali dotaci na zakoupení hudebních nástrojů a na zaplacení instruktora, který každý pondělí dává hodiny hry.

24

ŽIVOT

Číslo 2/1983 Ročník 26

Kromě pravidelného programu klubovny jsme loni uspořádali několik příležitostních slavností. Byla to především Velká vatra zorganizovaná společně se zelovským městským úřadem a požárním sborem, na kterou přijeli hosté z československého velvyslanectví, Československého kulturního a informačního střediska, z Vojvodského výboru PSDS a z městských orgánů. V prosinci jsme ve spolupráci s náčelníkem Zelova uspořádali Český den s promítáním českých filmů a vystoupením souboru Soběslav z Československa, zakončený společným setkáním v klubovně. Vyslali jsme rovněž jednoho kandidáta, A. Trandu, do Ustroně, kde vystoupil na Festivalu písni.

V letošním roce se práce klubovny bude dále rozvíjet. V ponděli budou hodiny hudby, bude se pokračovat v kurzech češtiny, v sobotních tanečních večírcích a nedělním promítání filmů. Kromě toho plánujeme slavnost ke Dni dětí, předmášku u příležitosti ukončení II. světové války a státního svátku ČSSR a zapojíme se do oslav státního svátku PLR 22. července. V září se znova bude konat za spoluúčasti Úřadu města a obce Zelov Velká vatra. Kromě toho se budeme každý měsíc setkávat při hudbě, zpěvu českých písniček a na tanečních večírcích a besedách.

ZENON JERSÁK

NEDECA

Dňa 13. februára 1983 v nedelu, sa v Nedeci konala veľká slávnosť pri príležitosti Spišskej zimy. Na slávnosť prišli hostia z Nowosączského vojvodstva, z Krakova, z miestneho Kultúrneho strediska v Novom Targu, ako aj predsedovia miestnych skupín Kultúnej spoločnosti Čechov a Slovákov zo Spiša. Účinkovali naše súbory: z Nedeca pod vedením kr. Zofie Bogačíkovej s primášom kapely kr. Jozefom Mirkom. Členmi tejto kapely sú krajania: Andrej Milaniak, Jozef Kužel, Ján Kužel, Ján Milaniak. Ďalej účinkoval súbor Zväzu ZSMP pod vedením Františka Pojedince z Nedeca s tou istou kapelou. Okrem toho účinkovali regionálne súbory z Nižných Lapšov, Vyšných Lapšov a súbory miestnych skupín KSČaS z Kacvina a Novej Belej. Žiaľ, na slávnosť neprišiel súbor našej Spoločnosti z Jurgova. Detský súbor MS KSČaS z Krempach pod vedením Františka Surmu sa veľmi páčil obečenstvu.

V súťaži o najlepší tanečný pár prvé místo obsadil František Pojedinec so svojou partnerkou z Nedeca.

Slávnosť bola vydarená, diváci odměňovali vylem potleskom všetky súbory. Nakoniec odovzdali odmeny a diplomy.

Večer začala zábava, na ktorej vyhrávala hudba z Vyšných Lapšov. Celá Nedeca sa ozývala polskými a slovenskými pesničkami.

JOZEF MIRGA

VYDARENÉ
STRETNUTIE
V JAGELLOVSKOM
KLUBE

Studenti slovenského a českého jazyka a literatúry Katedry slavistiky na Jagellovskej univerzite v Krakove pod vedením svojich lektorov PhDr. Mariána Servátku a Terezy Orlovské organizovali 25. februára t.r. Československý večierok. Večierok sa konal pri príležitosti 35. výročia Februárového víťazstva československého ľudu a zúčastnil sa na ňom generálny konzul ČSSR v Katowiciach Ján Kromka, ako aj predstaviteľka KSČaS a zástupcovia Filologickej fakulty Jagellovskej univerzity.

Pripravujeme slavnosť ke Dni dětí, předmášku u příležitosti ukončení II. světové války a státního svátku ČSSR a zapojíme se do oslav státního svátku PLR 22. července. V září se znova bude konat za spoluúčasti Úřadu města a obce Zelov Velká vatra. Kromě toho se budeme každý měsíc setkávat při hudbě, zpěvu českých písniček a na tanečních večírcích a besedách.

Vyslali jsme rovněž jednoho kandidáta, A. Trandu, do Ustroně, kde vystoupil na Festivalu písni.

ZENON JERSÁK

DOMINIK SURMA

Z OBVODNÉHO
VÝBORU
NA ORAVE

Folklórny súbor našej Spoločnosti z Malej Lipnice spolu s kapelou z MS KSČaS v Privarovke nacvičovali v januári t.r. nový program, s ktorým úspešne vystúpili 5. februára na Koledníckom karnevale v Bukowine Tatralskéj. Lipničania sa pripravili tak tiež na prehliadku koledníckych skupín z Oravy, ktorá sa mala konať 12. februára v Jablonke, ale sa pre neúčasť iných súborov, žiaľ, neuskutočnila.

V rámci pomoci základným školám na Orave a Spiši, v ktorých sa vyučuje slovenský jazyk, naša Spoločnosť dodala pre každú z nich značné množstvo slovenskej literatúry — kníh pre deti a mládež (spolu vyše 400) a gramofónových platní (ok. 200). Veľkú pomoc našim školám po-

skytila Matica slovenská, keď zabezpečila pre ne knihy a väčší počet slovenských detských časopisov.

V Malej Lipnici prebieha kurz mladých huslistov, ktorý zorganizovala tamajačia miestna skupina KSČaS. Hre na husliach sa učí mládež zo základných škôl, ktorá v budúcnosti bude môcť zastúpiť starých lipnických muzikantov, vytvoriť kapelu a spoločne vystupovať s folklórnym súborom tamajočej MS KSČaS.

Aktívne pracuje divadelný krúžok MS KSČaS v Podvilku pod vedením krajanky Márie Gribáčovej. Usilovne nacvičuje a už teraz sa pripravuje na prehliadku divadelných krúžkov našej Spoločnosti, ktorá sa má konať na jeseň tohto roku.

Sedemčlenná skupina krajaniek a krajanov zo Spiša a Oravy sa zúčastnila choreografického kruzu, organizovaného Maticou slovenskou, ktorý sa konal v dňoch 19.II. — 3.III. t.r. v Moravanech pri Piešťanoch. Kurz sa zúčastnila: Mária Gombóšová z Jurgova, Zofia Bogačíková a Valent Stronček z Nedeca, František Surma z Krempach, Kristína Smrečáková, Jana Stecová a Jozef Smrečák z Malej Lipnice.

DETÍ PRE DETI

Je to veľmi pekné, keď na deťi predškolského veku myslia nie len rodičia, ale aj starší žiaci zo základnej školy. Takéto milé prekvapenie spravilo najmladším bábkové divadielko 6. a 8. triedy Základnej školy v Krempachoch 13. marca t.r. v Kultúrnom dome. Publikum malo možnosť si pozrieť dve pekné a skoro všetkým známe rozprávky. Tejto peknej udalosti sa zúčastnili mladí a dospelí Krempašania. Rozprávku Snehulienka predvedla 6. trieda. V hlavných úlohách vystúpili Uršula Moszová a Kristína Petrášková. Prvoradé úlohy štvárnili žiačky: Jola Surmová, Alina Bryjová, Lýdia Lojeková, Mária Madejová a iné. Kostýmy a javisko boli pekne a verne zladené s obsahom rozprávok, ktoré si pripravili sami žiaci. Scénar podľa námetu rozprávok pripravila a nacvičila Barbara Paluchová.

Najmladší diváci so záujmom sledovali priebeh hry a s nápadom čakali na vývoj udalostí, ba dokonca na ich tváričkách sa objavili slzy dojatia. Staršie deti, keďže už poznajú tieto rozprávky, sa už smiali a trocha aj zabávali na bábikách. Aj dospelí Krempašania prežívali na svoj spôsob hru, ale zároveň boli spojení s hereckým výkonom svojich ratolestí.

Publikum bolo veľmi veľkorysé a odmenilo malých hercov dlhým a bárlivým potleskom. O tom, že bábkové divadlo malo veľký úspech, netreba hádám nikoho presvedčať.

A.M. KRIŠTOFEKOVA

DAR PRE ŽIAKOV, KTORÍ SA UČIA SLOVENČINU

Doteraz učebnice slovenského jazyka objednávali riaditelia základných osemročných škôl so slovenským vyučovacím jazykom v Dome Ksiažki v Novom Targu. Na základe objednávky vyučujúceho učiteľa tito kupovali učebnice slovenčiny pre žiakov.

V školskom roku 1982/83 sa to zmenilo. Uznesením Ministerstva školstva knihy pre školy so slovenským vyučovacím jazykom prevzal CEZAS. Ministerstvo školstva a osvety kúpilo tieto učebnice a dalo ich žiakom bezplatne.

V novembri 1982 riaditeľstvo Lícea v Jablonke obdržalo z CEZASU učebnice slovenského jazyka pre všetky školy na Orave a Spiši, v ktorých sa využíva slovenčina. Riaditeľ lícea mgr. Jerzy Janaš touto úlohou poveril metodického učiteľa Antona Papáňa. Dal mu za úlohu, aby tiež učebnice pridelil školám podľa potu žiakov.

Riaditelia základných osemročných škôl so slovenským vyučovacím jazykom na Orave prevzali si učebnice sami. Zasa riaditeľom základných osemročných škôl na Spiši poslal som tieto učebnice prostredníctvom študentov nášho lícea, ktorí bývajú v internáte. Sú to títo študenti:

Agáta Madejová, Božena Surmová a Lucia Paluchová zaviezli učebnice do Krempach. Jozef Bednárik a Janina Skvareková do Novej Belej, Helena Ratajová a Angela Radecká do Kacviny, Lýdia Pasiutová, Ján Soltýs a Mária Vojtasová do Jurgova, Tereza Górníková, Kristína Saranova do Čiernej Hory č. 1., Kristína Modlová a Mária Gogolová do Čiernej Hory č. 2., Ján Molitoris do Nedece, Marek Grigľák do Vyšných Lapšov, Danka Madejová a Eugen Madej do Repeša.

Touto cestou všetkým týmto študentkám a študentom Lícea v Jablonke úprimne ďakujem. Vďaka nim už v decembri a januári sa žiaci mohli učiť z týchto učebnic.

JÁN HALÁC

Skoly obdržali nasledujúci počet šlabikárov a čítaniek do všetkých tried: Jablonka č. 2 — 97, Dolná Zubrica — 97, Podvilk — 92, Chyžné č. 2 — 80, Veľká Lipnica č. 4 — 80, Malá Lipnica č. 1 — 83, Horná Zubrica č. 2 — 79, Horná Zubrica č. 1 — 91, Oravka — 79, Jablonka-Matonoži — 85, Harkabuz — 84, Nová Bela — 97, Krempachy — 94, Nedeča — 83, Kacvin — 83, Jurgov — 85, Repiska — 80, Vyšné Lapše — 88, Čierna Hora č. 1 — 80, Čierna Hora č. 2 — 86, spolu 1706 učebníc.

V pripojenom zozname poslanych kníh sa neuvádzajú základná škola v Tribši, čo prakticky znamená, že deti z tejto školy nedostali veľmi potrebné príručky. Na otázku — prečo tribšanskí žiaci nedostali učebnice? — nám asi odpovie metodický inšpektor slovenského jazyka a snáď aj riaditeľ školy.

HARKABUZ

Po dlhej prestávke som sa rozhodol vám napísat o našej obci a o našich starostiach. Začнем od školy, na ktorej po dlhoročnej prestávke sa opäť začalo vyučovanie slovenčiny. Eutujem iba deti, ktoré sa na vyučovanie zapísali a potom, následkom zlej informácie riaditeľky školy, zrežignovali. Snáď táto chybná informácia bola následkom zlej informácie, ktorú riaditeľstvo školy v Harkabuze dostalo z gminného riaditeľstva, ale je nesporne, že práve preto počet detí, ktoré sa učia slovenčinu, je menší.

Rozprával som sa s deťmi, ktoré sú veľmi spokojné, radi chodia na hodiny slovenčiny. Ale je v tom háčik — hodiny slovenčiny sa konajú vtedy, keď ostatné deti majú voľné soboty.

Dúfame, že sa to v budúcom stane zmeni, tento školský rok prezijeme a ďalší bude lepší, hoci — musíme poznamenať — nádej je malá. V našej obci budujeme školu, ale asi opäť bude v nej príliš málo miestnosti. Potrebna je včasná intervencia, aby sa mohla prenajať miestnosť v súkromnom dome, aby sa na budúci školský rok neopakovalo vyučovanie cez voľné soboty. Totiž v zime nemá to väčší význam, ale v lete deti na vidieku vo voľné soboty pomáhajú rodičom na gazdovstve pri kosení a hrabaní sena a pri žatve.

Druhý problém, to je nedostatočné množstvo učebníc. To, čo som mal v klubovni, a čo sa z kníh hodilo pre vyučovanie slovenčiny, to som dal deťom, ale samozrejme to nestačí.

Okrem toho nevyhnutné je organizovanie kvalifikačného kurzu pre učiteľov. Je to skutočne dôležité, bez toho nemôže byť ani reč o dobrom vyučovaní.

A ešte jedno. Deti sa ma pytajú, či pôjdu na výlet do ČSSR. Vysvetlujem im, že to závisí od toho, ako sa budú učiť a aké budú mať výsledky. Ale mám prosbu k Ústrednému výboru KSČaS. Ak bude organizovaný výlet pre deti na Slovensko, nezabudnite na naše deti, ktoré svojím postojom a výsledkami sú podľa mňa skutočne zaslúžili, aby sa mohli na výlete zúčastniť.

FRANTIŠEK HARKABUZ

ODISLI OD NÁS

SPOMIENKA NA KRAJANA JÁNA KOVALÍKA

Miestnu skupinu v Dolnej Zubrici, Oravu a vôbec celú našu Kultúrnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku postihla fažká a bolestná strata. 28. februára 1983 umrel zaslúžený aktivista nášho krajančího hnutia, krajan JÁN KOVALÍK. Odišiel od nás obetavý a poetivý človek, ktorý celý svoj život pracoval pre spoločnosť.

Narodil sa 4. mája 1906 v Dolnej Zubrici v chudobnej rodine. Od najmladších rokov žil sám s matkou v ťažkých podmienkach a musel úmorne pracovať. Ako 10-ročný chlapec išiel slúžiť k bohatším gazdom a takto zarábal na živobytie až do roku 1925. Bol veľmi bystrý, mal široký rozhľad a už vtedy sa živo zaujal o krajančí otázky. Jeho slovenské čítanie sa prejavilo i tým, že sa v rokoch 1924—25 pokusil založiť v Dolnej Zubrici organizáciu Sokol, čo sa mu však nepodarilo.

Vtedajšie sociálne pomery sa neustále zhoršovali, čo prinutilo kr. Kovalíka odísť za chlebom do cudziny. V r. 1926 odcestoval do Brazílie. Nemal šťastie, dlho nemohol nájsť prácu. Potom istý čas pracoval v brazílskej džungli, lopotil a trel biedu a po dvoch rokoch sa vrátil domov rovnako chudobný ako predtým. Tu sa hned činne zapojil do života obce. V rokoch 1928—29 sa stal jedným zo spoluorganizátorov prvého hasičského zboru v Dolnej Zubrici a v rokoch 1939—49 bol jeho vedúcim. Potom až do smrti bol čestným členom zboru.

Po oslobodení sa krajan Ján Kovalík aktívne zapojil do krajančího života na Orave. Patril k zakladateľom miestnej skupiny v Dolnej Zubrici v r. 1947 a stal sa jej prvým predsedom. Zároveň pomáhal zaklaňať miestne skupiny v iných oravských obciach a keď vznikol prvý obvodný výbor na Orave, stal sa jeho podpredsedom. Tešil sa veľkej dôverie Zubričanov, ktorí ho zároveň zvolili za predsedu miestneho urbára. Túto funkciu plnil do r. 1951. V tom istom období sa stal členom PZRS.

Od vzniku Spoločnosti kr. Kovalík obetavo pôsobil na všetkých úsekoch krajančíjich práce. Často chodil po iných miestnych skupinách, radil im a pomáhal v rozvíjani organizačnej a kultúrnej činnosti. V r. 1957 sa zúčastňuje I. zlúčovacieho zjazdu KSČaS a stáva sa členom ústredného výboru, potom predsedníctva ÚV. Túto funkciu plní neprestajne až do r. 1979. Zároveň sa významne podieľa na práci oravského obvo-

du KSČaS, v ktorom v rokoch 1960—73 a 1976—79 plní funkciu predsedu.

Krajan Ján Kovalík plnil rôzne funkcie v politických a spoločenských organizáciach. Tri roky bol členom Okresného výboru PZRS v Novom Targu, štyri roky členom Miestneho národného výboru v Dolnej Zubrici a členom Okresného národného výboru v Novom Targu.

Hoci krajan Kovalík prešiel pred pár rokmi do dôchodku, ne-prestal pracovať v krajančíkom hnutí. Naďalej sa zúčastňoval na schôdzach MS, OV a ÚV a ochotne sa delil s inými svojimi bohatými skúsenosťami. Za veľké pracovné zásluhy v spoločenskej a krajančíkej činnosti bol vyznamenaný o.i. Zlatým križom za zásluhy, medailou Za zásluhy pre krakovskú zem, odznakom Za-služilý činiteľ F NJ, pamätnou medailou Matice slovenskej a medailou našej Spoločnosti Za zásluhy pre KSČaS.

Na poslednej ceste dňa 2. marca t.r. prišli kr. Jána Kovalíka odprevaťi okrem najbližšej rodiny početní krajania a ostatní obyvatelia z Dolnej a Hornej Zubrice, miestny hasičský zbor, dychovka a členovia OV z iných obcí. Za našu spoločnosť sa smútočného obradu zúčastnili: tajomník ÚV Augustín Andrašák, členka predsedníctva ÚV Anna Mačičáková, predsedu OV KSČaS na Orave Alojz Šperlák, podpredsedu OV KSČaS na Spiši Jozef Bryja a ďalší, ktorí položili k mohyle vence a kyticu kvetov. V mene ústredného výboru a obvodného výboru na Orave sa so zosnulým rozlúčil predsedu OV Alojz Šperlák a v mene miestnej skupiny v Dolnej Zubrici jej predsedu Eugen Kott.

Odišiel od nás dobrý krajan, neúnavný činiteľ našej Spoločnosti, vzorný manžel a otec.

Cest jeho pamiatke!

EUGEN KOTT

Krajan Ján Kovalík bol jedným zo zakladateľov nášho časopisu Život a jeho dlhoročným dopisovateľom a aktívnym členom redakčnej rady.

Dňa 12. marca t.r. umrel vo veku 81 rokov krajan

JÁN ŠPERNOGA

z Kacviny, člen našej Spoločnosti o.s. vzniku miestnej skupiny v Kacvini. Zároveň veda rokov pôsobil v hasičskom zbere ako zástupca veliteľa. Odišiel od nás obetavý krajan, vzorný manžel a otec. Cest jeho pamiatke.

MS KSČaS v Kacvine

KÝM DIEĽA DOSPEJE

Zo zažívacieho traktu detí vytahovali už najrôznejšie predmety, ako: gombíky, mince, zapínacie špendlíky, špendlíky atď. Deti totiž všetko berú do úst, čo len dostanú do rúk. Je to jeden zo spôsobov poznávania, počas ktorého stačí chvíľka nepozornosti a dieťa môže prehltnúť menší predmet. Vo väčšine prípadov prehltnuté cudzie telesá prechádzajú bez porúch zažívacim traktom a sú vylučované spolu s kalam po 1,2 alebo 3 dňoch.

Ked' dieťa prehlne malý predmet s hladkými okrajmi, možno pokojne čakať niekoľko dní. V tom čase dávame dieťaťu kašičky s veľkým obsahom nestrávitelných zložiek, takých ako ovocie, zemiaky, kyslá kapusta atď. Ak však napriek dieťe, bohatej na fažko strávitelné zložky, prehltnuté teleso ostáva v zažívacom trakte dlhšie ako 6–7 dní, sú malé šance na jeho samostatné vylúčenie.

V prípade ak dieťa prehlne ostrý predmet, musíme íst ihneď do nemocnice. Lekári rozhodnú, či je nevyhnutné urobiť röntgenovú snímku, aby ustáli, kde sa nachádza prehltnutý predmet, či existujú šance bezpečného presunutia ho cez zažívaci trakt, alebo či je nevyhnutný chirurgický zákrok.

PRVÉ ŠTAVY. Už koncom prvého mesiaca života dojča dosťava prvé porcie štavy zo surového ovocia alebo zeleniny. Zo začiatku dávame 1 čajovú lyžičku denne, a ked' stolica je normálna, toto množstvo postupne zvýsujeme na 2 lyžičky denne, v druhom mesiaci na 4 a postupne až na 6 lyžičiek za deň ... V treťom mesiaci života namiesto štavy dojča môže už dostať jablkovo trené vyvarenou lyžičkou a podávané priamo do úst.

Mali by sme sa snažiť vyberať ovocie a takú zeleninu, ktorá obsahuje veľké množstvo vitamínu C. Patria k nim ríbele, jahody, maliny, ostružiny, paradajky, pomarančová tekvica, mladý kale ráb, repa ako aj južné ovocie. V zime sa nevyhnutne musíme obmedziť na také ovocie a zeleninu, aké je dostupné. Mimoriadne vhodná je vtedy mrkva a jablká obsahujúce veľa minerálnych sôl.

Ked'že štavy robíme zo surového ovocia a zeleniny, musíme mimoriadne dbať o čistotu. Tak teda zeleninu umývame pred a po očistení a potom ju spríma vriacou vodou. Všetky nádoby používané v detskej kuchyni a najmä tie, ktoré používame pri spracovávaní surových šťav, musia byť vyvarené alebo sparené vriacou vodou.

V životě nemluvněte jsou období, kdy se začíná zajmat o některé činnosti. Dovolme mu, aby se zúčastnilo krmení, oblékání, mytí apod. právě v té době, kdy chce být samostatné. Je to podmínkou, chceme-li, aby se brzy naučilo samo se obsloužit.

Musíme počítat s tím, že každá činnosť, približne dítě „pomáhá“, trvá déle. Neopatriví rodiče často nevydrží chvíľu počkat, kedyže dítě pokouší samo si nasadit čepičku, užívať lízce alebo namydlit si bříško pri kupeli, protože pospíchají. Chápeme, že není snadné trpělivé vydržet, když dítě rozlétá polievku, obouvá si pravou botu na levou nohu a obléká si svetruk předem dozadu, ale stojí za to trochu se potrápit a využít chvíľu dítěte ke spolupráci s rodiči. Přehľdneme-li to období, značně opozdíme dobu, kdy se dítě stane samostatné.

ČOMU SLÚŽI NOS

Stále viacej odborníkov tvrdí, že nielen ako ozdoba buď orgán na ovoňovanie, ale aj na určovanie ľudskej povahy. Dokonca vymedzili niekoľko typov nosov, ktoré sú svedectvom osobnosti ich majiteľov. Tak napr. dlhý, rovný, tzv. rímsky nos majú vraj ľudia veľmi energickí, rozhodní, drsní v styku s inými, ktorí vobec pohádajú akýmikolvek medziľudskými normami. Úzky a jemný nos znamená citlivosť, jemnosť, šfachetnosť a vnútornú rovnováhu. Krátky a ohrnutý nos, na konci hrubší, majú ľudia veľmi zmyselnú a lakovú, pôžitkársku. Úzky, výdatný, orlý a kostnatý nos je svedectvom mimoriadne pracovitej a veľmi ambicióznej individuality.

Nos plní dôležité funkcie v našom organizme. Predovšetkým „kontroluje“ spánok. Totiž počas spánku nútí ľoveka tak meniť polohu tela, aby mohol čo najlepšie odpočívať. Počas spánku sa aj nos „uloží“ takým spôsobom, aby došlo k čo najlepšej ventilácii plúc. Okrem toho nos stále očisťuje z prachu vzduch, ktorý sa dostáva do dýchacích ciest, navlhčuje ho a otepľuje. A vobec, čo by sme urobili bez nosa, keby sme chceli zistiť situáciu, ktorá nás obklopuje?...

KOL'KO ĽUDÍ ŽILO NA NAŠEJ PLANÉTE?

Hradanie odpovedí na túto otázku už oddávna zaujímalu ľudí. Sovietsky časopis Nauka i žižn — z ktorého sme prebrali tieto údaje — píše, že sa zachoval ruský kalendár z roku 1781, v ktorom jeden z vtedajších vedcov, Kraft, zistil, že za 57 storočí existencie ľudskej života žilo na našej planéte 172 727 mln ľudí. Žiaľ neuviedol, ako dospel k tomuto výpočtu.

Rakúsky vedec Wilhelm Winkler skoro dve storočia neskôr — v roku 1959 — uviedol, že na svete žilo 3 500 – 5 500 miliárd ľudí. Keby všetci žili dodnes, na každom štvorcovom kilometri našej planéty (samozrejme vrátane oceánov) by sa muselo zmestíť 34 000 osôb.

Zasa skupina amerických demografov uviedla počet ok. 70-krát menší. Podľa nich na našej zemeguli žilo iba 77 miliárd ľudí. Ďalší vedci uvádzajú počet od 70 do 110 miliárd.

Ak chceš, sadni si bokom, ale vrat rovno. (turecké prislovie)

Z každého vajca sa nevykluje Kolumbus.

Ked' fukame na studené, môžeme ochladíť vlastný zápal. (Stanisław Jerzy Lec)

Idiotky nikdy nie sú takými idiotkami, ako sa myslí. Idioti ovšem. (Marcel Achard)

Ako sa dochádza k podobným výsledkom?

Treba začať pravdepodobným počtom prvých obyvateľov Zeme. Samozrejme niktó nevie, kolko ich skutočne bolo, preto sa tento počet odhaduje, bez čoho by akýkoľvek výpočet vobec neboli možný. Napr. Winkler bral do úvahy tri varianty:

I. — prvý ľudský pári: Adam a Eva

II. 100 ľudí

III. 1000 ľudí.

Nemožno pritom zabúdať, že v rôznych obdobiach rozvoja ľudskej civilizácie tempo rastu obyvateľstva jednaké. Winkler na to zabudol a práve preto mu vyšli takéto gigantické čísla.

Posledné archeologické nálezy dokázali, že obdobie existencie ľoveka na Zemi trvalo nie stáť desať rokov, ako sa predtým domnievali, ale približne ok. 2 milióny rokov. Zase demografi dospeli k záveru, že na začiatku našho rozvoja nebol iba jeden pári, 50 alebo dokonca 500 Adamov a Ev. Za začiatok počet prijali 100 000 osôb.

Najnovšie demografické metódy umožnili nájsť zákonitosť rastu zaľudnenia. Vysvetlo, že nejde o geometrický rast, ale komplikovanú dynamiku, v ktorej najdôležitejšiu úlohu zohráva koeficient rozmnožovania. V číslach tento koeficient vyzeral pravdepodobne tak: za rok sa na 1000 osôb rodilo 50 detí, čiže 100 000 osôb priviedlo na svedomito 5 000 detí.

Z týchto výpočtov vyplýva, že keby ľudia nepoznali smrť, na našej planéte by ich žilo 79 miliárd; dnešní obyvateľia zeme — ktorých je 4,6 miliárd — by znamenali iba 6% celého ľudskej planéty. Inakšie povedané, spolu so všetkými predkami bolo by nás dnes na tomto svete iba 17-krát viac.

ODPOVEDÁME RODIČOM

KRIVICA. Je možné, aby sa prvé objavy krivice prejavili už v prvom štvrtroku života a či ju možno spozorovať?

Krivica je nebezpečná pre deti v období ich najrýchlejšieho roz-

voja, teda v priebehu prvých dvoch rokov života. Dojča, nesprávne krmené a ošetrované, môže dostať krivicu už v prvom štvrtroku života.

Prvé objavy krivice možno spozorovať aj bez lekárskeho vyšetrovania. Ked' dieťa uložené na chrbte, hoci ho trochu dvhame za plecia, nezdvihne hlavu.

Môžeme mysiť o eventuálnej krivici aj vtedy, ked' spozorujeme potenie hlavičky dieťaťa. Počas vyšetrovania lekár uvidí ešte dodatočné objavy, ako mäkké časti lebky, čo vyhmatá prstami, ako aj zhrubnuté predlaktia, ktoré tvoria na ručičkách dieťaťa čosi ako náramky. Deformované sú aj rebrá a hlava je neproporcionalne veľká v pomere k drobnému hrudníku.

Deti žijúce vo veľkých mestách, najmä priemyselných, sú mimoriadne ohrozené krivicou, pretože smog nad mestom znemožňuje prenikanie slnečných lúčov. Existuje veľa spôsobov predchádzania krivici a v prípade choroby — mnoho spôsobov jej liečenia. Avšak dieťa by malo byť pod stálou lekárskou kontrolou v detskej poradni. Všetko, čo lekár odporúča a čo sa týka živenia, ošetrovania a liečenia dieťaťa, musí sa prísne dodržiavať.

NEKLIDNÝ SPÁNEK. Těžko odpovedeť na otázku, jaká je pôvodného neklidného spánku čtyřmesačného chlapca. Víme len, že sebou v postýlce házi, než usne, a pak se často budí a je vrtosivý. Uvedeme alespoň nejčastejší pôvodného neklidného spánku u nemluvňat. Možná že niektorá z nich se ukáže tou pravou a její odstranenie zlepší spánok dítěte a uklidní rodiče.

Nejčastejši děti špatně spí v dusném vzduchu, v příliš teplém pokoji, příliš teplé oblečení a příkryté, po příliš teplé koupeli před spaním. Neklidně spí dítě, které má žízeň, kterému překáží podrážděná, opruzená kůže, mokrá nebo nepříjemně shrnutá, tláčící plenka. Stává se rovněž, že dítě cítí nervozitu, obavy a špatně ovládání matky a proto špatně spí. Pokuste se postupně odstranit každou z těchto příčin a nepomůžete-li to, jděte s dítětem k lekáři.

UBYTOVOK VODY. Termín „ubytok vody“, s ktorým sa stretávame v predpisoch na mliečne zmesi, znamená odparovanie vody pri varení a tým jej zahustenie a koncentráciu. Týmto spôsobom získaný pokrm nie je — ako sa domnievajú mamičky — výživnejší a zdravší. Predpis uvedený na obale určuje nielen požiadavky organizmu dojčaťa na krmovinové zložky a kalórie, ale prihliada aj k možnostiam trávenia tráviaceho systému malého dieťaťa. Preto by sa nemal „preháňať“ žaden predpis, iba v tom prípade, ked' lekár také niečo výrazne odporúčal.

Ubytok vody pri varení zmesi závisí od intenzity zohrievania a povrchu hrnca. Čím väčší je hrniec, tým viac vody sa vyparí zo zmesi. Množstvo odparovanej vody, (starostlivo odmeranej do prášku) musíme ku koncu varenia doplniť vriacou vodou.

Tieto slušivé dievčenské šaty odporúčame na rôzne príležitosti. Šaty sú koštoľového strihu, zapinané po celej dĺžke, so širokými všitými rukávmi a vreckom na ľavej strane. Všimnite si sukňu z tej istej látky, strihanú rovno. Na našom obrázku sú šaty z kockovanej látky.

Túto súpravu odporúčame mladým štihlym dievčatám. Široká blúza s veľkými našitými vreckami má dlhé rukávy a viazačku z tej istej látky. Široké šortky majú tiež našité vrecká.

Na slávnostné príležitosti v lete odporúčame mladým štihlym ženám skladanú sukňu, biely rovný kabátik s rukávmi po lakte, dvojma naloženými vreckami a pánskou fazónkou. Opasok a kabelka na našom obrázku sú zlaté.

Tento slušivý plátený kostým možno odporúčiť vlastne všetkým ženám. Kabátik má všivané rukávy, pánsku fazónku a štyri naložené vrecká zapínané na dva gombíky. Sukňa je voľná, má dva šikmo strihané vrecká a je zapínaná po celej dĺžke. Na našom obrázku kostým je béžová a blúzka červená.

ASPIRÍN, VITAMÍNY A POSTEL'

Podľa mienky odborníkov zo Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), na svete sú dve nárazy, ktoré spôsobujú najväčší počet onemocnení: infekčná žltáčka a chripka. Najväčšiu chripkovú epidémiu po vojne sme mali v roku 1971, kedy okolo 8 miliónov ľudí ležalo v posteli štyri týždne. Chripka je drahou chorobou, napr. posledná, vôbec nie najväčšia epidémia chripky v európskej časti ZSRR, stála 200 mil rublov.

Chripka sa šíri po svete v podobe epidémii. Ak sa v Singapure alebo Hong-Kongu objaví nový virus chripky, môžeme v Poľsku predísť epidémii, zhromaždiť zásoby liekov, uskutočniť informačnú akciu v strediskách zdravotníckej služby atď. Od r. 1968 pracuje v Geneve kancelária WHO, ktorá sa zaobrába zberaním a poskytovaním informácií o epidemičkej situácii na celom svete. Každá krajina, ktorá sa zúčastní na prácach WHO, má povinnosť odosielat tam hlásenia o zdravotnom stave svojho obyvateľstva. Zatiaľ však, ak vás trápi kašeľ, bolí hlava a vôbec zle sa cítite, kým lekár zistí, že je to chripka, vezmite si aspirín, vitamíny a lahnite si do posteľ.

Raz sa prevážal francúzsky kráľ Henrich IV. cez Loiru. Prievozník, človek asi päťdesiatročný, mal biele vlasy, ale bradu čiernu. Panovník chcel vedieť príčinu.

— Príčina? Sire, to je celkom jednoduché. Vlasy mám o dvadsať rokov staršie ako bradu.

— Táto hádanka, ktorú som počula v detstve — hovorila Agata Christieová — rozhodla o tom, že som sa stala spisovateľkou detektívok.

Otázka: Istý muž si urobil diechu na nohaviciach a od toho umrel. Prečo?

Odpoveď: Prečo, lebo to bol potápäč v skafandri.

VIEŠ, ŽE...?

Tkanina froté není vždycky nejlepší na utírání dítěte po koupelei. Často špatně sbírá vodu a teprve po několikerém vyvaření nových ručníků zmékne a dobре utírá.

Dítě po koupelei zavineme do velkého ručníku a osušíme po klepávaním. Výborné se k tomu hodí látka na pleny, tzv. tetra, ktorou je však bohužel těžko sehnat. Tetra má tu přednost, že voda z mokrého tělíčka do ní rychle vsákne, což je zvláště dôležité v chladných bytech, a kromě toho se dobré pere a vyváří.

Stáva se, že nemluvně v prvňich týdnech života má jednu stranu těla výrazně bledší. Někdy se po obrácení dítěte zabarvení změní — bledá strana zrůžoví a naopak. Po několika minutách rozdíly barvy zmizí. Tato „kůže harlekýna“, jak tomu říkají lékaři, nesouvisí s žádnou nemocí a rodiče se nemusí ničeho obávat.

S hudobnou výchovou dieťaťa je podobne, ako s rozvíjaním iných schopností. Účast rodičov je nevyhnutná.

Úž veľmi malé dojča potriasa hralkou a počúva jej zvuky. Neskôr, keď vyslovuje prvé slabiky, hovorí tichšie a hlasnejšie, skracuje a predĺžuje ich znenie, až konečne, v druhom roku života sa pokúša spievať. Robí to tým častejšie a tým radšej, o čo viac a rada mu spievala matka alebo otec, keď zaspávalo, keď ho bolo treba upokojiť alebo keď sa s ním jednoducho hrali počas kúpeľa, obliekania, prebaľovania ako aj bez žiadnej príležitosti.

Väčšina detí má vrozenú citlosť na hudbu a zasa spomedzi tých veľkých väčšina ju vie reprodukovať. Hovoríme tedy, že dieťa má dobrý sluch. Avšak vieme, že tak deti s dobrým sluchom, ako aj deti, ktoré ho nemajú, môžu a mali by byť citlivé na spev a hudbu. Táto citlosť je ešte jedným činiteľom, ktorý obohacuje život človeka.

LEKARZ WĘTERYNARII

PRZY SCHORZENIACH
ŻOŁĄDKÓW
U PRZEŻUWACZY
PRZELADOWANIE ŻWACZA —

Do chwili całkowitego wyzdrowienia stosuje się dietę głodową 1–2 dni. Trzeba również założyć kaganiec, aby chore zwierzę nie zjadło ściółki, oraz ograniczyć podawanie wody — 6 krotnie w ciągu dnia w niewielkich ilościach. Później w miarę poprawy stanu, można podawać częściej niż normalnie, ale w skąpych porcjach łatwo strawnie pasze i to raczej półpłynne. Jeśli zachodzi konieczność oszczędzania żołądka, należy zawsze unikać nowego, zbyt świeżej siana i potrawy. Dozwolone jest podawanie niedużych ilości siekanych lub krojonych ziemniaków. Jeżeli przyczyną choroby nie było łatwo pęczniące ziarno, wówczas można podawać także niewielkie ilości wody i nieco suchego, miękkiego siana.

W pierwszych dniach po wyzdrowieniu nie podaje się pasz twardych, gdyż może to spowodować nawrót choroby. Zapobieganie w tej chorobie polega na niedopuszczeniu do nadmiernego objadania się zwierząt paszami chętnie przez nich zjadanymi jak np. zielona konicyzna, siano z konicyzny, zielonki, okopowe itp. oraz paszami łatwo pęczniącymi i posiadającymi zdolność do powiększenia swej objętości (zyto, wyka, kasze), jak również trudno strawnym paszami objętościowymi (słoma, plewy). Trzeba pamiętać także o dostatecznym i regularnym pojeniu zwierząt w określonych porach dnia, jak też o tym, że przeladowanie żwacza może być wywołane zbyt obfitym najedzeniem się zwierząt po przebytej głodówce, pojeniem po podaniu pasz pęczniących oraz nagłą zmianą rodzaju podawanej paszy.

OSTRE WZDĘCIE ŻWACZA — W celu uniknięcia nawrotów i zaburzeń w trawieniu, zwierzę

należy przegłodzić. Do podawanej paszy dobrze jest dodawać środki pobudzające trawienie, a do picia dawać odwar z rumianku lub kminku. Zwierzęta po wyzdrowieniu, jeszcze przez 1–2 dni przetrzymuje się na ograniczonej diecie (podawać małą ilość pasz łatwo strawnych i niefermentujących) i dopiero potem stopniowo przechodzi się na normalne żywienie. Aby zapobiec przypadkowi ostrego wzdęcia żwacza, nie należy zwierząt obficie żywić paszami trudno strawnymi i łatwo ulegającymi fermentacji, unikając przed wszystkim nadmiaru zielonek i motylkowych, zwłaszcza konicyzny, lucerny, wyki, szczególnie przed okwitnięciem, ponieważ rośliny małe o delikatnym włóknie i dużej zawartości wody o wiele łatwiej ulegają procesom fermentacyjnym, stając się najczęstszą przyczyną wzdęcia u zwierząt. Podobnie należy unikać zbyt obfitego skarmiania innych świeżych pasz zielonych, jak np. zielone zboże, wybujala trawa, liście kapusty lub lęty ziemniaków, jeżeli jednocześnie nie podaje się odpowiednich ilości pasz suchych (słoma, ziarno). Szczególnie niebezpieczne jest podawanie dużych ilości świeżo skoszonych pasz zielonych w razie ich przewidzienia lub zaparczenia się, oraz pasz pokrytych rosa lub szronem. Zwierząt nie należy poić bezpośrednio po nakarmieniu paszami soczystymi lub łatwo ulegającymi fermentacji. Występowanie wzdęć zapobiega podawanie siana lub słomy przed nakarmieniem paszami soczystymi. Należy stanowczo unikać podawania zwierzętem pasz zepsutych (wyrośnięte zboże, nadgliste okopowe itp.) skiszych, spleśnianych lub zamazniętych. Trzeba zawsze pamiętać, że powstawanie wzdęć u przeżuwaczy sprzyja zbyt łapczywe i lako zjadanie karmy oraz upośledzona czynność mięśni żwacza u zwierząt osłabionych jako następstwo wyłącznego chodu oborowego, przemęczenia fizycznego lub przebycia ciężkich chorób. Z żywienia paszami suchemi do skarmiania zielonek przechodzi się powoli, przyzwykając stopniowo zwierzęta do tej zmiany (w ciągu 14 dni). Ostrożność taka niezbędna jest zwłaszcza w okresie przechodze-

nia z utrzymania oborowego na pastwiskowe. Przed wypasem na pastwisku, zwierzęta podkarma się w oborze nawet słomą, a czas wypasu stopniowo zostaje przedłużany w miarę przyzwyczajania się zwierząt do zielonej paszy.

W okresie pastwiskowym, zwłaszcza wcześnie rano, nie wolno wypędzić głodnego bydła czy owiec na bujne lub wilgotne pastwiska lub też koniczynę, szczególnie w okresie jej kwitnienia. Na wypasły takie mogą być wypuszczane zwierzęta tylko wtedy, gdy uprzednio dostaną trochę suchej karmy lub będą najpierw wypasane na mniej obfitych pastwiskach. Postępowanie takie musi być jeszcze ostrożniejsze, gdy wypasły są pokryte rosa lub mokre po deszczu. Jeżeli wzdęcia występują u odsadzonych zwierząt, to dopuszcza się je znów na krótki czas do ssania. Trzeba też unikać zbyt szybkiego przechodzenia z odżywiania mlekiem, na podawanie twardych pasz. Chciwe i szybkie picie przez cielęta mleka z wiadra, również może być przyczyna wzdęć, gdyż cielę wraz z mlekiem polka dużo powietrza, najlepiej pokryje w tym wypadku powierzchnię podawanego do picia płynów odrobina siana.

OKRESOWE WZDĘCIA U CIELĘT — Schorzenie to występuje najczęściej u odsadzonych cieląt wkrótce po odlążeniu od matki, jeżeli nie były one sztucznie pojedzone. W większości wypadków bezpośrednią przyczyną jest podawanie mleka niedobrzej jakości i zbyt nagle przechodzenie z żywienia mlekiem na pasze trudno strawnie oraz niedostateczne przygotowanie żwacza cieląt do przyjmowania pożywienia w nowej postaci. Z chwilą wystąpienia pierwszych widocznych objawów trzeba zmienić porządek żywienia i rodzaj karmy, np. w ten sposób, że jeżeli przed chorobą podawano twardą paszę przed pojeniem, to w czasie choroby podaje się ją po napojeniu. Do picia zaleca się podawać 1–2% ciepli roztwór soli kuchennej w ilości 2–4 litrów jednorazowo.

NIEDOWLAD ŻWACZA, CZEPICA I KSIĄG — Schorzenie to

rozwija się zazwyczaj wolno, powstaje wskutek zmniejszającej się pobudliwości i osłabienia zdolności kurczenia się trzech pierwszych komórk żołądka. Powoduje to utrudnione przesuwanie się treści pokarmowej z poszczególnych odcinków, a w związku z tym występują zaburzenia w trawieniu, polegające na nieprawidłowym przebiegu procesu przyswajania składników pokarmowych zawartych w pożywieniu. Oprócz leczenia przyczynowego trzeba w ciągu pierwszego i drugiego dnia choroby ograniczyć ilość podawanych pasz i nie podawać wcale pasz twardych. W razie potrzeby można stosować dietę głodową. Przy diecie ograniczonej podaje się skąpe ilości dobrego siana, rzadkie, nieco osolone picie z maki owsianej lub jęczmiennej, odwary ziarna zbóż. Żywić trzeba często — 6–7 razy dziennie, ale mniejszymi porcjami niż normalnie, w regularnych odstępach czasu. Przy niedowladzie wywołanym zbyt obfitym żywieniem paszami wodnistymi wskazane jest podawanie delikatnego siana i ziarna. Okopowe i travę podaje się tylko wówczas, kiedy schorzeniu nie towarzyszy wzdęcie, albo gdy było ono wywołane przez podawanie pasz twardych. Jeżeli utrzymuje się długotrwała biegunka, to wówczas trzeba podawać odwary kleiste. Cielętom podaje się wtedy kilka razy dziennie odwar siemienia linianego i przegotowane mleko. Zapobieganie polega na unikaniu przekarmienia, naglych zmian paszy, niepodawaniu zbyt chłodnej wody do picia ani paszy pokrytej szronem. Zwykle bowiem przewlekła postać tego schorzenia rozwija się w następstwie jednostronnego, nieodpowiedniego żywienia. W takich warunkach treść pokarmowa łatwo zbiija się w trudno przyswajalne masę zawierającą w najlepszym wypadku tylko skąpe ilości fermentów roślinnych, trawiących białko i skrobię. Podobnie chrobotwórcze oddziaływanie ma długotrwałe żywienie zwierząt paszami zepsutymi lub zamazniętymi i gotowanymi ziemniakami. Natomiast pasze wzdmające lub wilgotne powodują często powtarzające się rozciąganie ścian żołądka, co ostatecznie może doprowadzić do zwiadcza-

ZUZKA VARÍ

I ČO NA OBED?

HRACHOVÁ POLIEVKA

Rozpočet pre viac osôb: 180–200 g hrachu (asi 6 lyžic), 1/2 lyžice masti, 1/2 lyžica hladkej múky, 1/2 cibule, 1 strúčik cesnaku, červená sladká paprika, mleté čierne koreniny, 1 petržlen, 2 žemle, kúsok masti, soľ.

Hrach preberieme, umyjeme a deň pred varením namočíme do 1 1/2 lit. studenej vody. Na druhý deň ho v tej istej vode uvařime. Počas varenia pridáme očistený petržlen, soľ a mleté čierne koreniny. Z masti a múky pripravíme ružovú zápražku, pridáme do nej postrúhanú cibulu, rozotretý cesnak, pokrájanú papriku, ak ju máme, pokrájané mäso a dusíme. Počas dusenia pridáme paradaj-

vodu a povaríme. Keď je hrach mäkký, pretrime ho cez sito, pridáme zápražku a ešte povaríme. Polievku podávame s oprázenou žemľou alebo chlebom pokrájanými na drobné kocky.

SRBSKÉ RIZOTO

Rozpočet pre 4 osôb: 400 g ryže, 1 lyžica masti, 1 cibula, 1 strúčik cesnaku, 4 zelené papriky (nemusia byť), 4 paradajky alebo paradajkový pretlak, 400 g baraného mäsa, soľ, mleté čierne koreniny, strúhaný tvrdý syr.

Prebratú a umyť ryžu opečieme na polovici masti, zalejeme vriacou vodou (2-krát toľko vody ako ryže) a prikrytú v rúre udušíme. Na zvyšnú mast dámé pokrájanú cibulku, rozotretý cesnak, pokrájanú papriku, ak ju máme, pokrájané mäso a dusíme. Počas dusenia pridáme paradaj-

ky alebo paradajkový pretlak, čierne koreniny, soľ a trochu mlejnej škorice. Nakoniec udušenú ryžu zmiešáme s udušeným mäsom a vrch posypeme postrúhaným tvrým syrom.

Podávame s uhorkou alebo uhorkovým salátom. Namiesto baraného mäsa môžeme použiť aj bravčové mäso alebo baranie s bravčovým napoly.

ŠALÁT

MIEŠANÝ ZELENINOVÝ ŠALÁT

Rozpočet: 100 g mrkví, 100 g zeleru, 100 g kyslých uhoriek, 200 g zemiakov, 100 g karfiolu, 100 g cibule, 20 g oleja, 20 g cukru, voda, soľ, očot, čierne koreniny, zelený petržlen.

Umytú, očistenú mrkvú a zeler varíme v osolenej vode. Neskôr pridáme karfiol a dovaríme. Uvarenú zeleninu scedíme a pokrájame na malé kocky. Karfiol zožoberieme na ružičky. Umyté, uvarené zemiaky olúpeme, pokrájame na malé kocky a dámé k zelenine. Pridáme posekaný cibulkú, pokrájané kyslé uhorky, zaľejeme vodou zo zeleniny, v ktorej sme rozmieli cukor, očot a olej, a všetko dobre premiešame. Nakoniec posypeme čiernym korením a posekaným zeleným petržlenom. (Ak nemáme karfiol, môžeme salát pripraviť bez neho).

OSLÁVENCOM

VYPRÁŽANÉ VENČEKY

Rozpočet: 1 1/4 lit. mlieka, 40 g

łości jego mięśni. Innymi przyczynami niestrawności u bydła mogą być: niedostateczne żucie i naślinienie kęsów co jest związane z brakami w użebieniu i przewlekłym schorzeniu języka, u cieląt zaś nagle i przedwcześnie przechodzenie na żywienie odciągany mlekiem.

NIESTRAWNOŚĆ WYWOLANA CIALEM OBCEM W ŻOŁĄDKU

Jeżeli występują zaburzenia trawienne spowodowane obecnością tępich ciał obcych, wówczas stosuje się leczenie podobne jak w przypadkach przeładowania żwacza, przy jednoczesnym niedopuszczeniu do nawrotu zaburzeń. Aby uniknąć zaburzeń w trawieniu, nie należy podawać w karmie pasz twardych, jak słomy, siano zawierające twardy lodygi itp. Po rozpoznaniu schorzenia stosuje się 2–3 dniową głodówkę, albo dietę z wyłączeniem pokarmów stałych, przy codziennym 3–4 krotnym podawaniu 2–5 litrów letniego kleiku owsianego, picia z mąki owsianej, gotowanej śrutu z owsa lub innego ziarna zbożowego z dodatkiem 1/3 części siemienia lnianego oraz wystalej wody do picia. Po 7–14 dniach od chwili poprawienia się stanu zdrowia można podawać stopniowo powiększane, małe dawki dobrego miękkiego siana i jednocześnie stopniowo zmniejszać ilość w/w picia. Podawanie w czasie chory siana, pasz zielonych lub słomy jest niewskazane.

ZATKANIE KSIĄG — Prócz leczenia objawowego, wskazana jest głodówka w ciągu 1–2 dni. Chorze zwierzę powinno być w kagańcu, aby nie zjadalo ściółki. Poi się je w tym czasie, czystą, niezbyt zimną wodą. W czasie następnych dni podaje się lekko strawne pokarmy w postaci pasz soczystych przy czym bydlu podaje się surowe ziemniaki, owoce zaś serwatkę i maślankę. Zapobieganie temu schorzeniu polega na unikaniu podawania nadmiernych ilości ciężko strawnych, drażniących, mechanicznie suchych pokarmów, szczególnie ziarna i słomy, motylkowych oraz na unikaniu nagłych zmian paszy, zwłaszcza przy przejściu z paszy zielonej na suchą albo z żywienia pastwiskowego na oborowe.

margarinu, štipka soli, 110 g polohrubej múky, 3 vajcia, 50 g práškového cukru, vanilkový cukor, masť na vyprážanie.

Do kastróla nalejeme mlieko, pridáme soľ a margarín a položíme na sporák. Keď mlieko vrie, prisypeme múku a za stáleho miešania uvaríme na često, ktoré sa nemá lepiť ani na varešku ani na nádobu. Do vychladnutého postupne primiešame vajcia. Vymiešané cesto dáme do vrecúška s rúrkou a na pomučený mastný papier nastriekame venčeky. Tie opatrne zošuchneme do teplého oleja a pomaly vyprážame. Vyprážené venčeky vyberieme pomocou dierkované lopatky a posypeme vanilkovým cukrom.

Podávame ich s vareným krémom, ovočiou šťavou alebo džemom.

Jaký jsi?

BÝK

21. IV. – 20. V.

Jsou to lidé převážně materialistický založení, ale také silně podléhají citům. Mají vyuvinutý smysl pro skutečnost a proto jsou někdy nedůvěřiví k novinkám. Pevně, vytrvale a neúnavně sledují své cíle. Uznají-li užitečnost nějaké věci, pak se dovedou s celou energií zasadit o její uskutečnění. Co uznali jednou za správné, neradi opouštějí. Neradi trpí vmešování jiných lidí do svých záležitostí. Co si jednou usmyslí, chtějí také provést až do konce a tu dovedou vyuvinout nezvyklou houževnatost a cílevědomost. V jejich snahách je podporuje též značná ctižádostivost,

touha vyniknout nad druhými a stát se vůdci. Mají silný cit pro čest a proto je lze snadno urazit, což pak neradi promíjejí.

Mají rádi klid a pohodlí, někdy jeví i sklon k lenosti. Mají však také dobře vyuvinutý smysl pro povinnost. Jsou též přístupni lichotkám a proto dovedou ocenit láskyplné zacházení.

Největší jejich vadou je svéhlavost, mnohdy taková, že sebe vážnější a odůvodněné námitky je neodvrátí od jejich plánů, jež provedou i ke své vlastní zkáze. V takových případech dovedou jednat bezohledně.

Mohou vyniknout v takových povoláních, v nichž mohou využít své houževnatosti, vytrvalosti a osobní zdatnosti. V lásku a manželství jsou spolehliví. Manželství uzavírají obvykle v dost mladém věku. Jsou spolehlivými a věrnými přáteli, kterým lze plně důvěřovat. Nejsou idealisté, milují život a vše pozemské. Proto dovedou užívat život plními doušky, jsou však i dobrrosrdčí a mají cit pro trpící.

Zdraví mají dost pevné, trpívají však bolestmi v krku a krčními chorobami. Vzhledem k tomu, že náš časopis vychází z opožděním, změnili jsme formu horoskopu. Až začneme vycházet v termíne, vrátíme se k předchozí formě.

NÁŠ MALÝ TEST

Vieš sa ovládať?

Považuješ sa za nervózneho, lebo skále, keď ti za chrbotom tresnú dvere, alebo si znešokojený, keď niekto oneskorene príde domov? Alebo — naopak: považuješ sa za „indiánsku tvár“, oporu najbližších? Aká je pravda? Povie ti to výsledok nášho dnešného testu.

	áno	nie
1. Zaspávaš rýchle a bez práškov?	1	0
2. Povadol si sa s niekym minulý týždeň?	0	1
3. Odišiel si niekedy z čakárne u zubařa než prišiel na teba rad?	0	1
4. Vieš hrať šachy?	1	0
5. Chodíš počas víkendu na dlhé prechádzky?	1	0

6. Vstávaš ráno s pocitom, že cez noc si si dobre odpočinul	1	0
7. Rozčlujuť fa ťudia, ktorí majú inú mienku ako ty?	0	1
8. Vieš sa hrať s deťmi?	1	0
9. Máš rád hostí?	1	0
10. Chodíš na športové podujatia?	1	0
11. Vidíš úspech v povolani v systematickej práci a nie v akčnom pôsobení?	1	0
12. Zmenil si prácu už viacej ako trikrát?	0	1
13. Rozčlujuje fa, keď počas diskusie fa niekto preruší?	0	1
14. Mysliš si, že každé začaté podujatie musí byť ukončené za každú cenu?	1	0

DO 5 BODOV: si prudký a temperamentný človek. Lehko sa dostáva do konfliktu s okolím. Bolo by dobré, ak by si bol trochu pokojnejší.

6 DO 10 BODOV: sú veci, ktoré fa vedia vyviesť z rovnováhy, ale rýchlo sa opäť upokojuj. Nevieš ľahostajne pozerať na situácie, ktoré si vyžadujú plnú pôsobnosť. A tedy začinaš pôsobiť. Ale je to kladný jav. A práve preto fa majú radi!

11 A VIACEJ BODOV: tvoje sabaovládanie je obdivuhodné. Ale preto robíš dojem chladného človeka, ktorého nič nie je v stave rozčúliť. Pouvažuj, či by nebolo dobre niekedy ukázať trochu citu...

MLADÝM GAZDINÁM

Tuku na vyprážanie nedávame veľké množstvo, aby sa zbytočne neprepaľoval; asi 20–25 g na osobu.

Ked' chceeme, aby sa na mlieku neutvorila kožka, pri preváraní ho miešame a potom prikryjeme.

Ovočné kompoty majú byť len mierne osladené, aby sa nezasťrela chut' ovočia.

Mäso musí byť odležané, lebo inak by sa nedalo na mäkkoo upraviť.

Mäso krájame na dávky vyčladnuté, aby sa nedrobilo.

Aby sa mlieko alebo smotana pridané do pokrmov nezrazili, rozemiešame ich s múkou.

Volské oká nesolíme, aby nedostali flaky.

Vajíčka na tvrdzo varíme tak, že do vody prilejme trochu octu, aby pri varení nepukli a nevytvorili.

Aby múčniky pri pečení nezmelili, položíme na ne čistý papier.

Horúce múčniky nedávame vyčladnúť do prieavanu.

Do kysnutých pečených múčnikov je z tukov najvhodnejší olej.

ŠETRIME V KUCHYNI

LACNÁ KAKAOVÁ POCHÚTKA

Rozpočet: 1 1/2 vodového pohára cukru, 2 polievkové lyžice kaka, 200 g margarínu, 1/2 vodového pohára mlieka, 2 poháre su-

seného mlieka, 1 vanilkový cukor, suché čajové pečivo (herbatniki).

Do hrnčeka dáme mlieko, margarin, cukor, kakao a za stáleho miešania varíme asi 15–20 minút. Hrnček odložíme z ohňa, pridáme sušené mlieko a vanilkový cukor a všetko dôkladne vymiešame. Nakoniec pridáme pomrvené suché čajové pečivo.

Keksovú formu vyložíme pergaménovým papierom vymasteným margarínom, na ktorý vylejeme masu a odložíme na studené miesto. Ked' stuhne, vyberieme ju z formy s papierom a pokrájame. Sme presvedčení, že bude chutná predovšetkým dekom, ale nie len im.

ODPOVEĎ:
Květiny — 4
Skryvačka — 1-B, 2-C, 3-D

DZIEDZICZENIE GOSPODARSTW ROLNYCH (pytania i odpowiedzi)

JAKIE SĄ PODSTAWOWE SPOSOBY SPORZĄDZANIA TESTAMENTU?

Istnieją trzy podstawowe sposoby sporządzania testamentu:

● TZN. „TESTAMENT WŁASNOŘĘCZNY” spadkodawca (osoba, która rozporządza swoim majątkiem na wypadek śmierci) może go sporządzić w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą.

● „TESTAMENT NOTARIALNY” sporządzany jest w formie aktu notarialnego w państwowym biurze notarialnym. Spadkodawca oświadczenie w obecności notariusza w jaki sposób chce rozporządzić swoim majątkiem na wypadek śmierci. Następnie oświadczenie to jest spisywane w akcie notarialnym, odczytane i podpisane przez spadkodawcę i notariusza. Testament w formie aktu notarialnego powinien być sporządzony w języku polskim. Jeżeli jednak spadkodawca składa swoje oświadczenie w innym języku, to tekst powinien być przetłumaczony przez tłumacza, którego imię i nazwisko powinno być wskazane w treści testamentu.

● SPADKODAWCA MOŻE RÓWNIEŽ SPORZĄDZIĆ TESTAMENT w ten sposób, że w obecności dwóch świadków oświadczy swoją ostatnią wolę ustnie wobec naczelnika gminy albo wobec sekretarza biura urzędu gminy. Oświadczenie to spisuje się w protokole z podaniem daty jego sporządzenia. Protokół odczytuje się spadkodawcy w obecności świadków. Protokół powinien być podpisany przez spadkodawcę, naczelnika gminy lub sekretarza urzędu gminy oraz przez świadków. Osoby głuche lub nieme nie mogą sporządzić testamentu w ten sposób. Testament taki może być sporządzony w języku obcym tylko wtedy, gdy naczelnik gminy lub sekretarz biura urzędu gminy oraz świadkowie znają ten język. W

przeciwnym razie należy sporządzić protokół w języku polskim. Oświadczenie spadkodawcy powinno być wówczas tłumaczone od razu przez tłumacza. Jego imię i nazwisko powinno być podane w protokole. Tłumacz może być jednym ze świadków.

KTO NIE MOŻE BYĆ ŚWIADKIEM PRZY SPORZĄDZANIU TESTAMENTU?

Przy sporządzaniu testamentu nie może być świadkiem:

- kto nie ukończył 18 lat życia albo mimo, iż jest pełnoletni, wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego lub innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijania lub markomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem lub potrzebna jest mu pomoc do prowadzenia jego spraw;

- niewidomy, głuchy lub niemy,

- kto nie może czytać i pisać,

- kto nie włada językiem, w którym spadkodawca sporządza testament,

- skazany prawomocnie wyrokiem sądowym za fałszywe zeznania.

Testament sporządzony w obecności takich świadków jest nieważny (dotyczy to testamentu notarialnego i sporzązonego wobec naczelnika gminy lub sekretarza biura urzędu gminy — do sporządzania testamentu własnoręcznego nie potrzeba świadków).

Poza tym nie może być świadomie przy sporządzaniu testamentu osoba, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść. Nie mogą być również świadkami: małżonek tej osoby lub jej krewny. W tym wypadku nieważne jest tylko to postanowienie testamentu, które przysparza korzyści tej osobie, jej małżonkowi lub krewnym.

W JAKICH INNYCH PRZYPADKACH TESTAMENT JEST NIEWAŻNY?

Testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony:

- w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażanie woli,

- pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści,

- pod wpływem groźby.

I tak na przykład testament będzie nieważny, gdy spadkodawca w momencie jego sporządzenia był pijany, lub gdy zapisał w testamencie gospodarstwo rolne osobie, która twierdziła, że uratowała mu życie a w rzeczywistości tak nie było, albo gdy spadkodawca zapisał w testamencie gospodarstwo rolne osobie, która, gdyby tego nie zrobił, groziła mu побiciem.

KTO MOŻE BYĆ SPADKOBIERCA GOSPODARSTWA ROLNEGO, TO ZNACZY OSOBA, KTÓRA MOŻE DZIEDZICZYSZ GOSPODARSTWO ROLNE?

Spadkobiercą gospodarstwa rolnego na podstawie testamentu może być każda osoba, która:

- stale pracuje w jakimkolwiek gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej,

- ma kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Za kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego uważa się ukończenie szkoły rolniczej, przysposobienia rolniczego lub uzyskanie tytułu kwalifikacyjnego w zawodach rolniczych.

Zaświadczenie stwierdzające, że dana osoba może dziedziczyć gospodarstwo rolne wydaje urząd gminy w miejscu zamieszkania tej osoby.

Przerwa w pracy w gospodarstwie rolnym nie stanowi przeszkody do uznania, że osoba zainteresowana stale pracuje w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej.

ILE WYNOSI MAKSYMALNY OBSZAR GOSPODARSTWA ROLNEGO MOŻLIWY DO NABYCIA W DRODZE DZIEDZICZENIA?

Obszar nabytego w drodze dziedziczenia gospodarstwa rolnego wraz z obszarem nieruchomości rolnej stanowiącej już własność tego spadkobiercy albo z obszarem odpowiadającym jego udziałowi we współwłasności nie może przekraczać 100 hektarów powierzchni ogólnej, bądź 50 hektarów użytków rolnych.

W razie przekroczenia tego obszaru nadwyżka może być przyjęta na własność Państwa, chyba że przekroczenie obszaru jest nieznaczące, a przyjęcie nadwyżki nie byłoby celowne. O przyjęciu nadwyżki decyduje sąd na wniosek Skarbu Państwa.

Zasady dotyczące osoby spadkobiercy oraz norm obszarowych mają zastosowanie również w przypadkach sprzedaży gospodarstwa rolnego lub w przypadku darowizny.

Jeżeli do spadku należy gospodarstwo rolne, spadkobierca może zbyć je w całości lub w części tylko osobie, która stale pracuje w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej lub ma kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego.

KTO DZIEDZICZY GOSPODARSTWO ROLNE JEŻELI BRAK JEST WAŻNEGO TESTAMENTU LUB JEŻELI OSOBA WYZNAZONA W TESTAMENCIE NIE SPELNI WARUNKÓW DO DZIEDZICZENIA GOSPODARSTWA ROLNEGO?

W takim przypadku gospodarstwo rolne dziedziczą w pierwszej kolejności dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek pod warunkiem, że w chwili śmierci

spadkodawcy stale pracują w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej albo mają kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Jeżeli dziecko spadkodawcy, w chwili jego śmierci już nie żyło, to udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego dzieciom (czyli wnukom spadkodawcy) w równych częściach. Wnuki spadkodawcy muszą jednak spełnić warunki do dziedziczenia gospodarstwa rolnego i dziedziczą na tych samych zasadach również w przypadku gdy ich ojciec lub matka nie pracują w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej lub nie posiadają kwalifikacji do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Takie same zasady obowiązują również w stosunku do prawników. Jeżeli w chwili śmierci spadkodawcy brak jest jego dzieci, wnuków, prawnuków lub małżonka, gospodarstwo rolne dziedziczy rodzeństwo pod warunkiem, że odpowiada warunkom do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. Pod tym warunkiem rodzeństwo spadkobiercy dziedziczy gospodarstwo rolne również w przypadku, gdy dzieci, wnuki, prawnuki oraz małżonek spadkobiercy nie spełniają warunków wymaganych do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. Na tych samych zasadach mogą również dziedziczyć gospodarstwo rolne dzieci rodzeństwa spadkodawcy.

Jeżeli któryś ze spadkobierców powołanych do dziedziczenia gospodarstwa rolnego jest małoletni lub pobiera naukę zawodu, uczęszcza do szkół albo jest trwale niezdolny do pracy — otrzymuje splaty w ratach miesięcznych w wysokości nie przekraczającej kwoty: 4.000 złotych, gdy chodzi o trwale niezdolnych do pracy oraz 2.000 zł, gdy chodzi o małoletnich lub pobierających naukę zawodu albo uczęszczających do szkół.

ODPOVEDÁME

L.K. z Łodzi. Od rozhodnutí obvodní lékařské komise pro otázky invalidity a zaměstnanosti přísluší odvolání k vojvodské lékařské komisi, ježí rozhodnutí je nevolitelné.

Rozhodnutí oddělení ZUS vydané na základě posudku vojvodské lékařské komise lze záložovat u Obvodního soudu práce a sociálního pojištění.

Radíme využít příslušných možností odvolání. Jinou možnost, jak získat invalidní důchod výletného invalidy, nevidíme.

A.A. JABLONKA. Odpovedáme na další otázky:

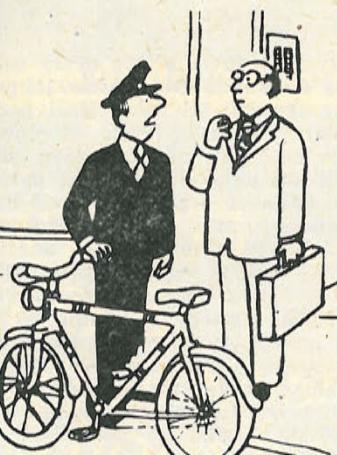
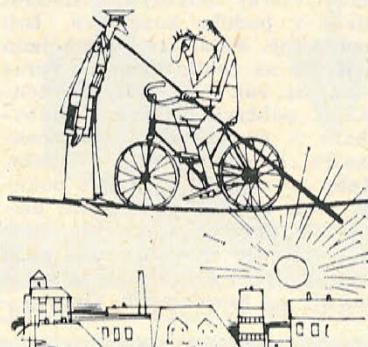
1) Jubilejná odmena sa nerátava k základu pre výpočet starobných a invalidných dôchodkov.

2) Rozhodnutie poistovne (ZUS) týkajúce sa obdobia zamestnanosti, — ak sa nezhoduje s dokumentmi — možno zažalovať na Správnej rade (Rada Nadzoreza).

3) 20-percentný prípadok za roky odpracované v školstve bol zavedený od 1.januára 1982 r. a odvtedy prislhuje. Teda nemôžno ho pridávať k mzde za predošlé obdobia, ktoré sú základom pre výmeru starobného dôchodku.

Pán Aladár, dnes si môžete dovoliť všetko, aj to, čo som vám doteraz v mojom byte nedovolila.

— Drahá Evička, teda predsa som sa len dočkal, — povedal potešený a zapálil si cigaretu.

„Vaše vozidlo, bývalý pane ředitel.“
JEŽ — Bělehrad

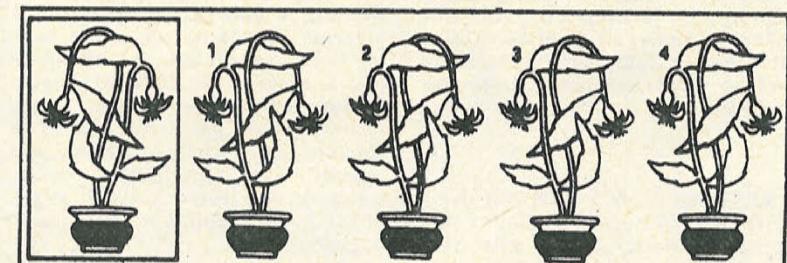
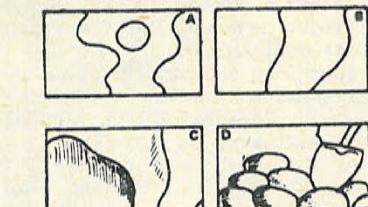
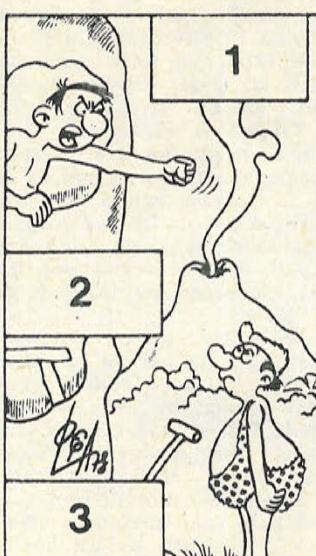
— Prečo si prišiel zo školy tak neskoro? — kahrha matka syna.

— Vieš, mamička, ja by som si chcel zajtra dlhšie pospať, teda som si to nadrábal, ako to robí otec.

*
— Najideálnejší chlapčenský vek je desať rokov — vraví lekár svojmu známemu. — Je už dosť starý na to, aby v noci neplakal a ešte nie je dosť starý na to, aby si požičiaval moje auto.

„Už se tři týdny dřu a ještě jsem nezhubl ani o kilo!“
BUNTE ILLUSTRIERTE — Offenbach

KVĚTINY

Jestliže máte dobrý postřeh, určete během minuty, který z obrázků označených čísly je stejný jako v rámečku.

DOKÁŽEŠ TO?

MENO VEŠTÍ

JÚLIUS — meno dôvtipné, suverénne, egoistické, dravé. Je to najčastejšie človek menší, štíhlý postavy, so svetlými, hnedými alebo červenými kučera-vými vlasmi, pozdĺžnou tvárou a veľkými, čiernymi, sivými alebo modrými očami.

Človek s týmto menom pochádza najčastejšie z početnej remeselnickej alebo robotnickej rodiny, má dobrú a múdrú matku. Július sa v základnej škole učí slabo, niekedy opakuje dokonca niektorý ročník. Má však technické a kresliarske nadanie. Svoje vzdelanie končí spravidla na základnej alebo učňovskej škole, zriedkakdy na strednej. Od detstva rád športuje. Žení sa veľmi skoro, má dobrú, múdrú a nadanú manželku. Július je cholerickej typ človeka — rýchlo sa zapálí a pomaly sa uklidňuje. Rád rozkazuje. Uznáva len takých prieťa, ktorí ho posúhajú. V zamestnaní je dobrým a cenénym pracovníkom. Ako šef je veľmi náročný, opatrný a podozrievavý. Najčastejšie býva technikom, zámočníkom, kresličom, mechanikom a niekedy novinárom. Je dobrým organizátorom, k rozhodnutiam dospevia vždy po zrelej úvahy. Rád sa stará o svoj zovnajší, je ambiciozny.

Július je dobrým a starostlivým manželom, prísnym otcom a ctižiadostivým hospodárom. Vyhýba sa alkoholu, ženám a hazardným brám. Keďže je dosť lakový, stáva sa rýchlo zámožným. Najšťastnejšie obdobie v jeho živote je medzi tridsiatkou a štyridsiatkou. V zamestnaní má trochu konfliktov, ale si ich nevšíma.

TADMIR

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára. Vedie to dobrá zábava a možno sa vám dobrý sen splní? Tak teda,

ked' sa vám snívalo:

Vymieriavanie hraníc — uvedieš svoje pomery do poriadku

Hroziencu — pohádaš sa so susedmi

Jedlá — úspešné, isté podnikanie

Norča čiapčka — nie si pánom vo svojom dome

Viazanica slamy — námaha a fažkosti

Klát — más do činenia s hrubými ľudmi

Praslica na kolovrátku — domáce šťastie

Prisahy — počúvaš falosných našepkávačov

Byt v prizemí — budeš žiť kľudným a vyrovnaným životom

Mast — blahobyt

Výhra v stavke — dosiahneš neočakávaný úspech

Prehra v stavke — urobíš chybň krok v majetkovej záležitosti

Uzavretie stávky — nepúšťaj sa do pochybných špekulácií

Zhromaždenie žien — zloba, nevôle

Súdne pojednávanie — musíš tráviť na svojom práve

Odsúdenie — strata na majetku a cti

Vinobranie — dostaneš sa do povznesenej nálady

Vodomiet — ideš v ústrety príjemnému životu

Vzducholod — splní sa ti vrúcene želanie

Let vzducholodou — twoje odvážne plány nebudú splnené

Vyhnanstvo — zmena tvojich pomerov.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO KULTURALNY
00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13.
TEL. 26-44-49 (RED. NACZ.), 26-04-55, 26-42-57

ORGAN TOWARZYSTWA KULTURALNEGO CZECHÓW I SLOWAKÓW W POLSCE, adres ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38/8, tel. 22-12-92.

ODZNACZONY: Zlatou medailí se stužkou Československej sčlečnosti pro mezinárodní styky, medailou Matici slovenskej Za zásluhy o rozvoj slovenskej literatúry, Zlatou Odznakou Za Zaslugu dla Ziemi Krakowskiej, medailou Za zásluhu pre KSCAS.

REDAKCJA: ADAM CHALUPEC (redaktor naczelny) Ján Spernoga (sekretar redakcji), Dominik Surma, Mieczysław Pożarski (redaktor techniczny) Eva Rudnicka, Alžbeta Stojowska (tlumacz). Opracowanie graficzne: Areta Fedak.

WYDAWCZA: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

SPOŁECZNE KOLEGIUM REDAKCYJNE: Augustin Andrašák, Ján Galiač, Jozef Grigľák, Ján Halač, František Harkabuz, Vladimír Hess, Zofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Eugen Kott, Angela Kulaviaková, Ján Lukač, Eugen Mišinec, Lýdia Mialová, František Paciga, Severin Vaksmanský, Andrej Vojsa.

WARUNKI PRENUMERATY: Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch”, oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do dnia 10 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Cena prenumeraty: kwartalnie 24 zł, rocznie 96 zł. Instytucje i zakłady pracy opłacają prenumeratę w miejscowościach Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch” lub — w miejscowościach, gdzie Oddziałów nie ma — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i (na wsi) u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata z wysyłką za granicę jest droższa o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla instytucji.

DRUK: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 304. M-97.

Nr. indeksu ISSN 0514-0188.

Nie zamówionych tekstów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótu.

NAJDLHŠÍ OBRAZ NA SVESTE. V leningradskej verejnej knižnici sa nachádza jeden z najdlhších obrazov na svete — 764-metrová krajinka zobrazujúca rieku Volgu od Rybinska po ústie. Na tomto monumentálnom plátnе je Jaroslavl, Kazaň, Nižný Novgorod, Samara, Symborsk a mnoho iných miest.

Tvorcami diela sú dva bratia — maliari Grigorij a Nikanor Černecoviovia, ktorí v r. 1838 sa plavili malou plachetnicou pozdĺž celej rieky a robili si náčrtky brehov. Po návrate prenesli náčrtky na plátno, ktoré nazvali Rovnežka brehu Volgy. Obraz kúpil cár Mikuláš I.

RINGO STAR, 43-ročný bubeník zo slávnej skupiny Beatles, sa rozhoľol porozprávať deejiny „chlapcov z Liverpoolu“ — od čias, keď začali svoju kariéru ako neznámi mladí chlapci až dovtedy, keď sa stali svetoznámi a získali milióny. Ringo bude túto história rozprávať pred kamerami americkej televiznej stanice ABC, ktorá pripravuje 26-dielny dokumentárny seriál o Beatlesoch. Spomienky Stara budú sprevádzaj fragmenty filmov nakrútených Beatlesmi, nahrávky koncertov, scénky zo súkromného života atď.

Rozpráva sa, že Ringo Star vôbec nebude diskrétny. Naopak, vytahuje na denné svetlo rôzne drastické, hoci často zábavné momenty zo života štyroch hudobníkov. Nemlčí o ich dobrodružstvách s dievčatmi, ani o náklonnosti k drogám. Predstavuje o.i. nekonvenčným spôsobom návštěvu Beatlesov v Bunkinghamskom paláci pri príležitosti ich vyznamenaní Radom Impériu. „Požárala nás tam dobrá tetička Elizabeth — spomína Ringo, a myslí tým kráľovnú — ale my sme najskôr zašli do toalety, kde sme sa zavreli a vyfajčili cigaretu s marihanou. Kráľovna vôbec nevedela, preto sme boli takí veselí a uvoľnení, keď sme jej podávali ruky. Dobrý vtip, však?“ Na snímke: Ringo Star.

cie a voľba času svedčí o tom, že lúčiči mali presne informácie priamo zo samotnej firmy.

MERYL STREEPOVEJ, 33-ročnej americkej herečke, na ktorú sa pamäťame z filmu Kramerová kontra Kramer, a ktorú diváci na nedávnych Konfrontáciach mali príležitosť vidieť vo filme Francúzova milenka, udeliли titul najlepšej herečky roku 1982. Dostala ho za úlohu vo filme Sophie's choice, v ktorom ostatne hrá Pol'ku. Inteligentná a okúzľujúca Meryl sa, samozrejme, teší tomuto titulu, ale — ako tvrdia zasväteni — ešte viac sa teší na dieťa, druhé v poradí, ktoré sa má narodiť v júni.

Zaša najlepším hercom roku 1982 sa stal Merylin partner z Kramerovcov, výborný herec Dustin Hoffman. Aj on, podobne ako herečka, sa teší na ďalšie dieťa. Pani Liza Hoffmanová očakáva v najbližšom čase dieťa. Hoffman, ktorý, ako vieme, dosiahol veľký úspech vo filme Tootsie, kde vystupoval ako žena, sa tak vžil do tejto úlohy, že hovorí: „Najradšej by som sám porodil toto dieťa a sám by som ho kojil!“

Na snímke: Meryl Streepová a Dustin Hoffman s manželkou.

DIETA-GIGANT. V Juhoafrickej republike nedáleko mesta Durban prišiel na svet chlapček väžiaci 10,2 kg. Jeho tma-vokožu matku, 33-ročnú Christinu Mawawa sa podarilo načas dopraviť do nemocnice, kde

sa vzhľadom na nezvyčajné rozmer plodu rozhodli použiť ciársky rez. Život matky a dieťaťa zachránili. Novonarodený Shithandiwe privítal svet ako sa patrí — taký krik lekári a sestričky ešte nepočuli. Dnes má chlapček už osem mesiacov a väží celých 25 kg, teda len o výčas menej ako jeho 9-ročná sestra.

Dojla-gigant konzumuje denne temer liter mliečnej miešanky, dve vajíčka a velikánsku porciu zeleniny. Na pohľad chlapček vyzera veľmi zdravo, lenže jeho rodičia už vedia, že ich dieťa postihol gigantismus. Je to prucha, ktorú spôsobuje vylučovanie nadmerného množstva rastového hormónu z mozgového privesku. Budúcnosť chlapca sa teda rysuje v tmavých farbách. Môže ho zachrániť len zložitá operácia. Je to zriedkavý a zaujímavý prípad a lekári venujú gigantickému dojčaťu veľkú pozornosť. Na snímke: Shithandiwe s matkou.

„PREPAD STOROČIA“ vo Veľkej Británii. Vo Veľkonočný pondelok neznámi pachatelia prepadi miestnosti firmy Security Express, ktorá sa zaobráva prepravou peniazi a drahocenností. Po zneškodení strážnika a prichádzajúcich zamestnancov, lúčiči zobraťi z pokladničnej korisť v hodnote od 5 do 7 mil libier v bankovkách zo sobotňajšej tržby obchodov.

Je to nový rekord v britskej kriminalistike. Slávne prepadnutie vlaku v roku 1963 pomenované „prepadom storočia“ primieslo lúčicom „iba“ 2,6 mil libier, z ktorých mnoho znovuzískali.

Zlodeji patrične oslavili prácone sviatky. Policajti našli 5 fliaš po dobrej víne a stopy po tak isto dobrom pohostení. Precíznosť ak-

BRITSKÝM VEDCOM sa podarilo skrižiť oveu s kozou. Doteraz všetky pokusy dosiahnuť niečo v podobe kozo-ovec boli neúspešné. Potomstvo z takého križenia sa rodilo mŕtve. Teraz však už rok žije kríženec ženského pohlavia, nazvaný Babycham a švormesačný baranček-kozľa, ktorý sa volá Whisky. Keby sa vydarili aj ďalšie pokusy, mali by sme nový druh užitočného domáceho zvieratá, ktoré potrebujeme iba skromnú pašu a dáva nielen dobré mäso a mlieko, ale aj prvotriednu vlnu.

S CUDZÍM SRDCOM —

Najnovším úspechom medicíny je umele srdece, prvýkrát vstupené človekovi. Ale transplantácia živého ľudského srca chomeru, ktorý by bol v inom prípade odsúdený na smrť, má naďalej svojich zástancov.

Od chvíle, keď v decembri 1967 prof. Brnard transplantoval Louisovi Washkanskyemu srdece mladého vodiča, ktorý zahynul počas nehody, urobili na svete už okolo 750 takýchto operácií. Lenže počiatkene nadšenie vyvolané uspokojivými výsledkami operácií čoskoro pokleslo, keďže pacienti po niekoľkých týždňoch alebo mesiacoch zomierali. Aby organizmus neodmietal cudzie telo, ktorým bolo iné srdece, operovaným podávali lieky, ktoré obmedzovali na minimum prirodzenú odolnosť organizmu. Úmerne s tým však pacienti stratili všetku odolnosť aj voči nepatričným infekciám. Postupne však vedeči objavovali stále dokonalejšie prostriedky, vďaka ktorým sa zväčšovala dĺžka života ľudu s nesvojím srdcom. Počet operácií začal opäť stúpať.

Najdlhšie žijúcim človekom po transplantácii srdca je 63-ročný Francúz Emanuel Vitria, ktorého operovali pred 14 rokmi. 13 rokov s cudzím srdcom žije 39-ročný Američan Willem van Buuren.

Jeden z 30 Angličanov, ktorým transplantovali srdece iného človeka, Keith Castle (na snímke), cíti sa po 7 rokoch tak dobre, že sa mohol vrátiť k namáhavéj práci cestného robotníka.

ÚNOS. Dámsko-pánsky konflikt zastavil svojho času prácu letiska v Pakistane. Museli odvolať celý rad letov na domáčich a zahraničných linkách. Piloti odmietli pracovať na znamenie protestu proti únosu svojho kolegu... letuškami. Príčinou konfliktu bol neslušný návrh, ktorý urobil pilot svojej kolegyni. Letušky naplánovali pomstu. Uniesli pilota z jeho bytu v Islambade a na neznájomom mieste mu oholili hlavu.

SESTORČATA V MATERSKEJ ŠKOLKE. Materská škôlka v talianskom meste Arezzo ešte nik-

dy nemala takých chovancov. Totiž prednedávnom ju začali navštievať talianske šestorčatá —

štoria synovia a dve dcéry rodičov Gianniniovcov. Šestorčatá práve skončili tri roky. Hoci podľa platných talianskych predpisov do materskej škôlky môžu chodiť staršie deti, tentokrát patričné mestské orgány v Arezzo urobili výnimku. Gianniniovci nie sú bohatí a nemohli, — napriek istej pomoci — nájsť pre svojich šest detí služku a ošetrovateľky. Mama Rosanna Giannini už to nemohla fyzicky a psychicky vydržať. Teraz, keď sú deti v škôlke, bude mať konečne pre seba trochu voľného času... Na snímke: talianske šestorčatá.

BB PRED SUDOM. Francúzska tlač uverejnila senzáčnu správu: Brigitte Bardotová sa dostane pred súd — ako obžalovaná! Po tejto správe do mesta Draguignan

na juhu Francúzska, kde sa mal konať proces BB, príšli davy novinárov a päťdesiat fotoreportérov. Nielen sála, ale aj chodby malého, provinčného súdu boli preplňené divákmi. Obžalovaná, ktorú sprevádzal advokát a aktuálny priateľ, televízny novinár Bougrain-Douburg, sa len s námahou pretlačila dovnútra.

Proces BB sa skutočne konal. Istá majiteľka kvetinárstva v St. Tropez pani Odette Giraudová obžalovala Brigitte z naciutnáhačstva. Hviezda jej totiž vynadala a povedala, že je vrahynou! Prečo? BB, ktorá v lete vždy býva v St. Tropeze, sa od susedov dozvedela, že majiteľka kvetinárstva sa chcela zbaviť svojej mačky a preto ju surovo zabila palicou. Keď o tom počula, rozburáka ex-hviezda sa rozbehla do kvetinárstva pani Giraudovej a použila „slová, všeobecne považované za urážlivé“.

„Chce obžalovaná odvolať slová vyslovéné na adresu žalobkyne?“ — spýtal sa v súdnej sieni advokát žalobkyne. „Nie.“ — odpovedala BB — „ale rada by som ich tuná zasa opakovala. Pokúšam sa brániť všetky zvieratá, protestujem ako môžem proti surovosti ľudu voči nevinnym stvoreniam.“ Slová BB uvítali búrlivým potleskom. Nielen diváci, ale aj súdca sa zdal byť na strane obžalovanej. Totiž pôsobnosť hviezdy v oblasti starostlivosti o zvieratá je známa na celom svete. Stará sa nielen o opustené psy a mačky, ale bola aj iniciátorkou takých akcií, ako napr. protest proti zabíjaniu mladých tuleňov na kožušiny. Proces BB odložili. Predpokladá sa, že majiteľka kvetinárstva odvola svoju obžalobu. Na snímke: BB v súdnej sieni.